పెద్ద బాలశిక్ష

శ్రీరస్తు

తెలుగు ప్రథమాక్షరములు

ఓం న మః శి వా యః సి ద్ధం నమః

తెలుగు అక్షరములు - 57

అందులో అచ్చులు - 16 : ఇవి ప్రాణాక్షరములు - స్వరములు

అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ౠ

ఎ ఏ ఐ ఒ ఓ ఔ (అం అః)

హల్లులు - 38 : ఇవి వ్యంజనములు

క ఖ గ ఘ ఙ చ చే ఛే జ జే ఝ ఞ

ట ఠ డ ఢ ణ త థ ద ధ న

ప ఫ బ భ మ

య ర ఱ ల ళ వ శ ష స హ క్ష

ఉభయాక్షరములు - మూడు; ం సున్న. ఁ అరసున్న. : విసర్గము

> గమనిక : 'ఱ' ప్రస్తుతము వ్యవహారములో లేవు. 'క్ష' సంయుక్తాక్షరముగా వ్యవహారము. చే జే. ల ఉచ్చారణ ఛాయా భేదము సూచించుటకు సి.పి. బ్రౌన్ వీటి శీర్షమున రెండు (⌒) అంకె వుంచి చ, జ అక్షర స్వరూపములను రూపొందించారు. ఇవి బ్రౌన్ ‘చే జే లుగా వ్యవహారము.

ప్రస్తుతము వ్యవహారములో ఉన్న అక్షరములు - 51

అచ్చులు -14

అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ౠ ఎ ఏ ఒ ఓ ఔ

హల్లులు - 34

క ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ జ ఝ ఞ ట ఠ డ ఢ ణ

థ ద ధ న ప ఫ బ భ మ య ర ల ళ వ శ ష స హ.

ఉభయాక్షరములు - ం, ఁ

ఈ మూడింటిని - ం సున, ఁ అరసున్న, ః విసర్గము అని అందురు.

అచ్చుల విభాగములు			
హ్రస్వములు..	6	–	అ ఇ ఉ ఋ ఎ ఒ
దీర్ఘములు ...	6	–	ఆ ఈ ఊ
వక్రములు	4	–	ఎ ఏ ఒ ఓ
వక్రతమములు	2	–	ఐ ఔ

వర్గములు	
వర్గప్రథమములు	క చ ట త న......
వర్గద్వితీయములు	ఖ ఛ ఠ థ ఫ.....
వర్గ తృతీయములు	గ జ డ ద బ.....
వర్గ చతుర్థములు	ఘ ఝ ఢ ధ భ...
వర్గ పంచమములు	ఙ ఞ ణ న మ ...

హల్లుల విభాగములు			
పరుషములు..	5	–	క చ ట త ప
సరళములు..	5	–	గ జ డ ద బ
ద్రుతము	1	–	న
స్థిరములు..	25	–	ఖ ఘ ఙ ఛ ఝఞఠఢణథ ధ న ఫ భ మ య ర ఱ ల ళ వ శ ష స హ
కేవల స్థిరములు..	10	–	ఖ ఘ ఛ ఝ ఠ ఢ థ ధ ఫ భ
అను నాసికములు ..	5	–	ఙ ఞ ణ న మ
అంతస్థములు...	6	–	య ర ఱ ల ళ వ
ఊష్మములు...	4	–	శ ష స హ

అ ఆ క ఖ ఘ ఘ ఙ హ	– కంఠ్యములు
ఇ ఈ చ ఛ జ ఝ ఞ య శ	– తాలవ్యములు
ఋ ౠ ట ఠ డ ఢ ణ ర ఱ ష	– మూర్ధన్యములు
త థ ద ధ న ల స చ జ	– దంత్యములు
ఉ ఊ ప ఫ బ భ మ	– ఓష్ఠ్యములు
ఙ ఞ ణ న మ	– అనునాసికములు
ఎ ఏ ఐ	– కంఠతాలవ్యములు
ఒ ఓ ఔ	– కంఠోష్ఠ్యములు
వ	– దంతోష్ఠ్యములు
ం	– నాసిక్యము

పదములు

అర ఊడ ఒర గద ఝంప దశ బక లత

ఆశ ఋణ ఓడ ఘట తడ ధన భవ వధ

ఇల ఎద ఔర చల టంక నస మఖ శర

ఈగ ఏల కథ ఛట ఠవ పగ యమ సభ

ఉష ఐన ఖర జడ డంక ఫణ రస హర

సంయుక్తాక్షరములు – రెండు హల్లులపై అచ్చు కలియుట

క్ష్య, క్ష్మ, గ్ర్వ, త్ర్య , త్థ్న , త్త్వ స్న్ల, ప్ర్య, స్త్య , స్థ్య, స్త్ర, ర్థ్య , ష్ట్ర, ష్ట్య

సంయుక్తాక్షరములతో పదములు

ఒక హల్లు – రెండు వత్తులు

అర్ఘ్యము	లక్ష్మయ్య
ఇన్స్పెక్టరు	వస్త్రము
జ్యోత్స్న	వైశిష్ట్యము
ధృతరాష్ట్రుడు	స్వాతంత్ర్యము

ఇటు చదవితే ఒకటి – అటు చదివతే ఒకటి

కడప	పడక
కలప	పలక
డంక	కండ
పడగ	గడప
లత	తల

ఎటు చదివానా ఒకటే

కనుక	పులుపు
కిటికి	మిసిమి
గంగ	వికటకవి
జలజ	రంగనగరం
నందనందనం	సంతసం
మందారదామం	సరస

జంట పదములు

అండ దండలు	చాలు మూలము
అందచందాలు	చీకు చింత
అదుపు పొదుపు	ధన ధాన్యాలు
అన్నెము పున్నెము	తిండి తిప్పలు
అభము శుభము	పాప పుణ్యాలు3
ఆకు అలములు	పెండ్లి పేరంటములు
ఆబాల గోపాలం	పూలు పండ్లు
ఇల్లు వాకిలి	పెట్టె బేడా
ఇంపు సొంపులు	పేరుప్రతిష్ఠలు
ఈడు జోడు	బాగోగులు
ఉప్పు పప్పు	బేరసారాలు
ఊరూవాడా	భోగ భాగ్యాలు
ఎదుగుబొదుగు	మూటాముల్లె
కట్నకానుకలు	రూపు రేఖలు
కలిమిలేములు	వంకరటింకర
కాయగూరలు	వన్నె చిన్నెలు
కాలు సేతులు	వీలు సాలు
కుడి ఎడమలు	వెండి బంగారాలు
కూలీనాలీ	వేళాపాళా
గొడ్డు గోదాలు	సిరి సంపదలు
చదువు సంధ్యలు	శ్రద్ధాసక్తులు

గమ్మత్తు మాటలు

కండలేని కండ	కలకండ
కర్రకాని కర్ర	జీలకర్ర
కాయకాని కాయ	తలకాయ
కోడి కాని కోడి	పకోడి
గొడు కాని గొడుగు	పుట్టగొడుగు
తాళం కాని తాళం	పాతాళం
దారం కాని దారం	మందారం
పండు కాని పండు	విభూది పండు
బడి కాని బడి	రాబడి
మాట కాని మాట	టమాట
మామ కాని మామ	చందమామ
రాణి కాని రాణి	పారాణి
రాయికాని రాయి	తురాయి
వెల కాని వెల	కోవెల
హారం కాని హారం	ఆహారం
మానం కాని మానం	అవమానం

ప్రాస వాక్యములు

- అడుసు తొక్కనేల
  కాలు కడగ నేల
- అలుక పూనరాదు
  అతిష కొట్టరాదు
- ఊరగలసి మనుము
  ఊని పనుల గనుము
- ఎక్కువైన బుద్ధి
  ఎక్కు కార్య సిద్ధి
- ఏకమగుట ఒప్పు
  ఏడ్చుటెపుడు ముప్పు
- ఐక్యమిచ్చు బలము
  ఐన దెల్ల శుభము
- ఒట్టి వాని మాట
  గట్టి నీళ్ళ మూట
- ఓటుమాట విడుపు
  ఓర్పుమించి నడువు
- కట్టులేని నోరు
  కట్టతెగిన ఏరు
- కొంటె సిరుల నీటు
  కుంటి వాని దాటు
- గట్టిమాట నుడుపు
  గర్వమంత విడువు
- గాజు గిన్నె సాటి
  రాజు కొలువు తోటి

- చదువులేని మొద్దు
  కదలనేని ఎద్దు
- చెప్పుకొనకు ఇచ్చి
  చెప్పకేగు లచ్చి
- జూటతనము తప్పు
  జూద మాడ ముప్పు
- టక్కు లెల్ల విడుము
  టాకి గాను నుడుము
- దేవ దేవరమ్మ
  కావుమయ్య మమ్ము
- ఐక్యమిచ్చు బలము
  ఐన దెల్ల శుభము
- నమయుతప్పవద్దు
  నడత చెడిన దిద్దు
- నారిలేని ఇల్లు
  నారి లేని విల్లు
- నీతిలేనివాడు
  కోతికంటె బీడు
- పాప బుద్ధి కలచు
  పాము చెలిమి విడుచు
- ప్రియము లేని విందు
  నయముగాని మందు
- మంచి విద్య చదువు
  మంచి బుద్ధి లొదవు

- మాట తప్పబోకు
  మంచి విడవబోకు
- మొదట ఇంట గెలువు
  పిదప రచ్చ గెలువు
- యతుల నిందవలదు
  యాచనెపుడు తగదు
- రచనమొకటి పలుకు
  వాదు లెపుడు జనకు
- రచ్చ కెక్క నేల
  రవ్వసేయ నేల
- రాజులేని వూళ్ళు
  పూజలేని గుళ్ళు
- రూక లేని వాడు
  పోకచేయలేడు
- లాభామాని కూర్చు
  లోభకుడు దదీర్చు
- వినయమెప్పుడు గోరు
  ధనము లెస్సవారు
- సఖుల కీడు బాపు
  సాటి వాని మేపు
- సతిని బొంది మెలగు
  సుతుల బింది చెలగు
- హానిపనికి దడువు
  హాస్యమెపుడు విడువు

నీతి వాక్యములు

- అప్పిచ్చుట ముప్పు తెచ్చుటకే
- అసత్యము ఆడరాదు.
- అసాధారణమైన ప్రజ్ఞ కలవాడు సుఖ పడతాడు
- ఆడిన మాట తప్పరాదు
- ఆన పెట్టవలదు.
- ఆజ్ఞమీర జనదు.
- ఆశకు లోబడ రాదు.
- ఇంపు మాటాలాడు.
- ఇష్ట వేల్పు కొలువు.
- ఈడు వాని గూడు.
- ఉత్త మాట బెండు.
- ఊసులాడ కుండు.
- ఎగతాళి మాటలాడకు.
- ఏమరపాటున ఉండకు.
- ఒకరు జేసిన ఉపకారము మరువరాదు
- ఒరులను నొపించకు.
- కండబలము కన్నా. బుద్ధి బలము మిన్న
- కత్తిపోటు కన్నా కలము పోటు మిన్న.
- ఓర్పు లేక భరించకు.
- కలనైనా బొంకవద్దు.
- కలుపు మొక్క ఉంచవద్దు.
- కల్లమాటలాడరాదు.
- కాని చెలిమి చేయకు
- చిన్న వారిని బెదిరించకు.
- జనత సమత తలపు.
- జాతి, ఖ్యాతి నిలుపు.
- టక్కులేమి చేయకు.
- టక్కువాని కూడకు.
- డబ్బులెస్స గెలుపు.
- డంబమొదలి నడువు.
- తగవు తలచ వద్దు.
- తన గొప్పతో ఇతరులను హీన పరచకు
- తరుల కూల్చవద్దు.
- దానాలలో అన్న దానం గోప్ప.
- దురహంకారము మంచిది కాదు
- దొంగ సొమ్ము కొనకు.
- ధర్మ చింత మానకు .
- ధనం కన్నా గుణం మిన్న
- పరులకు ఉపకారమే చేయవలెను
- పాప బుద్ధి విడువు.
- పిలువని పేరంటానికి పోరాదు.
- పెద్దల ఆశీర్వచనము వ్యర్థము కాదు.
- పెద్దలతో నడువు
- పేదలను అవమానించరాదు
- బందువులను విడువ రాదు.
- బాసలాడబోకు.
- భాగ్యముచే బంధువులను తృణీకరించరాదు.
- భేషజాలు పోకు.
- మనవి వినుట ఒప్పు.
- మమత విడుట తప్పు.
- రహస్యాలు దాచు.
- రోగులను దయచూడు.
- లాభమూని గూర్చు.
- లోతు నీట దిగకు.
- లోభముడుగ దీర్చు.
- వంకరమాటలాడకు. విద్యాదాతను వీడకు.
- సభల యందు సిగ్గు మానాలి.
- సాధన పడని పనులు మానాలి .
- సొపు సిరుల సలువు

సద్బుద్ధి వాక్యములు

అంకె తప్పువేయ రాదు.
అడ్డుమాట చెప్పరాదు.
అన్న మాట తప్ప రాదు
అప్పు చేయవద్దు
అపకారము చేసినా వారికి ఉపకారమే చెయ్యాలి.
ఆకలితో ఉన్నవారికి అన్నము పెట్టాలి.
ఆడిన మాట తప్పరాదు.
ఓర్వలేని తనమును విడవాలి.
కలిమి వచ్చెనని గర్వపడరాదు.
కష్టపడిన వానికి సుఖము కలదు.
కలిమిన గర్వ పడవద్దు.
కల నైనా బొంక వద్దు.
కీడు కోర రాదు.
కీర్తి పొందుటకు ప్రయత్నించాలి.
కొంటె చేష్టలు మానాలి.
కొండెములు చెప్పువానితో పగ పూనరాదు.
కోటివరహాలు ఇచ్చినా హీనుని.
కొలువ కూడదు
గర్వపడరాదు.
గురుభక్తి ఉంచాలి.
గురువు చెప్పిన మాట నమ్మాలి.
చదువుకొనే సమయం వ్యర్థం చేయరాదు.
చదువు మీద శ్రద్ధ ఉంచాలి.
చాడీలు చెప్పరాదు.
చెడుగుణము విడిచి పెట్టాలి.
చెడు పని చేయరాదు.
చెడ్డ చోటు విడిచి పెట్టాలి.
తన గుట్టు బయట పెట్టగూడదు.
తప్పు నిజం చేయరాదు.
తననాశ్రయించిన వానిని రక్షించాలి.
తన్ను తాను పొగడుకొనరాదు.
తల్లిదండ్రులను కష్టాలు పెట్టరాదు.
దేవుని నిందింపవద్దు.
దొంగలతో స్నేహము చేయరాదు.
దొంగ సొమ్ము కొనరాదు.
ధర్మ చింతన మానరాదు.
నమ్మిన వారిని చెరుపరాదు.
పదిమంది వద్దననిన పనిని చేయరాదు.
పరుల సొమ్ము కోరవద్దు.
పరుల నింద వేయవద్దు.
పాపము చేయ రాదు.
పుణ్యము చేయరాదు.
పెద్దల మాట వినాలి.
పేదల మీద ఎల్లప్పుడు దయవుంచాలి.
ప్రజ్ఞ చెప్పుకొన రాదు.
మంచిగుణము విడువ రాదు.
మంచి చోటు చేరాలి.
మాయ చేయరాదు.
యోగ్యత తెలిసి స్నేహము చేయాలి.
రాజ ద్రోహము చేయరాదు.
రుచిగా ఉన్నదని చాలా తినరాదు.
లేమిన చింత పడువద్దు.
లోతు చూడకుండా నీళ్ళలో దిగవద్దు.
విద్య ఎంత వచ్చినను తృప్తి పడరాదు.
విద్య చెప్పిన వారిని మరచి పోకూడదు.
శుచి శుభ్రతలు పాటించాలి.
సంపద ఉన్నదని గర్వించరాదు.
సత్యము తప్పరాదు.
సభలో నవ్వరాదు.
సాధ్యము కాని పనికి పూన రాదు.
స్నేహముగల చోట అప్పుచేయరాదు.

దృష్టాంత వాక్యములు

అణుకువుగా ఏరు నమ్రతతో సంచరించునట్టు మీరు ఉపకారము సత్పురుషులకే చేయాలి. చెడ్డవానికి చేయరాదు. ఆవుకు గడ్డి వేసిన పాలు ఇస్తుంది. పామునకు పాలుపోసినా కరచి విషము కక్కుతుంది కదా!

ఎల్లప్పుడూ ప్రియవచనములు చెప్పువారికి మర్యాదను ఇస్తారు. కఠిన వచనములు చెప్పువారికి అవమానము కలుగుతూ ఉంటుంది. ఎల్లప్పుడూ వినసొంపుగా పలికే రామ చిలుకకు పాలు పండ్లు పెట్టి ఎంచుతారు. కఠినముగా 'కావు, కావు' మనే కాకిని రాళ్ళతో తరుముతారు కదా!

ఐశ్వర్యవంతుడు తన వద్దగల ధనమును పేదలకిచ్చి దరిద్రుడైనా కీర్తి హెచ్చునుగాని తగ్గదు. సానపెటిటన వజ్రము ఎత్తు తగిగనా వెల హెచ్చిపోతుందిగాని తగ్గదు కదా!

ఐశ్వర్యవంతునిగి పుట్టినా గుణములేని వానిని ఎవరూ దగ్గరకు రానివ్వరు. పేద వానికి పుట్టినా గుణముకలవానిని అందరూ అక్కున చేర్చుకొందరు. వాసన లేని గడ్డిపువ్వు ఎవ్వరికిని యోగ్యము కాదు. వాసన గల మల్లె పువ్వును అందరూ ధరింతురు గదా!

దుష్టుని సహాయముతో ఏదైనా పని కావలసినప్పుడు వానితో కొంచెముగా సహవాసము చేయవలెను. మక్కిలి సహవాసమ చేయరాదు. తాంబూము వేసికొనునప్పుడు

బలవంతుడు మీదకు వచ్చినప్పుడు వంగి నమ్రత చూపిన మేలు కలుగును, ఎదిరించిన చేటు కలుగును, ఏటి వరదకు వంగియున్న దర్భపోచలు మేలు పొందును. ఎదురు నిలిచిన చెట్టు మానులుకూకటి వేళ్ళ పడి చేటు పొందును.

బిడ్డలకు చిన్నతనములో నేర్పిన విద్యలే లెస్సగా బుద్ధియందు పట్టును. రంగు నూతన వస్త్రమునకు పట్టినట్టు పాత వస్త్రమునకు పట్టదు కదా!

మానవంతుడు తన కెంతో ప్రయాసము వచ్చనను గొప్ప పనినే కోరును గాని చిన్నచితకా, పనిని కోరడు. గ్రాసములేకను,ఆకలితో నున్న సింహం ఎప్పుడు ఏనుగు కంభస్థలం మీద మాంసము కోరును గాని పచ్చి గడ్డిమేయలేదు కదా!

రూపము చక్కగా ఉన్నంత మాత్రమున మంచివాడనియూ వంకరగా ఉన్నందరున చెడ్డవాడనియు అనుటకు వీలులేరు. పనిని బట్టి అంచనా వేయాలి. చక్కగా వున్న బాణము చెడ్డపని చేయును. వంకరగావున్న వీణ సప్తస్వరములు పలికి చెవుల కింపగును కదా!

ద్వంద్వ వాక్యములు

ఆవశ్యం చేయవలసిన పనులు

పితృవాక్యపాలనచే శ్రీరాముడు కీర్తి మంతుడయ్యాడు. మాతృవాక్యపాలనచే గరుడుడు యశస్సు పొందాడు. సత్యవ్రతంచే భీష్ముడు పొగడ్తకు అర్హుడయ్యాడు. ఓర్పు చేత దర్మరాజు పూజ్యత నొందాడు. సత్యవాక్యపాలనచే హరిశ్యంద్రుడు ఖ్యాతిని ఆర్జించాడు. దానంచే బలిచక్రవర్తి నుతికెక్కాడు. పెద్దలు తపపెట్న పని నెరవేర్చుట చేత భగీరథునికి ప్రఖ్యాతి కలిగింది.

ఎప్పుడూ చేయకూడని పనులు

అహంకారం వల్ల హిరణ్యకశిపుడు హాని పాలయ్యాడు. జూదమాడి నలచక్రవర్తి దుఃఖపడవలసి వచ్చింది. పరస్త్రీ మోహం చేత రావణుడు నాశనమయ్యాడు. పరుల ద్రవ్యాన్ని కాజేద్దామనే దురుద్దేశ్యంతో దుర్యోధనుడు కీడు పాలయ్యాడు. సోదరుని పట్ల పగచేత వాలి మృతి చెందవలసి వచ్చింది.

అమృతం

మంచి పనులు చేయువానికి స్వర్గమందునూ, చకోరాలకు చంద్రునియందునూ, చతకములకు మేఘందునూ పొండి తులకు విద్యయందూనూ, కవులకు వాక్కు నందనూ, భక్తులకు ఆరాధించే దైవసమానులందునూ, రోగులకు ఔషదము లందునూ అమృతం ఉండును.

విషం

ఈగకు తలయందునూ, చోరులకు చేతుందునూ, కాముకునకు కన్నులయందనూ, తేలుకు కొండీయందునూ, చాడీలు చెప్పేవాడికి నాలుకయందునూ, మూర్ఖునకు నిలువెళ్ళను విషం ఉండును.

ఎప్పుడూ సుగుణాలను విడచి పెట్టనివి బంగారానికి పుటం పెట్టినా వన్నె మారదు. గందపు చెక్కను ఎంత అరగతీసినా సువాసన విడిచి పెట్టదు శంఖం భస్మమయినా తెలుపు మారదు. పాలు ఎంత మరిగినా రుచి పోదు వజ్రాన్ని సాన పెట్టి అరగ దీసినా కాంతి తగ్గదు దాత ఎంత ధనరాశి తగ్గినా దాతృత్వం విడచి పెట్టదు. వీరుడు శత్రువులచే నరకబడినా పరాక్రమాన్ని త్యజించడు. మంచివాడు ఎంత ప్రయాసపొందినా మర్యాద మాత్రం తప్పదు.

ఎప్పుడూ దోషమును విడవనివి

పామునకు పాలు పోసినా విషం పోదు, తోకను బద్దెవేసి కట్టినా చక్కగా కాదు వేప చేట్టుకు తేనె పోసి పెంచినా చేదు పోదు. గుడ్డి కంటికి చారెడు కాటుక పెట్టినా కనిపించదు. ఉల్లిపాయను పన్నీరులో వేసినా కంపుపోదు. మడ్డివాని కెంత చెప్పినా తెలివి మాత్రం రాదు.

ఐశ్వర్యం

సంపద కలిగిన కీర్తి వస్తుంది. ఏ పని చేపట్టిన తగియుండును. గొప్పతనం వచ్చు ఏమాట చెప్పినా చెల్లుతుంది. శత్రువులు మిత్రులగుదురు. ఘనమైన పెద్ద పని గడ్డిపోచవలె తోచును. ఎప్పుడూ చూడనివారు సైతం మిత్రునివలె చూచుదురు. తలచిన పని చేకూరుతుంది.

సామార్థ్యం పెరుగుతుంది. వస్త్రాలు, వాహనాలు మొదలయిన భోగాలు కలుగుతాయి. తమవారిలో మర్యాద పెరుగుతుంది.

దారిద్ర్యం

దరిద్రుని తల్లి తప్పులు చెప్పుతుంది. భార్య కూడా లక్ష్యపెట్టదు. నోట వచ్చు మాటలు అన్నియి విపరీతంగా తోస్తాయి. తీరని దుఃశం అనుభవించును. న్యూనతా భావం కలిగి వుడును. సభలోనికి పోవుటకుసంకోచించును. ఐశ్వర్య వంతుని ఎదుట నిలబడటానికే భయ పడును. శౌర్యం సన్నగిల్లును. ఇంటికి వచ్చిన చుట్టాలు, యమదూతల వలె కనిపిస్తారు. పెత్తనం దక్కదు. ఎవరితో ఏమి చెప్పినా తిరిగి మాట్లాడరు. అందరూ చులకన చేస్తారు. అపహాస్యం పాలు చేయుదురు.

పుణ్యం

సర్వమానవులకూ మంచిచేయు ఆలోచన కలుగుట మనస్సు చేసిన పుణ్యం. మంచి మాట ఉచ్చరించుట నోరు చేసిన పుణ్యం. దానం చేయుట చేతులు చేసిన పుణ్యం. మంచి కర్యార్థియై చనుట కాళ్ళు చేసిన పుణ్యం. మంచి దృశ్యం చూచి ఆనందించుట కన్నులు చేసిన పుణ్యం. మంచి మాటలు, కథలు వినుట చెవులు చేసిన పుణ్యం.

పాపం

పరులకు కీడు తలపెట్టుట మనస్సు చేసిన పాపం. పరులను పరుష వాక్యాలతో దూషించుట నోరు చేసిన పాపం. పరుల ధనాన్ని అపహరించుట చేతులు చేసిన పాపం దుష్టకార్యార్థియై వెళ్ళుట కాళ్ళు చేసిన పాపం. పరనిందలు వినుట చెవులు చేసిన పాపం. చెడు దృశ్యాలు చూచుట కన్నులు చేసిన పాపం.

మరణించినా జ్ఞాపకం ఉండేవారు

పరోపకారార్థం నూతులు, చెరువుల తవ్వించి, జలాధారాలను కల్పించిన వారు, చెట్లు పాతించి వనాలు పెంచినవారు, విద్యావేత్తలు, గుడి, గోపురం, సత్రం, చావడి నిర్మింపజేసినవారు, శాశ్వత ధర్మనిధులు కల్పించినవారు, నీతి తప్పనిరాజు, సమాజక్షేమానికి మేలు చేయువారు రణరంగంనుండి వెనుకకు పారిపోని వీరుడు, గొప్ప విద్య నేర్చినవాడు, సత్పుత్రుని కన్నవారు వీరు మరణించినా బతికివున్నట్లే లెక్క.

బతికిఉన్నా మరణించిన వారితో సమానం

ఎల్లప్పుడూ ఇంటిలోనే ఉండువారు, రాజసభలోభంగపడినవారు, తీరని దుఃఖాన్ని అనుభవించువారునూ, స్త్రీధనంచే జీవనం చేయువారునూ అర్థించిన వారికి ఉపకారం చేయని వారునూ, సమాజానికి కీడ చేయువారు, రహస్యమైన పని రచ్చకు తెచ్చువారునూ, ఎడతెగని దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించు వారునూ, తీరని రోగంచే బాధపడు వారునూ బతికి వున్నప్పటికీ మరణించిన వారితో సమానం.

మంచివారు

విద్య చెప్పినవాడు, మంచిని ఉపదేశించిన వాడు, విపత్తు సమయంలో ఆదుకున్నవాడు, దారిద్ర్యాన్ని పోగొట్టిన వాడు, భయాన్ని పోగోట్టినవాడు, కన్న తండ్రియు, పోషించినవాడు, కన్యాదానం చేసినవాడు – వీరు మంచివారుగా పరిగణింప బడతారు.

చెడ్డవారు

రాజాజ్ఞమీరినవాడు, సభలో ఎదిరించినవాడు, యజమాని దగ్గర అణకువలేని సేవకుడు, తనవంటివాడు లేడని గర్వించినవాడు, తల్లిదండ్రులకు కష్టం కలిగించినవాడు, చేసిన ఉపకారం మరచి కృతఘ్నత చూపువాడు – వీరు చెడ్డవారుగా పరిగణింపబడతారు.

మంచి అలవాట్లు – వ్యాధిని పుట్టించనవి

మంచి, శుచియైన భోజనం, భోజనం చేసి కొంచెంనడచుటయు, స్నాన పానాదులు క్రమపద్ధతిలో అనుసరించుటయు, సకాలంలో జలమల విసర్జనములును, దినమునకు రెండు సార్లు భుజించుట, సకాలంలో నిద్రించుట – రోగాలను పుట్టించవు.

చెడ్డ అలవాట్లు వ్యాధిని పుట్టించేవి.

మితిమీరిన భోజనం, మనో దుఃఖం, అధికంగా సంచారంచేయుట, భోజనము చేసి స్నానం చేయుట, జలమల నిరోధం, మంచి గాలి సోకకుండుట, మగువలతో విలాసం, మద్య ధూమపానాలు, పాచిపోయిన కూరలు తినుట –రోగాలను పుట్టిస్తాయి.

అవసరాలకు ఉపయోగించేవి

ఆయాకాలములందు పెట్టిన పైరు, సచ్చీలుని వద్ద దాచిని ధనం, యుక్త వయస్సులో పుట్టిన సంతానం, చిన్న తనముననే అభ్యసించిన విద్య, సత్పురుషుల స్నేహం, మంచివానికి చేసిన ఉపకారం – ఇవి అవసరమైనప్పుడు ప్రయోజన పడతాయి.

అవసరాలకు ఉపయోగపడనవి

అకాలమునందు పెట్టిన పైరు, మోసకారి వద్ద వుంచిన ధనం, ముదిమిని పుట్టిన సంతానం, కపటం కలవాని స్నేహం, చెడ్డవానికి చేసిన ఉపకారం, అప్పిచ్చిన సొమ్ము కావలసినప్పుడు అక్కరకు రావు.

ఒకటి కలిగి ప్రకాశించేవి

సూర్యుడు గల పగలు, చంద్రుడు గల రాత్రి, పిల్లలుగల ఇల్లు, ఉత్తముడు గల భూమి రాజుగల రాజ్యం, వేగం గల గుర్రం, గుణవతి, శీలవతి, భార్యాగాగల పురుషుడు, శ్రుతి గల రాగం, సత్యంగల వాక్కు,వివేకం గల తపస్సు, రైతుగల ఊరు, చదువుగల బుద్ధి ప్రకాశిస్తునే ఉంటాయి.

ఒకటి లేక ప్రకాశింపనవి

పిల్లలులేని ఇల్లు, మాధుర్యం లేని కవిత, గుణంలేని స్త్రీ, వాసన లేని పువ్వు, భక్తిలేని పూజ,ఆయుధం లేని బంటు, ప్రీతిలేని విందు, పెద్దలు లేని ఊరు, మంచిమాటలు లేని స్నేహం– ప్రకాశింపవు.

ఒక గుణం ఉన్నచో మరియొక సుగుణం కలుగుతుంది.

అధికారముచేత సామర్థ్యం, సంపదచేత మర్యాద, వస్త్రాభరణాదులచేత సౌందర్యం, దాతృత్వం చేత కీర్తి, ప్రియవాక్యం చేత లోకవశ్యత, వినయం చేత గొప్పతనం, సుగుణంచేత ధనం సిద్ధంగా వస్తాయి.

ఒక దోషం చేత మరియొక దోషం కలుగుతుంది కోపం చేత హింస, కామం చేత వ్రతనాశం, వంచన చేత అసత్యం, గర్వంచేత అపజయం, తనవల్ల కానిపని చేత అపాయం, లోభంచేత దొంగతనం, అజ్ఞానం చేత అవివేకం, దౌష్ట్యంచే శత్రుత్వం, చెడ్డపనిచేత అపకీర్తి సిద్ధిస్తాయి.

సంప్రదాయ సంస్కృతీ పీఠం

వేదములు

చతుర్వేదములు

వేదములు నాలుగు, అవి ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అథర్వ వేదము, ఈ వేదములందలి మంత్రములు యజ్ఞయాగాదులందు వినియోగింతురు.

ఋగ్వేదం : పాదబద్ధములు మంత్రమును ముక్కు అని అందురు, ఈ వేదమునందు ఇటువంటి మంత్రములే ఉండుట వలన దీనికి 'ఋగ్వేదము' అనిపేరు, ఈ వేదమునకు 21 శాఖలు కలవు, ఆ 21 శాఖలలో శాకలశాఖ, బాష్కలశాఖ అనే రెండు శాఖలు మాత్రం ప్రస్తుతం లభించుచున్నవి. యజ్ఞ సమయమునందు హవిర్భాగుల గ్రహించు నిమిత్తం హొూతయను ఋత్విక్కు ఈ వేదమంత్రములతో దేవతలను ఆహ్వానించును. అందుచే ఈ వేదమునకు 'హౌత్రవేద'మని పేరు. ఈ ఋగ్వేదమును 10 మండలములుగ విభజించిరి. ఒక శాఖ వారు 8 అష్టకములుగా విభజించారు.

యజుర్వేదము

ఇందు కృష్ణయజుర్వేదము శుక్లయజుర్వేదము అనియు రెండు విధములు కలవు, 'తితితరి' అనుపేరు గల ఆచార్యుడు శిష్యప్రశిష్యులకు బోధించెను. అందుచే 'తైత్తిరీయ' మని పేరు వచ్చింది. ఈ తైత్తీరీయ వేదమునకు సంహిత, బ్రాహ్మణము, ఆరణ్యకము అను మూడు భాగములు ఉన్నవి. ఈ సంహితయందు 7 అష్టకములు (కాండములు), 44 ప్రశ్నలు (ప్రపాఠకములు) 351 అనువాకములు, 2196 పంచాశత్తులు (పనసలు) ఉన్నవి.

పనస : ప్రతి పనపయందు ఏభయి పదములు ఉన్నవి. అనువాకాంతము నందున్న పనసలకును, అనువాకము నందున్న పనసలకును, అనువాకము నందున్న పనసలకును పదముల కొంచెము హెచ్చు తగ్గులు ఉండును, సంస్కృభాషలో దీనిని'పంచాశత్తు' అని అందురు.

శుక్లయజుర్వేదము

వాజసనేయసంహిత అని దీనికి మరొక పేరు, ప్రస్తుతం ఈ వేదమునందు మాధ్యందిన శాఖ, కాణ్వశాఖ అని రెండు శాఖలు కలవు, ఈ రెండు శాఖల వారిని తెలుగునాట 'ప్రథమశాఖ' అంటరు. శుక్లయజుర్వేదములో 40 అధ్యాయములు కలవు. ఈ వేదమునకు 'శతపథ' బ్రాహ్మణము' అని పేరు. ఈ వేద మంత్రముతో 'అధ్వర్యుడు' అను ఋత్విక్కు యజ్ఞమునందు హొూమాది ప్రధాన కృత్యములను ఆచరించును. సకల కర్మలు ఆపస్తంబ మహర్షి చేసిన కల్ప సూత్రమును అనుసరించి జరిపించుకుంటారు.

సామవేదము

సామము అనగా గానము, గానము చేయదగిన మంత్రములు గల వేదముకావున 'సామవేదము' అని పేరు వచ్చింది. ఈ వేదమునకు 1000 శాఖలు కలవని సంప్రదాయం. అయితే ఇప్పుడు ఒకే ఒక్క శాఖ మాత్రము లభించుచున్నది. యజ్ఞకాలమునందు 'ఉద్గాత' అను ఋత్విక్కు ఈ వేద మంత్రములతో గానము చేయుచూ దేవతలను స్తుతించును, అందుచేతనే ఈ వేదమునకు తాండ్యబ్రాహ్మణము మున్నగు బ్రాహ్మణగ్రంథములు ఎనిమిది కలవు.

అథర్వవేదము

ఈ వేదమును 20 కాండములుగా విభజించిరి. ఒకప్పుడు ఈ వేమునకు తొమ్మిదిశాఖలు ఉండేవి. ఇప్పుడు ఒక శాఖమాత్రమే లభించుచున్నది. ఋత్విక్కు శాఖ మాత్రమే లభించుచున్నది. ఋత్విక్కు (బ్రహ్మ) అవశ్యము తెలుసుకొనవలసిన విధి ఈ వేమునందు కలదు. అందుచేత దీనిని బ్రహ్మణవేదము అని కూడా అందురు. ఇతర వేదములకంటే శాంతిక, పౌష్టిక కర్మలు ఈ వేదమునందు అధికముగా ఉన్నవి. దీనికి 'గోపథ'బ్రాహ్మణము' అని మరోక పేరు కూడ కలదు.

వేదమునందు సంహిత అనియు, బ్రాహ్మణము అనియు ప్రధాన భాగములు కలవు. సంహిత అనగా మంత్రములు మాత్రము గల భాగము. బ్రాహ్మణము అనగా అర్థగాంభీర్యంగలమంత్రములను అర్థములను వివరించునట్టి గాని మంత్రములను వల్లించుచూ చేయు చేయవలసిన పనిని గాని తెలియ జేయునట్టి గ్రంథము అయితే కృష్ణ యజుర్వేదమునకు మాత్రము ఈ లక్షణము సరిపోదు. అని విజ్ఞుల అభిప్రాయము.

ప్రస్తుతము వ్యవహారములో ఉన్న విశేషములు : 1. ఋగ్వేదమునకు అశ్వలాయన సాంఖ్యాయాన సూత్రములును, 2. కృష్ణ యజుర్వేదమునకు ఆపస్తంబ, బోధాయన, సత్యాషాఢ, హిరణ్య కేశీయ, మానవ, వైఖానస సూత్రములు, శుక్ల యజుర్వేదమునకు పారస్కర, కాత్యాయన సూత్రములు. 3. సామవేదమునకు గోభిల ద్రాహ్యాయణాది సూత్రములు, 4. అథర్వయణాది సూత్రములును వ్యవహారమున కలవు.

ఆపస్తంబ సూత్రుడు అనగా కృష్ణ యజుర్వేదమునకు చేరినవాడు వివాహము, ఉపనయనము, మొదలగు కర్మలు ఆపస్తంబమహర్షి చేసిన కల్ప సూత్రమునననుసరించి జరిపించు కొను వాడనియు ఏదియో ఒక వేదమునకు చేరి యుందురు. తరువాత అటులనే ఉండవలయును గాని ఇష్టానుసారము వేదమునుగాని సూత్రమునుగాని మార్చుకొన వీలు లేదు. ఇది ప్రాచీనకాలము నుండి సంక్రమించిన సంప్రదాయము.

వేదాంగములు

వేదాంగములు ఆరు, అవి 1. శిక్ష, 2. వ్యాకరణము, 3. ఛందస్సు, 4. నిరుక్తముచ 5. జ్యోతిష్యము, 6. కల్పము.

1. **శిక్ష :** వేదములందలి అక్షరములనూ స్వరములనూ ఉచ్చరించు రీతిని వివరించి చెప్పును.

2. వ్యాకరణము : సుశబ్ధ, అపశబ్ధములను బోధించును.

3. **ఛందస్సు:** మంత్రములందు గల వృత్తవిశేషములను బోధించును.

4. నిరుక్తము : వేదమంత్రములందు ఉన్న కఠినపదముల భావమును బోధించును.

5. జ్యోతిష్యము : ఆయాకాలములందు చేయవలసిన యజ్ఞయాగాది విధులకు సంబంధించిన కాల విశేషములను భోధించును.

6. కల్పము : ఆయామంత్రములను పఠించుచు చేయవలసిన కార్యక్రమమును చక్కగా బోధించును.

ఉపాంగములు 4: 1. ధర్మశాస్త్రము, 2. పురాణము, 3. మీమాంస, 4. న్యాయ(తర్క) శాస్త్రము.

1. ధర్మశాస్త్రము : దీనిని మను, యజ్ఞవల్క్యాది మహర్షులు స్థిరపరచిరి.

2.పురాణము : ఇది బ్రాహ్మాది 18 భాగములు. దీనికి కర్త వ్యాసమహర్షి.

3. మీమాంస : ఇవి రెండు భాగములు : పూర్వమీమాస జైమిని మహర్షి కృతము; ఉత్తర మీమాంస వ్యాసమహర్షి కృతము.

4. కర్మలు : వైదిక సంప్రదాయ ప్రకారం చేయవలసిన కర్మలు రెండు విధములు 1. గృహ్యకర్మము 2. శ్రౌతకర్మము, గృహ్యకర్మములు గృహ్యసూత్రము నందు వివరించిన విధముగా చేయవలెను. సాధారణంగా ఇది గర్భాదానాది షోడశకర్మలు.

ఇక నిత్యకర్మలు అనగా స్నానము, సంధ్యావందనము, ఔపాసనము, బ్రహ్మ యజ్ఞము, వైశ్యదేవము, దేవతార్చనము, అతిథిపూజ.

శ్రౌతకర్మలు అనగా దర్శపూర్ణమాసలు,

ఆధానము, అగ్నిష్టోమీయ పశుయాగము, అగ్నిష్టోమముమొదలగు వేద విహితములగు కర్మలు. అయితే ఈ శ్రౌత కర్మములు, చేయు పప్పుడు యజమానునకు ప్రధానముగా అధ్వర్యుడు, హోత, ఉద్గాత, బ్రహ్మ అను నలుగురు ఋత్విక్కులు సహాయులుగా ఉండవలెను.

ఋత్విక్కులు

అధ్వర్యుడు : యజుర్వేదమునందు వివరించిన మంత్రములను పఠించుచు యజ్ఞమునందు చేయవలసిన హోమాది ప్రధాన కృత్యములను ఆచరించునట్టి ఋత్విక్కు.

హూత : ఋగ్వేదమునందు వివరించిన మంత్రములతో హోమకాలమున ఆయా దేవతలను పిలుచునట్టి ఋత్విక్కు.

ఉద్గాత : హోమాది సమయములందు ఆయా దేవతలను పిలుచునట్టి సమయములందు ఆయా దేవలను సంతుష్టి పరచుటకు సామవేద మంత్రములతో గానము చేయునట్టి ఋత్విక్కు.

బ్రహ్మ : ఈ ఋత్విక్కులు చేయునట్టియు, యజమాని చేయునట్టియు సకల కృత్యములను పర్యవేక్షించుచు సాక్షీభూతుడై అనుజ్ఞనిచ్చు ఋత్విక్కు.

అగ్నీధ్రుడు : దేవతలకు ఇచ్చునట్టి చరు పురోడాశాది హవిస్సుల చేయటకును, ఇతర పనులు చేయుటకు సహాయము చేయునట్టి ఋత్విక్కు.

అగ్నిష్టోమము మొదలగు గొప్పగొప్ప యజ్ఞములందు పైన వివరించిన నలుగురు ఋత్విక్కులకు ఒక్కొక్కరికి ముగ్గురు వంతున సహాయ ఋత్విక్కులు ఉందురు. ఈ కర్మములందు సామాన్యముగా చరు పురోడాశములు అనునవి ఆజ్యముతో బాటు దేవతలకు ప్రత్యేకముగా ఒసగుదురు. చరు అనగా బియ్యముతో వండిన హోమద్రవ్యము. పురోడశము అనగా బియ్యపు పిండితో కపాలమునందు అనగా నిప్పుమీద కాచిన పెంకులమీద చక్కగా కాచి పక్వముగా చేసిన పిండి ముద్ద.

ఇష్టి : అహితాగ్ని అయినవాడు ప్రతి పాడ్యమి యందును చేయవలసిన పని.

స్రుక్కు : ముఖ్యములయిన హోమము అను చేయునట్టి యజ్ఞ పాత్రము. దీనిని కొయ్యతో చేయుదురు.

స్రువము : సామాన్యముగా ఈ పాత్రముతో ప్రాయశ్చిత్త హోమమును చేయుదురు.

ప్రాయశ్చిత్తము : ఒక పనిని చేయవలసిన కాలమునందు చేయక పోయినను, చేయదగని పనిని చేసినను కలుగుచున్న దోషమును పోగొట్టుకొనుటకై చేయునట్టి పని.

అహితాగ్ని : గార్హపత్యము, అహవనీయము, దక్షిణాగ్రి అను మూడు అగ్నులను ఆధానము చేయు వ్యక్తి .

పాకయాజి : ఔపాసన వైశ్య దేవాది సప్త పాక యజ్ఞములను ఆచరించిన వ్యక్తి.

హవిర్యాజి : హవిర్యజ్ఞములగు విర్యజ్ఞములను ఆచరించిన వ్యక్తి

సోమయాజి : సప్తసోమ సంస్థలను ఆచరించిన వ్యక్తి

సోమిదమ్మ : సోమాయాజి భార్య

వేదాంతములు – ఉపనిషత్తులు

ఉపనిషత్తులకు మరొక పేరు వేదాంతములు, ఒకప్పుడు మహా ఋషులను, ఋషిపుత్రులును ఒక్క జేరి ఆత్మయననేమి? అనాత్మయననేమి? జీవుడన నెవ్వడు? జీవేశ్వరుల సంబంధమెట్టిది. మనమెచ్చటినుండి వచ్చితిమి? ఎచటకు పోయేదము అను ప్రశ్నలు గురించి చర్చలు జరుపగా ఫలించిన జవాబులే ఉపనిషత్తులు, ఈ ఉపనిషత్తుల సంఖ్య

అపారము నూట ఎనిమిది ఉపనిషత్తుల పేర్లు ఒక చోట పేర్కొన్నారు. ఇందులో పది ఉపనిషత్తులు మాత్రము ఆది శంకరాచార్లులు కాలమున సర్వాంగీకారము. పొందినట్లు తెలియచున్నది. అవి ఈశ, కేన, కఠ, ప్రశ్న, ముండక, మాండూక్య, తేత్తిరియ, ఐతరేయ, చాందోగ, బృహదారణ్యకము అను దశోపనిషత్తుల మీదనే ఆచార్యుల వారు భాష్యములు రచించారని తెలియచున్నది.

హిందువుల ప్రార్థనలు

గణపతి స్తుతి

శ్లో ॥ శుక్లాంబరధరం, విష్ణుం!
శశివర్ణం చతుర్భుజమ్!
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే
త్సర్వవిఘ్నోప శాన్తయే ॥

గురుధ్యానం

ఓం గురు ర్భహ్మా గరుర్విష్ణుః
గరుర్దేవో మహేశ్వరః
గురుసాక్షాత్పరబ్రహ్మ
తస్మై శ్రీ గురవేనమః

శ్రీరాముని దయచేతను..

శ్రీ రాముని దయచేతను
నా రూఢిగ సకల జనులు నౌరాయనగా
ధారాళమైన నీతులు
నోరూరగ జవులు బుట్ట నుడి వెద సమతీ!

చేతవెన్న ముద్ద ..

చేత వెన్నముద్ద చెంగల్వ పూదండ –
బంగారు మొలతాడు పట్టుదట్టి
సందె తయెతులును సరిమువ్వ గజ్జెలు
చిన్ని కృష్ణ! నిన్ను చేరి కొలుతు.

నీవే తల్లివి దండ్రివి..

నీవెతల్లివి దండ్రివి
నీవే నా తోడు నీడ నేవే సఖుడా
నీవే గురుడవు దైవము
నీవే నా పతియుగతియు నిజముగ కృష్ణా!

సరస్వతి నమస్తుభ్యం

సరస్వతినమస్తుభ్యం వరదేకామరూపిణి
విద్యారంభంకరిష్యామి

సిద్ధిర్భవతుమే సదా,

పద్మపత్ర విశాలాక్షి పద్మ కేసరవర్ణినీ
నిత్యం పద్మాలయా దేవీ
సామాం పాతు సరస్వతీ

సర్వస్వతీస్తుంది..

తల్లీ నిన్నుదలంచి పుస్తకము చేతన్
బూనితిన్ నీవు నా
యుల్లంబందున నిల్చి జృంభణముగా
సుక్తుల్ సుశబ్దంబులుశో
భిల్లం బల్కుము నాదువాక్కునన్
సంప్రీతిన్ జగన్మోహినీ
పుల్లాబ్జాక్షి సరస్వతీ భగవతీ
పూర్ణేందు బింభాననా

ఎవ్వనిచే జనించు

ఎవ్వనిచే జనించు జగ మెవ్వని
లోపల నుండు లీనమై
ఎవ్వనియందు డిందుపరమేవ్వరు
డెవ్వడు మూలకారణం
బెవ్వడనాది మధ్యలయు డెవ్వడు
సర్వము దానయైనవా
డెవ్వడు వాని నాత్మ భవు నీశ్వరునే
శరణంబు వేడెదన్.

శాంతి మంత్రం ..

ఓం సహ నా వవతు సహనౌ భునక్తు
సహవీర్యం కరవావహై
తేజస్వి నా వ ధీతమసు&త
మావిద్విషావహై
ఓం శాంతి శ్మాంతి శ్మాంతిః

కాలమానము

విశ్వములో నక్షత్రములు. రాశులతో కూడి నక్షత్రము. దాని చుట్టూ గ్రహ ములు పరిభ్రమిస్తూ ఉంటతాయి. అటు వంటి నక్షత్రాల్లో సూర్యగోళము ఒకటి. సూర్యుని చుట్టూ తిరిగే గ్రహములు తొమ్మిది. అందులో 'భూమి' అనే గ్రహం ఒకటి. సూర్యుని చుట్టూ భూమి తిరుగుతూ ఉంటుంది. భూమి చుట్టూ పరిభ్రమించే దాని ఉపగ్రహము చంద్రుడు. వీటి గతులను బట్టి రాత్రి. పగలు ఏర్పడు తూ ఉంటియి. మానవుని ఆరు కనురెప్ప పాట్ల సమయాన్ని ఒక విగడియ అని సంప్రదాయం. 60 విగడియలు ఒక గడియ. 7 1/2 గడియలు ఒక జాము. 4 జాములు ఒక పగలుగాను, 4 జాములు ఒక రాత్రిగాను అంటే 8 జాములు (ఒక రోజు (దినము) గాను సంప్రదాయంగా వ్యవహరిస్తున్నారు.

కనురెప్పపాటు కాలము	– ఒక సెకను
60 సెకనులు	– ఒక నిముషము
60 నిముషములు	– ఒక గంట
24 గంటలు	– ఒక రోజు
7 రోజులు	– ఒక వారము
2వారములు	– ఒక పక్షము
2 పక్షములు	– 1 మాసము
12 మాసములు	– 1 సంవత్సరము

సాదారణముగా సంవత్సరానికి 365 రోజులు నాలుగు సంవత్సరాలకు ఒక సారి సంవత్సరం లీపు 366 రోజులుంటాయి. నాలుగు అంకె చే భాగించబడే సంవత్సరాలు అన్ని అధిక (లీపు) సంవత్సరాలే ఉదాహరణకు 1996 అధిక సంవత్సరము. ఆవిధముగా సంవత్సర కాలంలో 12 మాసములు, 24 పక్షములు, 52 వారములు, 3 కాలములు, 6 ఋతువులు, 365 రోజులు ఉంటాయి.

కాలమండలములు :

భూమి దాదాపు గుండ్రముగా ఉంది. తన చుట్టూ తాను తిరుగుతుంది. ఇలా తిరగడానికి పట్టే కాలము 24 గంటలు భూమి సూర్యుని చుట్టూ పరిభ్రమించడానికి ఒక సంవత్సరము పడుతుంది. ఇలా తన చుట్టూ తాను తిరిగేటప్పుడు భూమి ఒక వైపు మాత్రమే సూర్యుని వైపు ఉంటుంది. భూమికి ఆ వైపు ఉన్నవారికి వెలుగుపడి పగలు గాను మరోవైపు ఉన్న వారికి వెలుగు లేక చీకటి గాను ఉంటుంది. ఇఆ రాత్రి పగలు ఏర్పడుతూ ఉంటాయి.

యుగములు – 4 : కృతయుగము 17.28,000 సంవత్సరములు, త్రేతాయుగము 12,96,000 సంవత్సరములు, ద్వాపరయుగతము 8,64,000 సంవత్సరములు, కలియుగము 4, 32, 000 సంవత్సరములు

సంవత్సరములు 60

1. ప్రభవ 1987	21. సర్వజిత్తు 2007	41. ప్లవంగ 2027
2. విభవ 1998	22. సర్వధారి 2008	42. కీలక 2028
3. శుక్ల 1989	23. విరోధి 2009	43. సౌమ్య 2029

4. ప్రమోదూత 1990	24.	వికృతి 2010	44. సాధారణ 2030
5. ప్రమోదూత 1990	25	ఖర 2011	45. విరోధికృతు 2031
6. అంగీరస 1992	26.	నందన 2012	46. పరీధావి 2032
7. శ్రీముఖ 1993	27.	విజయ 2013	47. ప్రమాదీచ 2033
8. భావ 1994	28.	జయ 2014	48. ఆనంద 2034
9. యువ 1995	29.	మన్మథ 2015	49. రాక్షస 2035
10. ధాత 1996	30.	దుర్మఖి 2016	50. నళ 2036
11. ఈశ్వర 1997	31.	హేవిళంబి 2017	51. పింగళ 2037
12. బహుధాన్య 1998	32.	విళంబి 2018	52. కాళయుక్తి 2038
13. ప్రమాది 1999	33.	వకారి 2019	53. సిద్ధార్థి 2039
14. విక్రమ 2000	34.	శార్వరిలి 2020	54. రౌద్రి 2040
15. వఎష(విషు) 2001	35.	ప్లవ 2021	55. దుర్మతి 2041
16. చిత్రభాను 2002	36.	శుభకృతు 2022	56. దుందుభి 2042
17. స్వభాను 2003	37.	శోభకృతు 2023	57. దుధిరోద్గారం 2043
18. తారణ 2004	38.	క్రోధి 2024	58. రక్తాక్షి 3044
19. పార్థివ 2005	39.	విశ్వావసు 2025	59. క్రోధన 2045
20. వ్యయ 2006	40.	పరాభవ 2026	60. క్షయ 2046

ఆయనములు 2 ఉత్తరాయనము – దక్షణాయనము

సంవత్సరమునకు ఋతువులు 6– వాటి ధార్మాలు, మాసములు

1. వసంత ఋతువు – చైత్ర వైశాఖ వృక్షములు చిగురిచి పూవులు పూయును 2. గ్రీష్మ ఋతువు – జ్యేష్ఠ ఆషాడ వేసవి ఎండలు 3. వర్ష ఋతువు – శ్రావణ, భాద్రపద వర్షములు కురియును. 4. శరదృతువు – ఆశ్వయుజ కార్తీక : వెన్నెల కాయును. 5. హేమంత ఋతువు – మార్గశిర,పుష్య మంచు పడుతుంది. 6. శిశిర ఋతువు – మాఘ ఫల్గుణ – ఆకులు రాలును.

తెలుగు మాసములు

భూమిచుట్టూ చంద్రుడు పరిభ్రమిస్తూ ఉండడంవల్ల మనకు రోజుకొక నక్షత్ర మండలమునుండి కనిపిస్తున్నాడని చెప్పవచ్చు. పంచాగ వ్యవహారములనుబట్టి నక్షత్ర మండలములో చంద్రుడు మనకు కనబడుచున్నాడో ఆ నక్షత్రమును ఆనాటి నక్షత్రముగా తనం గుర్తిస్తున్నాము. మాటవరుసకు, చిత్తా నక్షత్ర మండలములో చంద్రుడు పూర్ణిమనాడు కనిపించే మాసమును, చైత్ర మాసము గా వ్యవహారము. ఆ విధముగా విశాఖ–వైశాక; జ్యేష్ఠ –జ్యేష్ఠ; పూర్వాషాడ; ఉత్తరాషాడమలు – ఆషాడము, పూర్వాబాధ్రా, ఉత్తరాభాద్ర, భాద్రపదము; అశ్వని –ఆశ్యయజము ; కృత్తిక – కార్తీకము; మృగశిర –మార్గశిరము;

పుష్యమి – పుష్యము; మఖ। మాఘమాసము ; పూర్వఫల్గుని, ఉత్తర ఫల్గుని। ఫాల్గుణము అని ఆయా మాసములను పేర్కొనుట. తెలుగునాట సంప్రదాయము ఈ విషయములను గురించి తెలిపేది – పంచాంగము. ముఖ్యముగా పంచాంగము అయిదు విషయములను గూర్చి తెలపుతుంది. అవి: 1. తిథి, 2. వారము, 3. నక్షత్రము, 4. యోగము, 5. కరణము .

గ్రహములు సంచరిస్తున్న మార్గమును జ్యోతిశ్చక్రముగా ఊహచేసి, దానిని పన్నెండు బాగములుగా భాగించిరి. ఈ పన్నెండు భాగములు పన్నెండు రాశులుగా పరిగణించిరి. ఒక్కొక్క భాగములో నున్న నక్షత్రముల రాశులకు ఒక్కొక్క పేరు పెట్టిరి మొత్తం నక్షత్రములు సంఖ్య 27. మరల ఒక్కొక్క నక్షత్రమును నాలుగు పాదములు కలదిగా ఊహించి అటువంటి నక్షత్ర భాగతములు తొమ్మిదింటిని ఒక రాశిగా పరిగణించారు. వాటి అయరిక – విన్యాసములను ఊహించి ఆ ప్రకారము – 1. మేష, 2. వృషభ, 3. మిథున, 4. కర్కాటక, 5. సింహ , 6. కన్య, 7. తుల, 8. వృశ్చిక, 9.పాదములు ఒక రాశి కావున 108 పాదములకు 12 రాశులు అయినవి.

యోగములు 27 :1. విష్కంభ, 2. ప్రీతి, 3. ఆయుష్మాన్, 4. సౌభాగ్య, 5. శోభన, 6. అతిగండ, 7. సుకర్మ, 8. ధృతి, 9. శూల, 10. గండ, 11. వృద్ధి, 12. ధృవ, 13. వ్యాఘాత, 14. హర్షణ, 15. వజ్ర, 16. సిద్ధి, 17. వ్యతీపాత, 18. ఆవరీయాన్, 19. పరీఘమ, 20. శివ, 21. సిద్ధ, 22. సాధ్యచ 23. శుభ, 24. శుక్ల , 25. బ్రహ్మ, 26. ఐంద్ర, 27. వైధృతి.

కరణములు : 11:1. బవ, 2.బాలవ, 3. కేలవ, 4. తైతుల, 5. గరజ, 6. వనజ, 7.భద్ర, 8. శకుని, 9. చతుష్పాత, 10. నాగవ, 11. కింస్తుఘ్న

ఋతువులు ఏర్పడుట : సూర్యుని చుట్టూ భూమి పరిభ్రమిస్తున్నప్పుడు భూమియొక్క స్థానాన్ని బట్టి ఋతువులు ఏర్పడతాయి. భూమి తన అక్షంపై ఒక వైపుకు ఒరిగి ఉంది. అందుచేత సూర్యరశ్మి భూమి మీద ఒకే విధంగా పడదు. వేసవిలో ఎక్కువ సూర్యరశ్మి శీతాకాలంలో తక్కువ సూర్యరశ్మి భూమిని చేరండంవల్ల ప్రాంతాల్లో ఉష్ణోగ్రతలో వ్యత్యాసం కనిపిస్తుండడం కద్దు.

తెలుగు నెలలు – 12		**ఇంగ్లీషు నెలలు – 12**	
1. చైత్రము	7. అశ్వయుజము	1. జనవరి (31)	7. జూలై (31)
2. వైశాఖము	8. కార్తీకము	2. ఫిబ్రవరి (28/29)	8. ఆగష్టు (31)
3. మార్చి	9. మార్గశిరము	3. మార్చి (30)	9. సెప్టెంబరు (30)
4. ఆషాడము	10. పుష్యము	4. ఏప్రిల్ (30)	10. అక్టోబరు (31)
5. శ్రావణము	11. మాఘము	5. మే (31)	11. నవంబరు (31)
6. భాద్రపదము	12. ఫాల్గుణము	6. జూన్ (30)	12. డిసెంబరు (31)

శక సంవత్సర సూచి

1911	22 మార్చి 1989 – 21 మార్చి 1990	1917	22 మార్చి 1995 – 21 మార్చి 1996
1912	22 మార్చి 1990 – 21 మార్చి 1991	1918	22 మార్చి 1996 – 21 మార్చి 1997
1913	22 మార్చి 1991 – 21 మార్చి 1992	1919	22 మార్చి 1997 – 21 మార్చి 1998
1914	22 మార్చి 1992 – 21 మార్చి 1993	1920	22 మార్చి 1998 – 21 మార్చి 1999
1915	22 మార్చి 1993 – 21 మార్చి 1994	1921	22 మార్చి 1999 – 21 మార్చి 2000
1916	22 మార్చి 1994 – 21 మార్చి 1995	1922	22 మార్చి 2000 – 21 మార్చి 2001

క్రీ. శ 78 సంవత్సర ప్రాతిపదికగా 'శక' ఏర్పడింది (దీనిని శాలివాహన శకంగా పరిగణిస్తారు). 22 మార్చి 1957 నుండి భారత ప్రభుత్వప్రచురణలన్నిటిలో దీనిని గ్రెగరియన్ కేలండరు విధానంతో పాటు వాడుక చేయాలని చట్ట విధి. ఇతర హిందూ శకములు : విక్రమ శకం క్రీ. పూ. 58, కాల చోరి శకం క్రీ.శ. 248; గుప్త శకం క్రీ.శ. 320 హర్షశకం : క్రీ.శ. 606.

వారములు – 7

1. ఆదివారము – భానువారము; 2. సోమవారము – ఇందువారము; 3. మంగళవారము – భౌమవారము; 4. బుధవారము; 7. శనివారము – మంద(స్థిర)వారము.

వారములు (ఇంగ్లీషు)

1. సన్‌డే, 2. మన్ డే, 3. ట్యూజ్ డే; 4. వెడ్నస్(వెన్స్) డే; 5.తర్స డే; 6.ఫ్రైడే; 7. సాటర్ డే.

హిందువుల పండుగలు : ఏటా వచ్చే పర్వదినములు

1. ఉగాది చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమి (సంవత్సరాది); 2. శ్రీరామ నవమి చైత్ర శుద్ధ నవమి; 3.అక్షతదియ వైశాఖ శుద్ధ తదియ; 4. వ్యాసపున్నవి వైశాఖ శుద్ధ పూర్ణిమ; 5. గరుడ పంచమి శ్రావణ శుద్ధ పంచమి; 6. గోకులాష్టమి (శ్రావణ బహుళ అష్టమి; 7. వినాయక చవితి భాద్రపద శుద్ధ చవితి ; 8. విజయ దశమి (దసరా) ఆశ్వయుజ శుద్ధ దశమి; 9. దీపావళి అమావాస్య ఆశ్వీయుజ బహుళ అమావాస్య;10, నాగులచవితి కార్తీక శుద్ధ చవితి; 11. చిలుక ద్వాదశి కార్తీక శుద్ధ ద్వాదశి; 12. శని త్రయోదశి – కార్తీక మాసము శనివారంతో కూడినది 13.సబ్బారాయుడు షష్ఠి మార్గశిర శుద్ధ షష్ఠి; 14. వైకుంఠ ముక్కోటి ఏకాదశి – మార్గశిర శుద్ధ ఏకాదశి; 15. మకర సంక్రాంతి భోగి – కనుమ ; 16. శివరాత్రి – మాఘ బహుళ చతుర్ధశి; 17. రథసప్తమి – మాఘ శుద్ధ సప్తమి.

రాశులు - గడియలు

1. మేషము	4 1/4	7. తుల	5
2. వృషభము	4 3/4	8. వృశ్చికము	51/4
3. మిథునము	51/4	9. ధనస్సు	5 1/2
4. కర్కాటము	51/2	10. మకరము	5 1/2
5. సింహము	51/4	11. కుంభము	4 3/4
6. కన్య	5	12. మీనము	4 1/4

జ్యోతిశ్చక్రమునందు నక్షత్రములు - 27

1. అశ్వని	10. మఖ	19. మూల
2. భరణి	11. పుబ్బ	20. పూర్వషాడ
3. కృత్తిక	12. ఉత్తర	21. ఉత్తరాషాడ
4. రోహిణి	13. హస్త	22. శ్రవణ
5. మృగశిర	14. చిత్త	23. ధనిష్ట
6. ఆర్ధ్ర	15. స్వాతి	24. శతభిషము
7. పునర్దుసు	16. విశాఖ	25. పూర్వభాద్ర
8. పుష్యమి	17. అనూరాధా	26. ఉత్తరాభాద్ర
9. ఆశ్లేష	18. జ్యేష్ఠ	27. రేవతి

కార్తెలు

(జ్యోతిశ్చక్రమునందుగల నక్షత్రములననుసరించి)

కార్తె పేరు - ఇంగ్లీషు తేదీలు - ఋతువు

అశ్వని	ఏప్రిలు. 11-25 గ్రీష్మ ఋతువు
భరణి	ఏప్రిలు. 26-9మే మందు వేసవి కాలము
కృత్తిక	మే. 10-23
రోహిణి	మే. 24-6 జూన్ ఎండలో పాటు గాలి దుమారం
మృగశిర	జూన్. 7 - 22 వర్షఋతువు తొలకరి వర్షాలు ప్రారంభం
ఆర్ధ్ర	జూన్. 23-4- జూలై
పునర్వసు	జూలై 5-16
పుష్యమి	జూలై 5 -16

నైఋతి ఋతుపవనములు

ఆశ్లేష	ఆగష్టు 2 - 15
మఖ	ఆగష్టు 16-26
పుబ్బ	ఆగష్టు 30-11 సెప్టెంబరు వర్షాకాలము
ఉత్తర	సెప్టెంబరు. 12-25
హస్త	సెప్టెంబరు. 26 -8 అక్టోబరు
చిత్త	అక్టోబరు 8-22 శరదృతువు, ఈశాన్య ఋతుపవన వర్షాలు
స్వాతి	అక్టో23-4 నవంబరు
విశాఖ	నవంబరు 1 -17
అనూరాధ	నవంబరు18-30 శీతాకాలపు వర్షాలు
జ్యేష్ఠ	డిసెం. 1-14 హేమంత ఋతువు
మూల	డిసెంబరు 15-27
పూర్వాషాడ	డిసెంబరు 28 - జనవరి 9 చలివేస్తుది.
ఉత్తరాషాడ	జనవరి. 10-22 శిశిర ఋతువు మంచుకురుస్తుంది.
శ్రవణ	జనవరి 23-4 ఫిబ్రవరి శిశిర ఋతువు
ధనిష్ట	ఫిబ్రవరి 5 -17 - ఫాల్గుణం
శతభిష	ఫిబ్రవరి 18-2 మార్చి వసంత ఋతువు ఎండలు ప్రారంభం
పూర్వబాద్ర	మార్చి. 3 -15
ఉత్తరాబాద్ర	మార్చి. 16-27
రేవతి	మార్చి. 28 - ఏప్రిలు 10 సాధారణ మైన ఎండలు

పక్షములు -2

1. శుక్లపక్షం, 2. కృష్ణపక్షం

తిథులు 15

శుక్లపక్షం	కృష్ణ పక్షం
1. పాడ్యమి	1. పాడ్యమి
2. విదియ	2. విధియ
3. తదియ	3. తదియ
4. చవితి	4. చవితి
5. పంచమి	5. పంచమి
6. షష్ఠి	6. షష్ఠి
7. సప్తమి	7. సప్తమి
8. అష్టమి	8. అష్టమి
9. నవమి	9. నవమి
10. దశమి	10. దశమి
11. ఏకాదశి	11. ఏకాదశి
12. ద్వాదశి	12. ద్వాదశి
13. త్రయోదశి	13. త్రయోదశి
14. చతర్ధశి	14. చతుర్ధశి
15. పూర్ణిమ	15. అమావాస్య

దేశ వ్యవహారములు

తూర్పు, పడమర మొదలైనవి వ్యవహారములకు హేతువైన స్వరూపమే 'దేశం' అనే దిక్కు. అట్టి దేశం అఖండమైనా సూర్యోదయ సూర్యాస్తమయములను బట్టి జనులు సూర్యుడు ఉదయకాలము రాగానే ఎక్కడ కనబడుచున్నాడో అది తూర్పు అనీ దానికి కుడి ప్రక్కన 'దక్షిణము' ఎడమ ప్రక్కన 'ఉత్తరము' వెనుక వైపు 'పడమర' ఖండములుగా కల్పించుకుని అనేక వ్యవహారములందువాడకు చేస్తున్నారు.

వైకుంఠ పాళీ

వైకుంఠ పాళీ పటంలో 1 నుంచి 132 వరకు అంకెలుగల గళ్ళు ఉంటాయి. ఈ గళ్ళు రకారకాలయిన బొమ్మలతో కూడి ఉంటియి. ఈ గళ్ళకు దిగువన పాములు, ఏనుగులు, ఉంటాయి. అది పాతాళమనీ, ఆ ఏనుగులు అష్టదిగ్గజాలనీ పైనున్న భూమి (అంకెలు ఉన్న గళ్ళ) ని ఆ ఎనిమిది ఏనుగులు మోస్తున్నాయనీ హిందువుల విశ్వాసం.

ఆట ప్రారంభించే ముందు ఆటగాళ్ళు తమ తమ ఆటకాయలను పాతాళంలో ఉంచి పందెం వేస్తూ పందాన్ని బట్టి ఆటకాయలను నడుపతూ ఉంటారు.

వైకుంఠపాళీ ఆటను ఎందరైనా ఆడవచ్చు. అయితే ఆడే వాళ్ళు ఒక్కొక్కరు ఒక్కొరకం ఆటకాయలను గర్తుగా ముందే నిర్ణయించుకోవాలి. వైకుంఠ పాళీ పటాన్ని పరమపద సోపాన పటమని కూడా వ్యవహరిస్తారు. దాన్ని ఆడేవారందరూ తమ ముందు పటాన్ని ఉంచుకుని ఆట ప్రారంభిస్తారు. ఆరు గవ్వలు గాని / పాచికలుగాని పందెం వేస్తూ ఆడుతారు.

వైకుంఠపాళీ పటంలో 16,19,30,41,52,63,65, 74, 79,87 సంఖ్యలు గల గళ్ళల్లో నిచ్చెనలు ఉన్నాయి. ఏ పందానికైనా ఆటకాయ ఆయా గళ్ళలోనకి వచ్చినప్పుడు అక్కడవున్న నిచ్చెనసాయంతో పై గడికి చేరుకోవచ్చు, ఉదాహరణకు 16 (సుగుణం) గడిలో ఉన్న నిచ్చెన దగ్గరకు ఆటకాయ వచ్చినపుడు ఆ నిచ్చెన సాయంతో 28 గడిని (సాలోక్యం) చేరుకుంటుంది. అలా చేరుకోవడానికి 'నిచ్చెన' ఎక్కడం అంటారు. పుణ్యం చేసిన వారికి పుణ్యం దక్కి నిచ్చెన ఎక్కడమవుతుందని చెప్తుతారు. అప్పుడు పై పందెం వేసుకునే అవకాశం ఇస్తారు. పై పందెం వల్ల మళ్ళీ నిచ్చెన ఎక్కినట్లయితే మళ్లీ మరో పందెం – ఇలా ఆట కొనసాగుతూ ఉంటుంది.

ఈ పటంలో నిచ్చెనలు ఉన్నట్లుగానే అక్కడక్కడ పాములు కూడా ఉన్నాయి. ఆటకాయ నిచ్చెన పాదం దగ్గరికి వచ్చినప్పుడు పైకి వెళ్ళినట్లే పాము తల దగ్గరికి ఆటకాయ వచ్చినప్పుడు పాము కరిచి ఆటకాయ పాముతోక చివరి వరకూ క్రిందికి దిగిపోతుంది. కాగా 26వ గడిలో ఉన్న పాము కరచినప్పుడు దాని తోక ఉన్న 3 వ గడికి వచ్చి అక్కడ ఉన్న చిన్న పాము మూలంగా ఆటకాయ పాతాళం చేరుకుంటుంది. ఇట్లు పాముతోక దగ్గరకు రావడాన్ని పాము మింగడం అంటారు. ఇక 106వ గడిలో ఉన్న పెద్ద పాము మింగిందంటే ఆటకాయ ఒకేసారి 1వ గడిని చేరుకుంటుంది. చివరకు 121 గడిలె ఉన్న పామును తప్పించుకొని 122వ గడికి ఆటకాయ చేరుకున్నట్లయితే పుణ్యపథంలో పడ్డట్టే. అలా, ఆ తరువాతనున్న 132 వ గడిని దాటి పైనున్న స్వర్గధామాన్ని ఆటకాయ చేరుకుంటుంది. అక్కడి నుంచి చివరి వరకు వెళ్ళి తిరుగు ముఖం పట్టి మధ్యనున్న విరాట్ స్వరూపాన్ని చేరుతుందో ఆ పందెం పడినప్పుడే ఆటకాయ పండినట్లు చెప్పవచ్చును. అంతవరకూ ఆవరుసలో ముందరికి వెనుకకు ఆటకాయను నడుపతూ ఉండాలి. విరాట్ రూపానికి ఆ వైపూ ఈ వైపూ ఉన్న బొమ్మల్నీ ద్వార పాలకులనీ, వారు విరాట్ దర్శనం కాకుండా అడ్డగిస్తూ ఉంటారనీ, అందువల్ల వాళ్ళ చుట్టూ తిరిగిన తర్వాతనే ఆఖరికి విరాట్ దర్శనం అవుతందని జన శ్రుతి.

వైకుంఠ పాళీ : ఇది నీడ పట్టున ఆడే ఒక ప్రాచీన సంప్రదాయ క్రీడ, హిందువులకు ప్రారబ్ధకర్మ ఒక సంప్రదాయ భావం. 'పునరపి జననం. పునరపి మరణం' పునర్జమ్మ అన్న హిందూ భావన ఇందు ఇమిడి ఉంది. జీవికి చెందిన ప్రారబ్ద కర్మానుభావాన్ని తెలియజేస్తూ మానవుల దృష్టిని భక్తి, ఏకాగ్రత, దైవచింతనవైపుకు మరల్చే సాదనయే ఈ వైకుంఠపాళీ క్రీడ. ప్రారబ్ధ కర్మలు అనుభవించి పుణ్యలోకాలు చరించి స్వర్గ ప్రాకారాలు ప్రదక్షిణం చేసిన తరువాత విరాట్ రూపమును దర్శించుకొన్న జీవి బ్రహ్మైక్యాన్ని పొందుతుందని హిందువుల విశ్వాసం.

లౌకికి వ్యవహారములందునూ సంప్రదాయ గ్రంథములందునూ కానవచ్చు సంఖ్యావాచకములు

రెండు సంఖ్యులు గలవి

ద్వివిధోపాసనము : సుగుణ, నిర్గుణ,

ద్వివిధాత్మలు : జీవాత్మ, పరమాత్మ

ద్వివిధ కావ్యములు : దృశ్య, శ్రవ్యకావ్యముల.

మూడు సంఖ్యులు గలవి

త్రిమూర్తులు : బ్రహ్మ, విష్ణువు, రుద్రుడు (శివుడు)

త్రిలోకములు : స్వర్గ లోకము, మర్త్యలోకము, పాతాళ లోకము.

త్రికరణములు : మనస్సు, వాక్కు, కాయము.

త్రిగుణములు :(గుణత్రయము) సత్త్వ గుణము, రజోగుణము, తమోగుణము.

త్రిమతములు : అద్వైతము, విశిష్టాద్వైతము, ద్వైతము.

త్రిమతాచార్యులు : శంకర, రామానుజ, మధ్వాచార్య.

అవస్థాత్రయము : జాగ్రద వస్థ, స్వప్నావస్థ, సుషుప్త్యవస్థ.

క్రియాత్రయము : మణి మంత్రము, ఔషదము.

నాయికాత్రయము : స్వీయ, పరకీయ,సామాన్య,

త్రివిధ నాయికలు : ముగ్ధ ఉదయించుచున్న యౌవనమూ లజ్జగల స్త్రీ, మధ్య–సగము లజ్జ వీడిన యువతి ప్రౌఢ –సిగ్గువిడిచిన సంపూర్ణ యౌవనవతి.

కావ్యరీతా త్రయము: వైదర్భి, గౌడీ, పాంచాలి.

పాకత్రయము : ద్రాక్షా పాకము, కదళీ పాకము, నారికేళపాకము.

అక్షిత్రయము : కంచి కామాక్షి, మధుర మీనాక్షి కాశీ విశాలాక్షి.

అంబాత్రయము: మూకాంబ, జ్ఞానాంబ, భ్రమ రాంబ.

త్రికాలములు : భూతకాలము, భవిష్యత్తు కాలము, వర్తమాన కాలము.

శక్తిత్రయము : ప్రభుశక్తి, ఉత్సాహశక్తి, మంత్రశక్తి.

ధనగతి త్రయము : దానము, భోగము, నాశము.

తాపత్రయము : ఆధ్యాత్మికము, అధి భౌతికము, ఆధి దైవికము.

త్రిదోషములు : 1. వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు..

2. అతి వ్యాప్తి, అవ్యాప్తి అసంభవము.

3. పదవాక్య అర్థదోషములు.

4. స్వార్థత్యాగము, పదార్థ స్వీకారము , ప్రాప్త బాధ.

త్రిక్షారములు: సజ్జాక్షారము, యవాక్షరము, వెలిగారము.

త్రిపిటకములు (బౌద్ధం) : పిటకము, వినయపికటము, అభిదమ్మ పికటము,

త్రిపురుషము : పితృ, పితామహ, ప్రపితా మహులు

త్రిగంథము: ఏలకులు, జాపత్రి, దాల్చిన చెక్క

త్రిఫలములు : కరక, తాడి, ఉసిరక.

త్రిమదములు:

1. విద్యామదము, ధన మదము, కులమదము, 2. తేనే 3. శర్కర, నేయి.

త్రిలింగముల : శ్రీ శైలము, ద్రాక్షరామము, కళేశ్వరము.

త్రివిద్యలు: ఉపిషత్తులు, బ్రహ్మ సూత్రములు, భగవద్గీత.

త్రివిధ రసాభసములు : భార్య, భర్తలలో ఒకరికి మాత్రమే అనురాగము గలిగి యుండుట, తిర్యఙ్మ్లేషచ్ఛగత శృంగారము, కాంతకు బహునాయకాసక్తి.

త్రేతాగ్నులు: జఠరాగ్ని, దావాగ్ని బడబాగ్ని.

త్రివిధేషణలు : నారేషణ–భార్య మొదలగు స్త్రీల యందు ఆశ, పుత్రేషణ –కుమారుల యందలి ఆశ : ధనేషణ –డబ్బు యందలి ఆశ.

త్రివిధ కాంక్షలు : కాంత, కనకము, కీర్తి

4. నాలుగు సంఖ్యలు కలవి:

చతుర్వేదములు : ఋగ్వేదముచ యజుర్వేదము, సామవేదము.

పురుషార్థ చుతుష్టయములు :

ధీరోధాత్తుడు : ధైర్యంవంటి ఉదాత్త గుణములు గలవాడు.

ధీరోద్ధత్తుడు : గర్వము, అసూయ, క్రోధము వంటి గుణము గల వాడు.

ధీరశాంతుడు : ప్రసన్నాత్ముడు, ధీరుడు.

ధీరలలితుడు : నిశ్చింతుడు, కళలలో ఆసక్తి కలవాడు, నిరంతరుమ సుఖజీవనాభిలాషి

చతుర్విధ శృంగారనాయకులు :

1. అనుకూలుడు – ఒకే : నయికయందు అను రాగము గల వాడు, 2. దక్షిణుడు – అనేక నాయికలను సమాన ముగా ప్రేమించువాడు, 3.ధృష్టుడు : నాయికపట్ల అపచారం చేసికూడ నిర్భయముగా ప్రవర్తించేవాడు.

4. శఠుడు–ఇతరులకు మాత్రమే తెలియునట్లు అప్రియము ఆచరించు వాడు.

చతుర్విధ కవిత్వములు : చిత్ర, ఆశు, బంధ, గద్య కవిత్వములు,

చతుర్విధ అభినయనములు : ఆంగిక, వాచిక, సాత్త్విక, ఆహార్య,.

చతుర్విధ ప్రమాణములు : ప్రత్యక్ష అనుమాన, ఉపమాన, శబ్ధములు.

చతుర్విధ వ్యూహములు : వాసు దేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ సంకర్షణములు.

చతుర్విధ అంతఃకరణములు : మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారములు.

చతుర్విధ రథకులు : మహా రథుడు, అతిరథుడు, సమరథుడు, అర్థరథుడు.

చతుర్విధబలములు: సేనాంగ చతుష్టయము –రథములు, గజముల, తురగముల, పదాతులు

చతుర్విధోపాయములు: సామము, దానము, భేదము, దండము.

పురుషజాతి చతుష్టయము : భద్రుడు, దత్తుడు, కూచి మారుడు, పాంచాలుడు.

స్త్రీజాతి చతుష్టయము : బాల్యము, యౌవనము, కౌమారము, వార్థక్యము.

చతురాశ్రయములు : బ్రహ్మ చర్యము, గార్హస్థ్యము, వానప్రస్థము. సన్న్యాసము.

కావ్యవృత్తి చతుష్టయము : మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము.

5. ఐదు సంఖ్యలు గలవి.

పంచమహా కావ్యములు : (తెలుగు : మనుచరిత్ర (పెద్దన), భట్టుమూర్తి వసు చరిత్ర (పెద్దన), పాండవీయము, (సూరన్న) పాండురంగ మహాత్మ్యము (తెనాలి రామకృష్ణుడు), శృంగార నైషధము, (శ్రీనాథుడు), పాఠాంతరము (ఆముక్త మాల్యద).

పంచకన్యలు : అహల్య, తార, ద్రౌపది, మండోదరి, సీత.

పంచారామములు : అమరామము, కుమార రామము, క్షీరా రామము, ద్రాక్షారామము, భీమారామము

పంచాయత దేవతలు : అంబిక, ఆదిత్యుడు, గణపతి, మహేశ్వరుడు, విష్ణువు.

పంచ ముఖములు (పరమేశ్వరుని) : అఘోరము, ఈశానము, తత్పుర

షము.వామ దేవము, సద్యో జాతము.
పంచవల్లవములు : జువ్వి, మ(ర్రి, మామిడి, మేడి, రావి.
పంచవర్ణములు : ఆకుపచ్చ, ఎరుపు, తెలుపు, నలుపు, పసుపు.
పంచభూతములు :పృధ్వి, అప్, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశము.
జ్ఞానేంద్రియ కవచము : ఘ్రాణేంద్రియము (వాసన –ముక్కు) రసనేంద్రి యము (రుచి – నాలుక), చక్షురింద్రియము (చూపు – కన్ను) త్వగింద్రయము (స్పర్శ –చర్మము), శ్రోత్రేంద్రియము, (వినకిడి –చెవి)
కర్మేంద్రియపంచకము : వాక్కు, పాణి, పాదము, వాయువు, గుహ్యము.
పంచపర్వములు : కృష్ణ, పక్షాష్టమి, కృష్ణ పక్ష చతుర్ధశి, అమావాస్య, పూర్ణిమ, సంక్రాంతి.
పంచమహాపాతకములు : స్వర్ణ స్తేయము, సురా పానము, బ్రహ్మ హత్య, గురుపత్నీ, గమనము, మహాపాతక సహవాసము.
పంచప్రాణములు : ప్రాణము, అపానము, వ్యాసము, ఉదానము, సమానము.
పంచోపవాయువులు : నాగము, కూర్మము, కృకరము, దేవదత్తము, ధనంజయము.
పంచభక్ష్యములు : భక్ష్యము, భోజ్యము, లేహ్యము, చోష్యము, పానీయము.
పంచ గంగలు : కావేరి, కృష్ణవేణి, గౌతమి, (గోదావరి), తుంగభద్ర, భాగీరథి.
మాతృపంచకము : రాజు భార్య, అన్న భార్య, గురువు, భార్య, భార్యకన్ను, తల్లి, తన్నుకన్న తల్లి.
పితృపంచకము : తన్ను కన్నవాడు, తనకు ఉపనయనము చేసినవాడు, చదువు అన్నము పెట్టి కాపాడినవాడు, ఆపదలయందు అభయమిచ్చి రక్షించినవాడు.
పంచాంగముల : తిథి, వార, నక్షత్ర, యోగ, కరణములు.
పంచకావ్యములు సంస్కృతము : రఘు వంశము కుమార సంభవము, మేఘ సందేశము (కాళిదాసు) శిశు పాలవధ (మాఘుడు) కిరాతార్జునీయము (భారవి).
విష్ణుదేవుని పంచాయుధములు : శంఖము, చక్రము, గద, ఖడ్గము, శార్ఙ్గము.
పంచగవ్యములు: గోమూత్రము, గోమయము, గోఘృతము (నెయ్యి), దధి (పెరుగు), గోక్షీరము, (పాలు),
పంచామృతములు : పాలు, ఉదకము, పెరుగు, నేయి,తేనె.
పంచపాండవులు : ధర్మరాజు,భీముడు, అర్జునుడు, నకులుడు, సహదేవుడు.
పంచమహాకవులు : భారవి, కాళిదాసు, భవభూతి మాఘుడు, హర్షుడు.
పంచకర్మలు : (ఆయుర్వేదము) వమనము, రేచన, అనువాసన, నిరూహనస్యము(తర్కము)–ఉత్తేపని అవక్షేపణ, ఆకుంచన, ప్రసారణ, గమనములు,
పంచకూల కషాయము : పిప్పళ్ళు, పిప్పలిదుబ్బులు, శేవ్యము, చిత్రకము,శొంఠి, నీటి కషాయము.
పంచతంత్రము (గ్రంథము) : మిత్రలాభము, మిత్రభేధము, సంది, విగ్రహము, లబ్ధనాశం,అసంప్రేక్షకారిత్వము.
పంచమకారముల : మత్స్య మాంస, మధు, ముద్రా – మైధునములు,
పంచరత్నకములు : వజ్ర, మౌక్తిక, మాణిక్య, నీలమరకతములు.

పంచలోహములు : బంగారు, వెండి, ఇత్తడి, కంచు, ఇనుము.

పంచాక్షారి : న, మ,శి,వా,య

పంచఉపపాండవులు :ప్రతి వింధ్య సుతసోమ, శుతుకీర్తి, శతానీక, శ్రుతసేనులు.

పంచ మహాయజ్ఞములు : బ్రహ్మాయజ్ఞము, పవిత్ర గ్రంధములను అధ్యయనము చేసి ప్రచారము చేయుట దేవయజ్ఞ ము, దైవ ప్రార్థనములు, ఆరాధనలు, పితృయజ్ఞము – పెద్దలకు కృతజ్ఞత, తెలుపుకొనుట, నర యజ్ఞము – సర్వప్రాణులపట్ల భూత దయ కలిగివుండుట.

6. ఆరు సంఖ్యలు గలవి

అరిషడ్వర్గములు : కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము.

షణ్మతములు : శైవము, వైష్ణవము, శాక్తేయము, గాణాపత్యము, సౌరము,కాపాలము.

షట్చక్రమములు : మూలాధార, స్వాధిష్ఠాను మణిపూస, ఆహిత, విశుద్ధ, హంక్షములు.

షడీతిబాధలు : అతివృష్టి, అనావృష్టి, మిడుతలు, పంది కొక్కులు, చిలుకలు, సన్నిహిత రాజులు.

షడ్రసములు : లవణము, (ఉప్పు) ఆమ్లము, (పులుపు), కటువు (కారము), మధురము (తీపి) చేదు, త్రికము (ఒగరు)

షట్కర్మములు : యజనము, యాజనము, అధ్యయనము, ఆధ్యావనము, దానము, ప్రతిగ్రహము.

షట్చాస్త్రములు : తర్క శాస్త్రము, వ్యాకరణము, వైద్యశాస్త్రం, జ్యోతిషశాస్త్రం, ధర్మశాస్త్రం, మీమాంస.

షడ్గుణములు: సంధి, చేసి కొనుట, కలహించుకొనుట, యుద్ధమునకు పోవుట, యుద్ధకాలమునకు ఎదురుచూచుట, భేదపరచుట, బల వంతులను ఆశ్రయించుట, (సంధి, విగ్రహము, యానము, ఆసనము, ద్వైతము, ఆశ్రయము).

షడ్గుణైశ్వర్యములు : జ్ఞానము, ధైర్యము, మహాత్త్యము, యశస్సు, శ్రీ వైరాగ్యము.

షట్చక్రవర్తులు : నలుడు, హరిశ్చంద్రుడు, పురు కుత్సుడు, పురూరవుడు, సగరుడు, కార్త వీర్యార్జునుడు.

శ్లోకం : హరిశ్చంద్రనలో, రాజాపురుకుత్సు : పురూరవ: సగర: కార్తవీర్యశ్చషపడేతే చక్రవర్తిస:

7. ఏడు సంఖ్యలు గలవి

సప్త వ్యసనముల : జూద, మాడుట, స్త్రీలను, గోరుట, మద్యపానం,వేటాడుట, కఠినపు మాటలాడుట పరుల సొమ్మును అపహరించుట, పరులను నిందించుట.

సప్తవిధ కవులు : ఆర్థి, భూషణార్థి, మార్థవానుగతుడు, రొచికుడు, వాచకుడు, వివేకి, శిల్పకుడు.

సప్తర్షులు : అత్రి, కశ్యపుడు, గౌతముడు, జమదగ్ని, భరద్వాజుడు, వశిష్ఠుడు, విశ్వామిత్రుడు.

సప్తసముద్రములు : ఇక్షు, క్షీర, ఘృత, జల, దధి, లవణ, సురాసముద్రములు.

సప్తద్వీపములు : కుశద్వీపము, కౌంచ ద్వీపము, బంబూద్వీపము, ప్లక్ష ద్వీపము, శాకద్వీపము, శాల్మల ద్వీపము.

సప్తమాతృకలు : ఇంద్రాణి, కౌమారి, చాముండి,బ్రాహ్మి, మహేశ్వరి, వారాహి, వైష్ణవి.

సప్తవర్షములు : ఇలావృత్త, కేతుమాల, కురు, భద్రాశ్వ, భారత, రమ్యక, హైరణ్యక.

సప్త అధోలోకములు : అతల, వితల, సుతల, తలాతల, రసాతల, మహాతల, పాతాళములు.

సప్త (ఊర్ధ్వ) భువనముల : భూలోక భువరోక, స్వర్లోక, మహర్లోక, జనలోక, తపోలోక, సత్యలోకములు.

సప్తసంతానములు : తటాక, ప్రతిష్ఠ, దేవాలయ ప్రతిష్ట, భూ దేవాలయస్థాపనము, వనప్రతిష్ఠ, అగ్రహార ప్రతిష్ఠ, ప్రబంధ నిర్మాణము.

సప్తాంగములు(సభకు): కవీశ్వరులు, విద్యాంసులు, పౌరాణికులు, పూర్వగాథలు, చెప్పేవాడు, స్తుతి, పాఠకులు, హాస్యకారులు, విదూషకులు, గాయకులు.

8. ఎనిమిది సంఖ్యలు గలవి

అష్టైశ్వర్యములు : దాసీ, జనము, భృత్యము,పుత్రులు, మిత్రులు,బంధువులు, వాహనములు,దనము, ధాన్యము.

అష్టభోగములు : అన్నము, వస్త్రము, గంధము, పుష్పము, పానువు, తాంబూలము, స్త్రీగానము :

అష్టకష్టములు :దాస్యము, దారిద్ర్యము,భార్య లేకుండుట, స్వయంకృషిలేకుండుట, యాచించుట, అడిగిన లేదనుట,అప్పుపడుట,త్రోవ నుడుచుట,

అష్టసిద్ధులు : అణిమ, (పరమాణు రూపము) మహిమ (విరాడ్రూపము) గరిమ (బ్రహ్మాండాదులు కంటె బరువుగా),లఘిమ, దూదివలె), ప్రాప్తి(వలయువస్తువు లభింపచేసుకొనుట) ప్రాకామ్యము, (ఆకాశ సంచారము), ఈశత్వము (సమస్తమంఉనకు అధికారి) వశత్వము (సమస్త భూత జాలమును లోబరుచు కొనుట)

అష్టవశువులు : వరుణుడు, వృషభుడు, సహుషుడు జయిడు, అనిలుడు,విష్ణువు, ప్రభాసుడు, ప్రత్యూషుడు,

పాఠాంతరము : అపుడు, ధ్రువుడు, సోముడు, అధర్వుడు, అనిలుడు, ప్రత్యూషుడు, అనలుడు, ప్రభాసుడు.

అష్టదిగ్గజములు : ఐరావతము, పుండరీకము, వామనము, కుముదము, అంజనము, పుష్పదంతము, సార్వభౌమము. సుప్రతాకము

అష్టదిగ్గజముల భార్యలు : అబ్రము, కపిల, పింగల, అనుపమ, తామ్రవర్ణి, శుభ్రదంతి, అంగన, అంజనావతి.

అష్టదిగ్గజములు : అల్లసాని పెద్దన, అయ్యలరాజ రామభద్రుడు, తెనాలి రామకృష్ణుడు, ధూర్జటి, నంది తిమ్మన, పింగళి సూరన, భట్టుమూర్తి, మాదయగారి మల్లన.

అష్టమహిషులు : కాళింది, జాంబవతి, భద్ర, మిత్రవింధ, రుక్మిణి,లక్షణ, సత్యభామ, సుదంత, (ఈ ఎనమందుగురు శ్రీ కృష్ణుని భార్యలు).

అష్టలక్ష్మి : గజలక్ష్మి, జయలక్ష్మి, ధనలక్ష్మి, ధాన్య లక్ష్మి, బలలక్ష్మి, రాజ్యలక్ష్మి, సంతాన లక్ష్మి.

అష్టగంథములు : కర్పూరము, కస్తూరి, పసుపు, జవ్వాజి, అగరు,పన్నీరు, అత్తరు, శ్రీ గంధము.

అష్టాంగవ పూజ : (అష్టవిధ అర్చనలు) రంగవల్లి (ముగ్గు) సుగంధము, అక్షతలు, పుష్పములు,ధూపము,దీపము, ఉపహారము (నైవేద్యము) తాంబూలము.

అష్టావధానము : చదరంగము, కవత్వము, వ్రాయుట, చదువుట, గణితము, సంగీతము, యుక్తి, చెప్పుట, వ్యస్తాక్షరి వీటిలో కొన్ని పాఠాంత రాలు: వ్యస్తాక్షరి, దత్తపది, సమస్యాపూరన అప్రస్తుత ప్రసంగం.

అష్టవిధవివాహములు : బ్రాహ్మము, (కన్యాదానము) దైవము, అర్షము, ప్రాజా పత్యము, రాక్షసము, ఆసురుమ (కన్యా శుల్కము, ఆసురము (కన్యా శుల్కము/ ఓలి ఇచ్చి చేయట) గాంధర్వము (ప్రేమ పెండ్లి),

అష్టదిక్పాలురు - వివరములు					
దిక్కులు	దిక్పాలకుని పేరు	భార్యపేరు	వాహనం	నివాసం	ఆయుధం
తూర్పు	ఇంద్రుడు	శచీదేవి	ఐరావతం	అమరావతి	వజ్రయుదం
అగ్నేయం	అగ్ని	స్వాహాదేవి	పొట్టేలు	తేజోవతి	కోపము (శక్తి)
దక్షిణం	యముడు	శ్యామల	మహిషం	సంయమని	కాలపాశం
నైరృతి	నిరృతి	దీర్ఘాదేవి	నరుడు	కృష్ణాంగన	కుంతం
పడమర	వరుణుడు	కాళికాదేవి	మకరం	శ్రద్ధావతి	పాశం
వాయవ్యము	వాయువు	అంజనాదేవి	లేడి	గంధవతి	ధ్వజ
ఉత్తరం	కుబేరుడు	చిత్రలేఖ	శ్వేతాశ్వం	అలకాపురం	ఖడ్గం
ఈశాన్యము	శివుడు	పార్వతీ దేవి	వృషభం	కైలాసం	త్రిశూలం

పైశాచకము (బలత్కారము)-ఇది అందరికి నింద్యము.

అష్టవిధ నాయికులు : స్వాదీనపతిక (చెప్పినట్లు వని కోరినట్లు నడుచు మగడు గలది) వాసవసజ్జిక (ప్రియునిరాకకై పడక గదిని అలంకరించునది) విరహోత్కంఠిత (సంకేత స్థలమునకు ప్రియుడు రాలేదని విరహవేదనపడు స్త్రీ), విప్రలబ్ధ (ప్రియునిచే వంచింపబడి రాయబారము పంపునది) ఖండిత (భర్తయందు పరస్త్రీ గమనము చూచి ఈర్ష్య పడునది), కలహాంతరిత (భర్తను అవమానించి పశ్చాత్తాపపడునది). ప్రోషిత భర్తృక (భర్తను తలచు కొనునది -దేశాటనలో ఉన్నప్పుడు), అభిసారిక (చక్కగా అలంకరించుకొని ప్రియుని కోసం సంకేత స్థలమునకు పోవునది).

అష్టవిధములు : అన్న మదము, అర్థమదము, స్త్రీ మదము, విద్యామదము, కుల మదము, విద్యామదము, ఉద్యోగమదము, యౌవనము

అష్టాక్షరి : ఓం నమో నారాయణ

అష్టధాతువులు : బంగారు, వెండి, రాగి, ఇనుము, తరగరము, తుత్తునాగము, సీసము, కంచు

అష్టన్యాయ సంభాగములు : చట్టము(శాసనము),ప్రాడ్వివాకుడు, న్యాయసభ్యుడు, కరణము, జ్యోషుడు,బంగారు, నీరు, నిప్పు.

అష్టాంగ మార్గములు : (గౌతమ బుద్దుని బోధల సారము) మంచి భావనము, మంచి భాషణము మంచి యోచనము, మంచి జీవనము, మంచి ధ్యానము, మంచి నిర్ణయము, మంచి నడక (శీలము), ఆత్మ పరిశీలనము.

అష్టగరురువులు : అక్షరాభ్యాసము, ఉపనయనము, వేదాధ్యయనము, ధర్మసంప్రదాయములు, పురాణేతిహాసములు, టక్కుటమార గజకర్ణ గోకర్ణ ఇంద్రజాల మహేంద్ర జాలాది విద్యలను ఉపదేశించిన, బ్రహ్మాజ్ఞానోప దేశము చేయించినవారు.

9. తొమ్మిది సంఖ్యలు గలవి

నవభక్తులు : పరీక్షిత్తు, నారదుడు, ప్రహ్లాదుడు, భార్గవి, పృథుడు, అక్రూరుడు, గరుత్మంతుడు, ధనంజయుడు, బలిచక్రవర్తి.

నవవిధ స్థాయీ భావములు : రతి, ఉత్సాహము, శోకము,అచ్చెరువు, నవ్వు, భయము, జుగుప్స, శమము,రోషము.

నవగోప్యములు : ఆయుష్య, ధనము, గృహచ్ఛిద్రము, మంత్రము, ఔషధము, మైథునము, దానము, మానము, అవమానము.

నవకావ్య గుణములు : శ్లేష మాధుర్యము, సౌకుమార్యము, సమత, అరార్థదీపనము,కాంతి, ఔదార్యము, ఓజస్సు, సమాధి

నవ విధ ప్రేమోదయవస్థలు : శ్రద్ధ సాధు, సంగము, భజన, క్రియ, అనర్థనివృత్తి, నిష్ఠ, రుచి, ఆసక్తి, భావము, ప్రేమ,

నవ ఆత్మగుణములు : జ్ఞానము, సుఖము, దుఃఖము, ఇచ్ఛ ద్వేషము, ప్రయత్నము,ధర్మము, అధర్మము,సంస్కారము.

నవబ్రహ్మలు : మరీచి, భరద్వాజుడు, అంగీరసుడు, పులస్త్యుడు, పులహుడు,క్రతువు, దక్షుడు,వశిష్ఠుడు, వామదేవుడు.

నవధాన్యములు : వడ్లు, (ధాన్యము), ఉలవలు, పెసలు, మినుములు, నువ్వులు, గోదుమలు, అనుములు, కందులు సెనగలు.

నవనిధులు : మహాపద్మము, పద్మము, శంఖము, మకరము, కచ్ఛపము, ముకుందము, నీలము, రవము.

నవరత్నములు : వజ్రము, వైడూర్యము, డోమేధికము, పుష్యరాగము, మరకతము, మాణిక్యము, నీలము, ప్రవాళము, (పగడము) ముత్యము.

నవరంధ్రములు : (శరీరము) చెవులు రెండు, నేత్రములు రెండు, నాసారంధ్రములు రెండు, నోరు ఒకటి, మలమూత్ర రంధ్రములు రెండు.

నవవిధ భక్తులు : అర్చనము, ఆత్మ నివేదనము, కీర్తనము, దాస్యము, పాదసేవనము, కీర్తనము, వందనము, శ్రవనము, సఖ్యము, స్మరణము.

నవరసములు : శృంగార, హాస్య, కరుణ, రౌద్ర, వీర, భాయానక, బీభత్స, అద్భుత, శాంతరసము.

నవగ్రహములు : సూర్యుడు, చంద్రుడు, బృహస్పతి, శుక్రుడు,శని, రాహువు, కేతువు.

10.పది సంఖ్యలు గలవి

దశదానములు : గోదానము, భూదానము, తిలదానము, హిరణ్య దానము, వస్త్రదానము, ఘృతదానము, ధన దానము, ధాన్య దానము, గుడదానము, లవణ దానము.

దశరూపకములు : అంకము, ఈహామృగము, డిమము, నాటకము, ప్రకరణము, ప్రహసనము, భాణము, వ్యాయోగము, వీధి, సమవాకారము.

దశవిధ కావ్యగుణములు : అర్థవ్యక్తి, ఓజస్సు, ఔదార్యము, ప్రసాదము, కాంతి, మాధుర్యము, శ్లేషము, సమత, సమాధి, సౌకుమార్యము.

దశోపనిషత్తులు : ఈశాన్య, ఐతరేయ, కఠ,కేన,ఛాంద్యోగ్య, తైత్తిరీయ, ప్రశ్న, బృహదరణ్యక, మాండూక్య, ముండక ఉపనిషత్తులు.

దశావతారములు : శ్లోకం మత్స్య కూర్మో వరాహశ్చ నారసింహశ్చబుద్ధ కల్కిరేచవ

పాఠ్యాంతరములు : బుద్దావతారమునకు బదులు శ్రీ కృష్ణావతారము ఉంది)

మన్మథదశావస్థలు : కనులతో చూచుట, మనసుపడుట, సంకల్పించుట, నిద్ర పట్టకుండుట,చిక్కిపోవుట, అన్నిట విసుగు పుట్టుట, సిగ్గు విడుచట, చిత్తభ్రమనొందుట, మూర్ఛ నొందుట, ఆత్మహత్యకు యత్నించుట.

11. పదనొకొండు సంఖ్యలు గలవి

ఏకాదశ రుద్రులు : ఉగ్రుడు, సోముడు, శర్వుడు, మృగవ్యాధుడు, రంతిజుడు, భిక్షుడు, కేశ్వరుడు, కాపాలికేయుడు,భౌముడు, (పాఠ్యాంతరములు కలవు)

12. పన్నెండు సంఖ్యలు గలవి

ద్వాదశదిత్యులు : ఆర్యముడు, మిత్రుడు, భగుడు, ఇంద్రుడు, వివస్వంతుడు, త్వష్ట, విష్ణువు, అజఘన్యుడు.

13. పదమూడు సంఖ్యలు గలవి

త్రయోదశ తత్వములు : రాగము, ద్వేషము, కామము, క్రోధము, లోభము, మోహము,మదము, మాత్సర్యము, ఈర్ష్య, అసూయ,దర్పము, డంభము, అహంకారము

14. పదునాలుగు సంఖ్యలు గలవి.

చతుర్దశ మనువులు : స్వాయంభువ, స్వారోచిష, ఉత్తమ, తామస, రైవత, చాక్షుష, వైవస్వత, సూర్య సావర్ణిక, దక్షసావార్ణిక, బ్రహ్మ సావర్ణిక, రుద్రసావర్ణిక, ధర్మసావర్ణిక, భౌచ్యమనువులు.

చతుర్ధశవిద్యలు : ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అథర్వవేదము, శిక్ష, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిష్యము, కల్పము, మీమాంసా శాస్త్రము, న్యాయశాస్త్రము, పురాణము,ధర్మశాస్త్రము.

చతుర్ధశ భువనములు : సప్తఅధో లోకములు,సప్త ఊర్ధ్వలోములు.

16. పదహారు సంఖ్యలు గలవి :

షోడశోపచారములు : ఆవాహనము, ఆసనము, పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనీయము, స్నానము, వస్త్రము, యజ్ఞోపవీతము, గంధ, పుష్పము,ధూపకము,దీపము నవైవేద్యము, తాంబూలము ప్రదక్షిణము, నమస్కారము.

షోడశ సంపదలు : కీర్తి, విద్య, బలము, జయము, ధాన్యము, సత్కాలక్షేపము,సద్భోజనము, జ్ఞానము, సౌందర్యము, క్షమ, బాల్యము, ధైర్యము , అరోగత,నిరాయువు.

షోడశమహాదానములు : అగ్రహారదానము, అశ్వదానము, కన్యాదానము,గజదానము,గోదానము, గృహదానము,భాగ్యదానము,తిలధానము, దాసీ దానము, భూదానము, రత్న దానము, రథదానము, శయ్యా దానము, హిరణ్య దానము, విద్యాదానము, మహిషీ దానము.

షోడశకర్మములు : గర్భాదానము, పుంసవనము, సీమంతరము, జాతకర్మము, నామకరణము, అన్నప్రాశ్నము, చౌలము, ఉపనయనము, ప్రాజాపత్యము, సౌమ్యము, ఆగ్నేయము, వైశ్యదేవము, గోదానము, సమావర్తనము, వివాహము, అంత్యకర్మము.

షోడశమహారాజులు : గయుడు, అంబరీషుడు, శశిబిందువు, అనంగుడు, వృధువు, మరుత్వంతుడు, మరుత్తు, సుహోత్రుడు, పరశురాముడు, శ్రీరాముడు, దిలీపుడు, నృగుడు, రంతిదేవుడు, యయాతి, మాంధాత, భగీరథుడు.

సోలాశృంగార : రసికప్రియ గ్రంథమునాబూరంగా స్త్రీల శృంగారలంకరణలు, :1. దంత ధావనం (సుదతి) 2. నలుడుపెట్టి స్నానము, చేయుట,3. ఒంటికి పసుపు పూత; వస్త్రధారణ (చీర – రవిక దుస్తులు), 5. కాళ్లకు పారాణి; 6. శిరోజలంకరణ – వాలుజడ, ముడి, కొప్పు, జులపాలు, వగయిరా), 7. పుష్పాలంకరణ; 8. పాపిడిలో కుంకుమ; 9. బుగ్గమీద చుక్క (సౌందర్య బిందు); 10. లలాట తిలకం) గంధంతో బొట్టు)11. చేతులకు గోరింటాకు (హెన్నా–మోహిందీ) 12. తాంబూలం (ఏలకులతో); 13. పునుగు, జవ్వాది పరిమళ ద్రవ్యాలు పూసుకొనుట; 14. అధరాల్ని (పెదవుల్ని) ఎరుపు చేయుట 15. కళ్లకు కాటుక పెట్టుకొనుట 16. సర్వాభరణాలంకరణలు – మెడలో కంఠాభరణం, శతమానం /మంగళసూత్రం, నల్లపూసలు,చేతులకు, గాజులు, చెవులకు దుద్దులు, ముక్కుపుడక, అడ్డబాస, చేతివేలికి ఉంగరం, ఒడ్డాణం, కాళ్లకు పట్టాలు / కడియం, కాలి వేళ్లకు మట్టెలు, వగయిరా – అయితే వీటికి సంప్రదాయాచారం ప్రకారం ప్రాంతీయ పాఠాంతరాలు ఉన్నాయి. వివాహం తర్వాతనే మంగళ సూత్రము, నల్ల పూసలు,పాపిడిలో కుంకుమ, కాలివేళ్లకు మట్టెలు ఉంటాయని గమనించాలి.

18.సంఖ్యలు గలవి

పురాణములు (18) ఫ 1. బ్రాహ్మము, 2. పాద్మము, 3. వైష్ణవ, 4. శైవ, 5. భాగవత, 6. భవిష్యోత్తర, 7. నారదీయ, 8. మార్కెండేయ, 9. ఆగ్నేయ, 10. బ్రహ్మకైవర్త, 11. లైంగ, 12. వరాహ, 13. స్కాంద, 14. వామన, 15. మత్స్య, 16. కూర్మ, 17. గరుడ, 18. బ్రహ్మాండ.

ఉప పురాణములు

1. సనత్కుమారీయం, 2. నారసింహోయము, 3. స్కాందము, 4. శివధర్మము, 5. దౌర్వాసము, 6. నారదీయ, 7. కాపిలము, 8. మానవము, 9. ఔశము, 10. బ్రహ్మాండము, 11. వారుణము, 12. కౌశికము, 13. లైంగం, 14. సంబము, 15. సౌరము, 16. పారాశము, 17. మారీచము, 18. భార్గము.

మీమాంస : ఇవిరెండు. 1. పూర్వ మీమాంస - జైమిని మహర్షికృతము,

న్యాయం (తర్క) శాస్త్రము : గౌతముడు, కణాద, మహర్షులు, సిద్ధపరచిరి.

అష్టాదశ పర్వములు : (మహాభారతము) : ఆది, సభా, అరణయం, విరాట, ఉద్యోగ, బీష్మ, ద్రోణ, అను శానినిక, అశ్వమేధ, అశ్రమావాస, మౌసల, మహాస్థానిక, స్వర్గారోహణ పర్వములు.

అష్టాదశ వర్ణనలు : నగరము, సముద్రము, ఋతువు, చంద్రోదయము, అర్కోదయము, ఉద్యానము, సలిలక్రీడ, మధుపానము, రతోత్సవము, నిప్రలంభము, వివాహము, పుత్రోత్పత్తి, మంత్రము, ద్యూతము, ప్రయాణము, ప్రయాణము , నాయికాభ్యు దయము, శైలము, యుద్ధము.

64. చతుష్షష్టి కళలు : భారతీయసంస్కృతి సంప్రదాయము ననుసరనించి వాత్స్యాయన (కామ సూత్ర) గ్రంథము నాధారంగా కళలు 64: 1.గీతం. 2. వాద్యం, 3.నృత్యం, 4. అలేఖ్యం,5. విశేషకం, 6. తండుల కుసుమ చేయునది (బొట్టు మొ.) 6. తండుల కుసుమ బలివికారం (ముగ్గులు)7. పష్పాస్తరణం; 8. దశనవసనాంగరాగం; 9. మణి భూమికాకర్మ; 10. శయన రచన; 11. ఉదకవాద్యం; 12. ఉదక ఘాతం; 13. చిత్రాశ్చయోగల;14. మూల్య గ్రంథన; 15. శేఖరాకాపీడ యోజనం; 16. నేపథ్యప్రయోగం; 17. కర్ణపత్ర భంగం; 18. గంధయుక్తి; 19, భూషణ యోజనం;20. ఐంద్రజాలం; 21. కౌచుమారార్చయోగం; 22. హస్తలాఘవం; 23. విచిత్ర శాకయూషబక్ష్య వికార క్రియ; 24. పానకరసరాగ నవయోజనం;25. సూచీ వాస కర్మాణీ; 26. సూత్రక్రీడ; 27. వీణాడమరుక వాద్యాలు; 28. ప్రహేళిక; 29. ప్రతిమాలా; 30. దర్వాచకయోగాః; 31. పుస్తక వాచనమ్; 32. నాటకాఖ్యాయికా దర్శనమ్; 33. తక్షణం; 34. పట్టికా వాన నేతత్ర వికల్పం; 35. తక్షకర్మాణి; 36. తక్షణం; 37. వాస్తు విద్య: 38, రూప్య రత్న పరీక్ష; 39. ధాతు వాదః; 40. మణిరాగ కర జ్ఞానం; 41. వృక్షాయు ర్వేదయోగాః; 42. మేషకుక్కులాటవకయుద్ధవిధి; 43. శుకసారికా ప్రలాపనన, 44. ఉత్పాదనే ముష్టికా; 45. అక్షరముష్టికా కథనం; 46. మ్లేచ్ఛితక వికల్పాః; 47. దేశభాసా విజ్ఞానం; 48. పుష్పశకటల; 49. నిమిత్త జ్ఞానం; 50. యంత్రమాతృక; 51. ధారణ మాతృక; 52. సంపాఠ్యం; 53. మానసీ కావ్యక్రియా; 54. అభిదానకోశః 55. ఛందో జ్ఞానం; 56. క్రియాకల్ప; 57. ఛలితకయోగం; 58. వస్త్రగోపనం; 59. ద్యూతవిశేషం; 60. ఆకర్ష క్రీడ; 61. బాల క్రీడనం; 62. 63 .64. వైనయికానం వైజయికానం, వ్యాయామికాన, విద్యానాంజ్ఞానం . (వీటికి పాఠాంతరాలున్నట్లు తెలుస్తుంది).

72. యక్షప్రశ్నలు

మహాభారతం : (అరణ్యపర్వం)లో పాండవులు అరణ్య వాసంలో ఉన్నప్పుడు జరిగిన సంఘటనలో యమధర్మరాజు యక్షకుడి వేషంలో వచ్చి ధర్మరాజుకు వేసిన 72 చిక్కుముడి ప్రశ్నలు. వాటికి ఆయనిచ్చిన సమాధానాలు :

1. సూర్యుణ్ణి నడుపునదేది?
   బ్రహ్మం
2. సూర్యున్ని సేవించువారెవరు?
   – దేవదూతలు
3. అతడు దేనిచే అస్తమించును?
   – ధర్మం

4. అతనికి అధారమేమి?   – సత్యం
5. మానవుడు దేనిచే శ్రోతియుడవుతాడు?
–వేదం
6. మానవుడు దేనిచేత మహిమ పొందుతాడు?
– తపస్సు
7. మానవునికి సహాయపడునదేది? – ధైర్యం.
8. మానవుడు దేనివల్ల బుద్ధిమంతుడు అవుతాడు? – విద్వాంసుని సేవించుట వలన
9. మానవుడు మానవత్వమును ఎట్లు పొందును? –అధ్యయనము వలన
10. మానవునికి సాధుత్వ సాధుత్వాలు ఎట్లు సంభవిస్తాయి? నిరంతరము వ్రతాచరణం వల్ల సాధుత్వము, శిష్టాచార భ్రష్టత్వ వల్ల అసాధుత్వమూ.
11. మానవుడు మనుష్యుడెట్లు అవుతాడు?
– మృత్యుభయనా
12. జీవన్మృతుడెవరు? దేవతలకు అతిథులకూ పితృసేవకాదులకు పెట్టకుండా తినువాడు.
13. భూమికంటే భారమైనది ఏది? జనని
14. ఆకాశంకంటే పొడవైనది ఏది? తండ్రి
15. గాలికంటే వేగమైనదేది; మనస్సు
16. మానవునికి సజ్జనత్వ ఎలావస్తుంది? ఇతరుల తనపట్ల ఏపనిచేస్తే ఏమాట మాట్లాడితే తన మనస్సుకు బాధ కలుగుతందో తాను ఇతరుల పట్ల ఆ పని చేయకుండా, ఆ భావము రానీయకుండా ఆమాటలు మాట్లాడకుండా ఎవడు ఉంటాడో అట్టి వానికి సజ్జనత్వం వస్తుంది.
17. తృణం కంటె దట్టమైనది ఏది? చింత;
18. నిద్రలో కూడా కన్ను మూయనది ఏది?
19. రాజ్యమేలే వాడు దైవత్వం ఎలా పొందుతాడు? అస్త్రవిద్యచే
20. రాజ్యధినేతకు సజ్జనత్వం ఎలా కలుగుతుంది? యజ్ఞం చేయట వలన
21. జన్మించుయు, ప్రాణము లేనిది? గుడ్డు
22. రూపం ఉన్నా హృదయం లేనిది? రాయి.
23. మానవుడికి దుర్జనత్వం ఎలా వస్తుంది? శరణు జొచ్చినవారిని రక్షింపపోవడం వలన
24. ఎల్లప్పుడూ వేగం గలదేది? నది.
25. రైతుకు ఏది ముఖ్యం? వాన.
26. బాటసారికి, రోగికి, గృహస్థునకు, చనిపోయిన వానికి బంధువులెవ్వరు? సార్థం, వైద్యుడు, శీలవతి, అనుకూలవతి అయిన భార్య, సుకర్మ వరుసగా బంధువులు.
27. ధర్మానికి ఆధారమేది? దయాదాక్షిణ్యం
28. కీర్తికి ఆశ్రయమేది? దానం.
29. దేవలోకానికి దారిఏది? సత్యం.
30. సుఖానికి ఆధారం ఏది? శీలం.
31. మనిషికి దైవిక బంధువులెవరు? భార్య/ భర్త.
32. మనిషికి ఆత్మ ఎవరు? కుమారుడు.
33. మానవునకు జీవనాధారమేది? మేఘం.
34. మనిసి దేనివల్ల సంతసించును? దానం.
35. లాభాల్లో గొప్పది ఏది? ఆరోగ్యం
36. సుఖాల్లో గొప్పది ఏది? సంతోషం.
37. ధర్మాల్లో ఉత్తమమైనది ఏది? అహింస
38. దేనిని నిగ్రహిస్తే సంతోషం ? మనస్సు
39. ఎవరితో సంధి శిథిలమవదు? సజ్జనులతో.
40. ఎల్లప్పుడునూ తృప్తిగాపడియుండునదేది?
యాగకర్మ
41. లోకానికి దిక్కు ఎవరు? సత్పురుషులు.
42. అన్నోదకాలు వేనియందు ఉద్భవిస్తాయి?
భూమి, ఆకావములందు.
43. లోకనాఇ్న కప్పివున్నది ఏది? అజ్ఞానం.
44. శ్రాద్ధవిధికి సమయమేది?
బ్రాహ్మణుడు వచ్చినపుడు.
45. మనిసి దేనిని విడచి సర్వజనాదరణీయుడు శోకరహితుడు ధనవంతుడు, సుఖవంతుడు అగును?
వరుసగా గర్వం క్రోధం, లోభం, తృష్ణ, విడచినచో

46. తపస్సు అంటే ఏమిటి?

తన వృత్తికు ధర్మం ఆచరించటం.

47. క్షమ అంటే ? ద్వంద్వాలు సహించడం

48.సిగ్గు అంటే ఏమిటి?

చేయరాని పనులంటే జడవడం

49. సర్వధనియనదగు వాడెవరు?

ప్రియాప్రియాలను సుఖఃదుంఖాలును సమంగా ఎంచువాడు.

50.జ్ఞానం అంటే ఏమిటి?

మంచిచెడ్డల్ని గుర్తించగలగడం

51. దయ అంటే ఏమిటి?

ప్రాణులన్నిటి సుఖము కోరటం

52.ఆర్జవం అంటే ఏమిటి?

సదా సమభావం కలిగి వుండటం

53. సోమరితనం అంటే ఏమిటి?

ధర్మ నెవరవేర్చకుండా ఉండటం

54. శోకం అంటే ఏమిటి?

అజ్ఞానం కలిగివుండటం

55. ధైర్యం అంటే ఏమిటి?

ఇంద్రియ నిగ్రహం

56.స్నానం అంటే ఏమిటి?

మనస్సులో మాలిన్యం లేకుండాచేసుకొనటం

57. దానం అంటే ఏమిటి?

సమస్తప్రాణుల్ని రక్షించటం

58.పండితుడెవడు? ధర్మం తెలిసినవాడు

59. మూర్ఖుడెవరు?

ధర్మం తెలియక అడ్డంగా వాదించేవాడు.

60. ఏది కాయం? సంసారానికి కారణమైంది

61. అహంకారం అంటే ఏమిటి? అజ్ఞానం.

62. డంభం అంటే ఏమిటి?

తన గొప్ప తానే చెప్పుకొవటం.

63.ధర్మం, అర్థం, కామం ఎక్కడ కలియును?

తన భార్యలో, తన భర్తలో

64. నరకం అనుభవించేవారెవరు?

ఆశపెట్టి దానం ఇవ్వనివాడు; వేదాల్ని ధర్మశాస్త్రాల్ని, దేవతల్ని, బ్రాహ్మల్నీ, ద్వేషించేవాడు. దానం చేయనివాడు.

65. బ్రాహ్మణత్వం ఇచ్చేది ఏది? కలమా, ప్రవర&తనా, వేదాలు చదవడమా, శాస్త్రాజ్ఞానమా?

ప్రవర్తన మాత్రమే

66.మంచిగా మాట్లాడేవారికి ఏమి దొరుకుతుంది?

మైత్రి

67. ఆలోచించి పనిచేసేవాడు ఏమవుతాడు?

అందరి ప్రశంసలు పొంది గొప్పవాడవుతాడు.

68. ఎక్కువమంది మిత్రులున్నవాడుఏమవుతాడు?

సుఖపడతాడు.

69. ఎవడు సంతోషంగా ఉంటాడు?

అప్పులేనివాడు. తన ఇంట్లో ఏ ఆకో అలమో పండించుకు తినువాడు.

70.ఏది ఆశ్యర్యం?

ప్రాణులు ప్రతిరోజు మరణిస్తూ ఉండడం చూస్తు తానే శాశ్వతంగా ఈ భూమిమీద ఉండిపోతాను అనుకోవడం.

71.లోకంలో అందరి కన్నా ధనవంతుడెవరు?

ప్రియము, అప్రియము, సుఖము, దుంఖమూ, మొదలైన వాటిని సమంగా చూసేవాడు.

72.స్థితప్రజ్ఞుడని ఎవరిని అంటారు?

నిందాస్తుతులందూ, శీతోష్ణాదులందూ , కలిమి లేములందు,సుఖదుఃఖాదులందు సముడై లభించిన దానితో సంతృప్తుడై, అభిమానాన్ని విడచి అరిషడ్వర్గాలను జయించి, స్థిరబుద్ధికలవాడై ఎవరైతే ఉంటారో వానినే స్థితప్రజ్ఞుడంటారు.

కొన్ని పురాణనామములు వాటి వ్యుత్పత్తి

వాచక శబ్దములు	వివరణ	ప్రయోగము
ఆంజనేయుడు	అంజనీదేవి కుమాడు	హనుమంతుడు
ఆదిత్యులు	అదితి కుమారులు	దేవతలు
కార్తికేయుడు	శివుని కుమారుడు	కుమారస్వామి
కౌంతేయులు	కుంతి కుమారులు	ధర్మభీమార్జునులు
గాంగేయుడు	గంగకుమారుడు	భీష్ముడు
చక్రి	చక్రముగలవాడు	విష్ణుమూర్తి
జానకి	జనక మహారాజు కుమార్తె	సీత
దాశరథి	దశరథుని కుమారుడు	శ్రీరాముడు
ద్రౌపతి	ద్రుపదుని కుమార్తె	పాండవ పత్ని
పావని	పవనుని కుమారుడు	హనుమంతుడు
పార్థుడు	పృథకుమారుడ	అర్జునుడు
మానవులు	మనువు కుమారుల	మనుష్యులు
మైనాకుడు	మేనక కుమారుడు	హిమవంతుని కుమారుడు
మార్కండేయుడు	మృకండుని కుమారుడు	మృత్యంజయుడు
రాధేయుడు	రాధ పెంపుడు కుమారుడు	కర్ణుడు
వజ్రి	వజ్రాయుధముకలవాడు	ఇంద్రుడు
వాల్మీకి	వల్మీకములో పుట్టినవాడు	ఆదికవి
వైనతేయుడు	వినత కుమారుడు	గరుత్మంతుడు
వైరోచని	విరోచనుని కుమారుడ	బలిచక్రవర్తి
శూలి	శూలము కలవాడు	శివుడు
సాత్యకి	సత్యకుని కుమారుడు	కృష్ణుని సోదరుడు
సాత్రాజితి	సత్రాజిత్తు కుమార్తె	సత్యభామ
సౌమిత్రి	సుమిత్ర కుమారుడు	లక్ష్మణుడు
సౌభద్రుడు	సుభద్ర కుమారుడు	అభిమన్యుడు
హైమవతి	హిమవంతుని కుమార్తె	శివుని పత్ని

భారతీయ సంప్రదాయాలలో వైతాళీకులు

అశ్వనీ దేవతలు : మొట్టమొదటి వైద్యులు

ఆపస్తంభుడు : కల్పసూత్ర కర్త

ఆర్యభట్టు : ప్రప్రథమ ఖగోళ విజ్ఞాని

కణాదుడు : మొట్టమొదటి భౌతిక శాస్త్రవేత్త

కౌటిల్యుడు (చాణక్యుడు) : మొట్టమొదటి ఆర్థిక రాజనీతి వేత్త (పొలిటికల్ టెక్నాలజిస్ట్). ఆర్థిక శాస్త్రగ్రంథ కర్త

గణపతి : మొట్టమొదటి లేఖరి

గౌతముడు : మొట్టమొదటి సూత్రకర్త గౌతమ స్మృతి.

చరకుడు : మానవ శరీర చికిత్సా విధానమును ప్రవేశ పెట్టినవారిలో మొట్టమొదటి వాడు

తుంబురుడు : ప్రప్రథమ వాద్యకారులలో ఒకరు, భృంగి, తుంబురులలో ఒకరు

ధన్వంతరి : ప్రప్రథమ ఔషదాల యోగ కర్త

నటరాజు : మొట్టమొదటి నర్తకుడు (తాండం)

నన్నయ్య : ఆదికవి – (తెలుగు) మహాభారతము

నారదుడు : మొట్టమొదటి హరి కథకుడు

పతంజలి : మొట్టమొదటి యోగ శాస్త్రవేత్త

పరాశుడు : ధర్మ సూత్ర కర్త.

పాణిని : మొట్టమొదటి వ్యాకరణ కర్త.

బ్రహ్మగుప్తుడు : బ్రహ్మస్ఫుట సిద్దాంతం ద్వారా '0' సున్నా భావాన్ని ప్రపంచానికి ప్రపథమంగా అందించిన వాడు.

భర్తృహరి : మొట్టమొదటి సుభాసిత కర్త.

భాస్కరాచార్యుడు : మొట్టమొదటి గణిత వేత్త, లీలావతి గణితము వేత్త.

భృంగి : ప్రప్రథమ వాద్యకారులలో ఒకరు – భృంగి తుంబురులలో ఒకరు

మనువు : మొట్టమొదటి (మనుస్మృతి) సంఘ శాసన కర్త

యాజ్ఞవల్క్యుడు : న్యాయ శాస్త్ర కర్త.

వరాహమిహిరుడు: మొట్టమొదటి జ్యోతిష శాస్త్రవేత్త (బృహత్సహితకం)

వాగ్భటుడు : ఆయేర్వేద వైద్య చికిత్సా విధానంలో ఔషధ యోగ ప్రక్రియలను (ఫార్మకోపియా సిద్ధపరచినవాడు (క్రీ.శ. 7వ శతా).

వాత్స్యాయనుడు: మొట్టమొదటి కామశాస్త్ర గ్రంథకర్త

వాల్మీకి : ఆదికవి – సంస్కృత రామాయణ కావ్య కర్త.

విశ్వకర్మ : మొట్టమొదటి వాస్తు శిల్పి.

వ్యాసుడు : మొట్టమొదటి ఇతిహాస వ్యాఖ్యాత – సంస్కృత మహాభారతము.

సంజయుడు : మొట్టమొదటి యుద్ధవిలేఖరి.

సుశ్రుతుడు : వైద్య చికిత్సా విధానంలో మొట్ట మొదటి వాడు.

సూతుడు : మొట్టమొదటి పౌరాణికుడు.

పురాణ పురుష రూఢివాచక శబ్దములు

వాచక శబ్దములు	వివరణ	ప్రయోగము
ఆగస్త్య భ్రాత	ఆగస్త్య సోదరుడు	అనామకుడు
అర్జునుడు	ధర్మరాజు సోదరుడు	యుద్ధరంగములో అపజయము ఎరుగని వాడు
అగ్నిహోత్రుడు	అగ్ని దేవడు	పరిశుద్ధుడు, సర్వభక్షకుడు.
అనాథుడు	ప్రభువులేని వాడు	వ్యర్థుడు
ఆకతాయి	విషము పెట్టి చంప ప్రయత్నించేవాడు	పోకిరి
ఇంద్రజిత్తు	రావణుని కుమారుడు	అతి తంత్రగాడు

కంసుడు	ఉగ్రసేనుని కుమారుడు	పరమ దుర్మార్గుడు
కర్ణుడు	కుంతీ పుత్రుడు	మహాదాత
కర్కోటకుడు	సర్పముల రాజు	కఠిన చిత్తుడు
కుంభకర్ణుడు	రావణుని సోదరుడు	నిద్రముచ్చు
కాలాంతకుడు	యముడు	మహాసమర్థుడు
కుబేరుడు	ఉత్తర దిక్పాలుడు	అతి ధన శాలి
గణపతి , (వినాయక), విఘ్నేశ్వర)	ఈశ్వరుని కుమారుడు	అవిఘ్నకారి, బొజ్జకలవాడు, మొట్టమొదటి లేఖరి
చిత్రగుప్తుడు	యముని వద్ద లెక్కలు వ్రాసేవాడు	మిక్కిలి వ్రాతకాడు
జాంబవంతుడు	బ్రహ్మదేవుని కుమారుడు	అతియోవంతుడు
తక్షకుడు	ఒక సర్పరాజు	మిక్కిలి వ్రాతకాడు
దుర్వాసుడు	మహాముని	ముక్కోపి
ధర్మరాజు	పాండవుల జ్యేష్ఠుడు	ధర్మము తప్పని వాడు
ధృతరాష్ట్రుడు	దుర్యోధనాధుల తండ్రి	పుట్టంధువు
నక్షత్రకుడు	విశ్వామిత్రుని శిష్యుడు	పట్టువిడవని వాడు
నలకూబరుడు	కుబేరుని కుమారుడు	మంచి రూపసి
నారదుడు	బ్రహ్మదేవుని కుమారుడు	కలహప్రియుడుత్రిలోక సంచారి
బకాసురుడు	గంధర్వుడు మహాబలవంతుడు	తిండిపోతు ప్రజాపీడకుడు
బలిచక్రవర్తి	ఒక రాక్షసుడు	గొప్పదాత
బృహస్పతి	దేవగురువు	మిక్కిలి బుద్ధిమంతుడు.
భీముడు	ధర్మరాజు సోదరుడు	అతి బలశాలి.
మన్మథుడు	కృష్ణుని కుమారుడా	మిక్కిలి అందగాడు
మారీచుడు	రావణుని మిత్రుడు (రాక్షసుడు)	మాయలమారి
యమధర్మరాజు	దక్షిణ దిక్పాలుడు	అతి భయంకరుడు
రావణుడు	పులస్త్య బ్రహ్మ మనుమడు రాక్షసుడు	లంకాధిపతి, అతి సమర్థుడు.
విశ్వక్సేనుడు	విష్ణువు యొక్క సేనాని	విఘ్నములు పోగొట్టువాడు
వైదికుడు	వేదము చదివినవాడు	లౌకికము తెలియనివాడు
శనైశ్చరుడు	నవగ్రహములలో ఏడవగ్రహము	అదృష్టహీనుడు
శకుని	దుర్యోధనుని మేనమామ	కపటి
శల్యుడు	కర్ణుని సారథి	దొంగసారథి
శుక్రాచార్యుడు	రాక్షస గురువు	ఏకాక్షి
శ్రీ రాముడు	దశరుథుని కుమారుడు	ఆదర్శపురుషుడు
సైంధవుడు	దుర్యోధనుని బావ మరిది	కార్యహాని చేయువాడు
హరిశ్చంద్రుడు	ఇక్ష్వాకుల వంశపు రాజు	సత్యమునే పలికేవాడు.

చరిత్ర రూడీ వాచక శబ్ధములు

అమరజీవి	పొట్టిశ్రీరాములు	ఆంధ్రరాష్ట్ర అవతరకై ఆత్మార్పన చేసినవాడు
ఆంధ్రకేసరి	టంగుటూరి ప్రకాశం	జాతీయ నాయకుడు
ఆంధ్రరత్న	దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య	స్వాతంత్ర్య సమరయోధుడు
ఛత్రపతి	శివాజీ	మరాఠరాజ్యనేత
దేశబంధు	చిత్తరంజన దాసు	జాతీయ నాయకుడు
దేశభక్త	కొండా వెంకటప్పయ్య	జాతీయ నాయకుడు
దేశోద్ధారక	కాశీనాథుని నాగేశ్వర్రావు	జాతీయ నాయకుడు
నేతాజీ	సుభాష్ చంద్రబోస్	అజాద్ హిందూపౌజ్ విప్లవ నాయకుడు
పంజాబు కేసరి	లాలా లజపతి రాయి	జాతీయ నాయకుడు
జాతిపిత/మహాత్మ	మోహన్ దాస్ కరమ్‌చంద్ గాంధీ	జాతీయ నాయకుడు
యుగంధరుడు	ప్రతాపరుద్రుని మంత్రి	అతియుక్తపరుడు
లోకమాన్య	బాలాగంగాధర్ తిలక్	స్వరాజ్యం నా జన్మ హక్కు అని ఎలుగెత్తి చాటినవాడు.
విశ్వకవి/గురుదేవ్	రవీంద్రనాథటాగూర్	జాతీయవాది –నోబెల్ బహుమతి గ్రహీత.
సేవామాత	దుర్గాబాయి దేశ్‌ముఖ్	సంఘసేవిక

స్త్రీ రూఢి వాచక శబ్దములు

స్త్రీవాచక శబ్ధములు	వివరణ	ప్రయోగము
అరుంధతి	వశిష్ఠుని భార్య	ఉత్తమ ఇల్లాలు
ఊర్వశి	ఇంద్రసభలో నర్తకి – అప్సరస	సుబుద్ధికలది
కాంతం	మునిమాణిక్యం సృష్టించిన నాయిక	మంచి ఇల్లాలు
కైకేయి	దశరుథుని మూడవ భార్య	అతి మూర్ఖురాలు
గాంధారి	ధృతరాష్ట్రుని భార్య	పతివ్రత
చిత్రాంగి	రాజరాజ నరేంద్రుని రెండవ బార్య	అతి దుర్మార్గురాలు
జ్యేష్ఠాదేవి / పెద్దమ్మ	విష్ణుదేవుని పెద్ద భార్య	అదృష్ట హీనురాలు
తాటక	రాక్షస స్త్రీ	దుర్మార్గురాలు
నంగనాచి	కంచిపట్టణవాసి	అతి చాతుర్యము కలది
పార్వతీ దేవి	శివుని బార్య	పెద్దముత్తయిదువ
పూతన	ఇక రాక్షసి	దుర్మార్గురాలు
భద్రకాళి	పార్వతి అంశ	దేవీ స్వరూపిణి
మండోదరి	రావణుని భార్య	ఒడ్డు పొడవుగల స్త్రీ
మంథర	కైకేయిదగ్గర దాసి	తంత్రముగల స్త్రీ
మధురవాణి	'కన్యాశుల్కం' లో వేశ్య	ప్రౌడనాయిక

మిత్రవింద	కృష్ణుని భార్య	మిక్కిలియుక్తి గల స్త్రీ
యెంకి	నండూరి సుబ్బారావు తన పాటలలో సృష్టించిన నాయిక	
రంభ	ఇంద్రసబలో నర్తకి – అప్సరస	అతి సుందరాంగి
రుద్రమ	కాకతీయ రాణి	ధీమంతు రాలు
లక్ష్మీదేవి	విష్ణుమూర్తి భార్య	ధనమునకు అధిష్ఠాన దేవత
వరూధిని	పెద్దన సృష్టించిన గంధర్వ స్త్రీ	నెరజాణ (ప్రౌడ నాయిక)
శూర్పణఖ	రావణుని సోదరి	దుర్మార్గురాలు
సత్యభామ	కృష్ణుని భార్య	భర్తను లొంగదీసుకున్న స్వాధీనపతిక
సరస్వతి	బ్రహ్మదేవుని భార్య	విద్యకు అదిష్ఠాన దేవత (వాగ్దేవి)
సీతా దేవి	శ్రీరాముని భార్య	మహా పతివ్రత

అచేతన వస్తు రూఢి విచక శబ్దములు

స్త్రీవాచక శబ్దములు	వివరణ	ప్రయోగము
అంబాజి పేట ఆముదము	కోనసీమలోని ఊరు	మోసము
అపరంజి	బంగారు	మిక్కిలి యోగ్యురాలు
ఉక్కు	ఒక ధాతు మిశ్రమము	గట్టివాడు
కల్పవృక్షము	దేవతల వృక్షము	అన్ని భాగములు ఉపయోగపడేవి
కుంభకోణము	దక్షిణాది పట్టణము	మోసము
గాండీవము	అర్జునుని ధనస్సు	తిరుగులేని గురి
చట్రాయి (చట్టుబండ)	అతి కఠినమైన పెద్ద బండ	ఏమిచేయని పెద్ద బండ
నరకుము	పాపాత్ములు ఉండు స్థలము	సహింపరానిది
నిమ్మకాయలు	లికుచ ఫలములు	పిచ్చివారు
పర్వతము	కొండ	ఉన్నతమైనది.
పుంజులూరు	ఒక గ్రామము	వ్యర్థుడు
బంగారము	ఉత్తమమైన ధాతువు	ఉత్తముడు
మన్ను	వృత్తిక	ఏమీలేదు
ముత్యము	మణి	మిక్కిలి యోగ్యుడు
రత్నము	నవరత్నములలో ఒకటి	మిక్కిలి యోగ్యుడు
రత్నము	మణి	మిక్కిలి యోగ్యుడు
వజ్రము	నవరత్నములలో ఒకటి	మిక్కిలి యోగ్యుడు
వసనాభి	విషము	అతి దుర్మార్గుడు
విషము	ప్రాణులను చంపు వస్తువు	మిక్కిలి దుర్మార్గుడు
సంకెళ్ళు	శృంఖలములు	బంధకములు
సముద్రము	సాగరము	అంతములేనిది –నెరవేరలేని పని
సీసము	లోహములో ఒకటి	పిచ్చివాడు
స్తంభము	గుంజ	మూఢుడు
స్వర్గము	పుణ్యము చేసినవారి నివాసం	సుప్రదేశము, అనంద నిలయము 3

జంతు రూఢి శబ్దములు

ఉడుము	ఒక సరీసృపము	పట్టుగలవాడు
ఎనుబోతు	మహిషము	మడ్డివాడు
కరటక దమనకులు	పంచతంత్రములోని జంతు పాత్రలు, నక్కలు	అతి తంత్రము గలవారు
కర్కోటకము	పాము	అతిక్రూరుడు
కామధేనువు	క్షీరసాగర మథనములో లభించిన గోవు	సమస్తమును ఇచ్చునది.
కుక్క	శునకము	వదరుబోతు
కోతి	వానరుడు	చెడ్డపని చేసేవాడు
గాడిద	గార్ధభము	మందబుద్ధి
గొర్రె	మేషజాతి	అమాయకుడు
గోవు	ఆవు	సాదుజంతువు,పూజింపదగినవి
జలగ	జలచరము	పీడించువాడు
తక్షకుడు	సర్పము	అతిక్రూరుడు
తేలు	వృచ్చికము	హాని చేసేవాడు
దోమ	మశకుము	అల్పబుద్ధికలవాడు
నక్క (గుంటనక్క)	జంబుకము	తంత్రము గలవాడు
పక్షి	రెక్కలుగల జంతువు	తెలివితక్కువ వాడు
పక్షిరాజు	గరుత్మంతుడు	అనామధేయుడు
పశువు	చతుష్పాదజంతువు	తెలివితక్కువ వాడు
పిల్లి	మార్జాలము	అమాయకత్వాన్ని ప్రదర్శించేది
పులి	వ్యాఘ్రము	అతి ధైర్యశాలి
భల్లూకము	ఎలుగుబంటు	గట్టిపట్టుకలది
మేకపోతు	మగమేక	పైకి గంభీర్యముప్రదర్శించినా సత్తాలేనివాడు.
లేడి	హరిణము	పరుగులో మేటి
శేషాహి	ఆదిశేషుడి సర్పము	మిక్కిలి సమర్థుడు
సింహము(కేసరి)	మృగరాజు	అతిశూరుడు

అక్కరకు రాని చుట్టము
మ్రొక్కిన దరమీని వేల్పు,మోహరమునఁదా
నెక్కిన బాఱని గుఱ్ఱము
గ్రక్కునవిడువంగవలయుఁగదరా సమతీ!

అడిగిన జీతంబియ్యని
మిడిమేలపు దొరను గొల్చి మిడుకుట కంటెన్
వడిగల యెద్దులఁగట్టుక
మడిదున్నక, బ్రతుకవచ్చు మహిలో సమతీ!

అప్పిచ్చువాఁడు వైద్యుడు,
నెప్పుడు నెడతెక పాఱు నేఱును ద్విజుడున్,
జొప్పడిన యూర నుండుము
చొప్పడకున్నట్టి యూరు సొరకుము సమతీ!

ఉపకారిక నుపకారము
విపరీతము గాదు సేయ వివరింపగాఁ
నపకారికి నుపకారము
నెపమెన్నక సేయువాడఁడు నేర్పరి సమతీ!

ఎప్పటి కెయ్యది ప్రస్తు
మప్పటికా మాటలాడి యున్యలమనముల్
నొప్పింపక, తానొవ్వక,
తప్పించుకు తిరుఁగువాడు ధన్యుడు సమతీ!

ఎప్పుడు దప్పులు వదకెడు
న ప్పురుషుని గొల్వఁగూడ, దది యెట్లన్నన్
సర్పంబు పడగ నీడను
గప్పవసించిన విధంబు గదరా సమతీ!

ఎప్పుడు సంపద గలిగిన
నప్పుడు బందువుల వత్తురదియొట్లన్నన్
దెప్పలుగఁజెరువు నిండిన
గప్పలు పదివేలు చేరుగదరా సమతీ!

ఏఱకుమీ కసుగాయలు
దూఱకుమీ బంధుజనుల దోషము సుమ్మీ
పాఱకుమీ రణమందున
మీఱకుమీ గురువులాజ్ఞ మేదిని సమతీ!

కనపు సింహాసమున
శునకమునుఁగూర్చుండఁబెట్టి శుభలగ్నమునం
దొనరఁగ బట్టముఁగట్టిన
వెనుకటి గుణమేల మాను? వినరా సమతీ!

కమలములు నీటఁబాసినఁ
గమలాప్తుని రశ్మి సోఁకి కమలతిన భంగిన్
దమ తమ నెలవుల దప్పినఁ
దమ మిత్రులు శత్రులౌట తథ్యము సమతీ!

కూరిమిగల దినములలో
నేరము లెన్నఁడును గలుగ నేరవుఁమతి యా
కూరిమి విరసంబైనను
నేరములలే తోఁచుచుండు నిక్కము సమతీ!

చీమలు పెట్టిన పుట్టలు
పాముల కిరవైన యట్లు పామరుడ దగన్
హేమంబుఁగూడఁబెట్టిన
భూమీశుల పాలఁజేరు భువిలో సుమతీ!

చేతులకుఁదొడవు దానము
భూతల నాథులకుఁదొడవు బొంకమి ధరలో
నీతియ తోడ వెవ్వారికి
నాతికి మానంబు తొడవు నయముగా సమతీ!

తన కోపమే తన శత్రువు
తన శాంతమే తనకు రక్ష దయ చుట్టంబౌ
దన సంతోషమే స్వర్గము
తన దుఃశమె నరకమండ్రు తథ్యము సమతీ!

తన యూరి తపసితనమును
తన పుత్రుని విద్య పెంపుఁదన సతి రూపున్
దన పెరటి చెట్టు మందును
మనసున వర్ణింప రెట్టి మనుజులు సమతీ!

తన కలిమి యింద్రభోగము
తన లేమియే సర్వలోక దారిద్ర్యంబున్
దన చావుజగత్ప్రళయము

తను వలచిన యదియె రంభ తథ్యము సముతీ!

తనవారు లేనిచోటను
జనువించుక లేనిచోట జగడము చోటన్
అనుమానమైన చోటను
మనుజునగు నిలువఁదగు మహిలో సమతీ!

తలనుండు విషము ఫణికిని
వెలయంగాఁదోఁక నుండు వృశ్చికమునకున్
దలతోఁక యనక యుండును
ఖలునకు నిలువెల్ల విషము గదరా సమతీ!

ధనపతి సఖుఁడై యుండియు
నెనయంగా శివుఁడు భిక్ష మెత్తఁగ వలసెన్
దనవారిక కెంత గలిగినఁ
దన భాగ్యమె తనకుగాక తథ్యము సమతీ!

నయమనఁబాలును ద్రావరు
భయమున విషమైనగాని భక్షింతురుగా
నయమెంత దోసకారియొ
భయమే చూపంగవలయు బాగుఁగ సమతీ!

నవరస బావలంకృత
కవితాగోష్ఠియును మధుర గానంబును దా
నవివేకి కెంత జెప్పినఁ
జెవిటికి శంఖూదినట్లు సిద్ధము సమతీ!

విశ్వదాభిరామ వినురవేమ

వేమన

అనగ ననగ రాగ మతిశయిల్లుచునుండు
దినగ దినగ వేము తియ్యనుండు
సాధనమున పనులు సమకూరు ధరలోన, విశ్వ

అనువుగానిచోట నధికుల మనరాదు,
గొంచమైన నదియు గొదువగాదు
కొండయద్దుమందుఁగొంచెమైయుండదాః విశ్వ.

అన్నిదానములను నన్నదానమె గొప్ప
కన్నతల్లి కంటె ఘనములేదు
ఎన్న గురునికన్న నెక్కుడు లేదయా! విశ్వ.

అల్పబుద్ధి వాని కధికార మిచ్చిన
దొడ్డ వారి నెల్ల దొలఁజేయు
జెప్పుదినెదుకుక్క చెఱకుతీపెరుగునాః విశ్వ.

అల్పుడెపుడు పల్కు నాడంబరముగాను
సజ్జనుండు పల్కు చల్లగాను
కంచుమ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా! విశ్వ.

ఆత్మశుద్ధిలేని యాచారమదియేల?
భాండ శుద్ధిలేని పాక మేల
చిత్తశుద్ధిలేని శివ పూజలేలరా! విశ్వ.

ఉత్తముని కడుపున నోగు జన్మించిన
వాఁడె చెఱచు వనా వంశమెల్లఁ
జెఱకు వెన్నుపుట్టి చరుపదా తీపెల్ల. విశ్వ.

ఉప్పు కప్పు రంబు నొక్క పోలికనుండు
జూడ జూడ రుచులు జాడ వేరు
పురుషలందు పుణ్య పురుషులు వేరయా విశ్వ.

ఉప్పులేని కూర యొప్పదు రుచులకు
పప్పులేని తిండి ఫలము లేదు
అప్పులేని తిండి ఫలము లేదు
అప్పులేని వాడే యధిక సంపన్నుండు. విశ్వ.

ఎద్దుకైననుగాని యేడాది దెలిపిన
మాటఁదెలిసి నడుచు మర్మ మెరిగి
మొప్పె తెలియలేడు ముప్పదేండ్లకునైన. విశ్వ

ఎలుకతోలుఁదెచ్చి యేడాది యుతికిన
నలుపు నలుపే కాని తెలుపు గాదు
కొయ్యబొమ్మను దెచ్చి కొట్టినఁ బలుకునా! విశ్వ.

కర్మ మధికమయిన గడచి పోవగరాదు.
ధర్మరాజు తెచ్చి తగని చోట
గంకుభట్టుచేసెఁగటగటా దైవంబు. విశ్వ.

కోతి నొనరు దెచ్చి కొత్తపుట్టము గట్టి
కొండముచ్చులెల్లఁగొలిచినట్లు
నీతిహీనునొద్ద నిర్భాగ్యులుందురు. విశ్వ.

కోపమునను ఘనత కొంచమై పోవును
కోపమునను మిగులఁగోడు గలుగుఁ
గోపమడచెనేని కోర్కెలు నీడెరు. విశ్వ.

క్షీరసాగరమందు పవ్వళించియున్న స్వామికి
గొల్లభామల ఇళ్ళ బాలు గ్రోలనేల
ఎదుఇవారి సొమ్ము ఎల్ల వారికి తీపి. విశ్వ.

గంగిగోవు పాలు గరిటెడైనను జాలు.
కడివెడైననేమి ఖరము పాలు
భక్తికలుగు కూడు పట్టెడనను జాలు. విశ్వ.

గొడ్డుటావుఁబితుకఁగుండఁగొపంపోయిన
పండ్లనూడఁదన్నుఁపాలనక
లోభివాని నడుగ లాభంబు లేదయా! విశ్వ.

చంప దగినయట్టి శత్రువు తనచేతఁ
జిక్కెనేని కీడు సేయరాదు
పొసఁగమేలుచేసి పొమ్మనుటే చాలు. విశ్వ.

చిక్కియున్న వేళ సింహబునై నను
బక్క కుక్క కరచి బాధచేయు
కలిమిలేని వేళఁ బంతంబు చెల్లదు. విశ్వ.

చిత్త శుద్ధి కలిగి చేసిన పుణ్యంబు
కొంచమైన నదియు గొదువగాదు
విత్తనంబు మఱ్రి వృక్షంబునకు నెంత విశ్వ.

చిప్పబడ్డ స్వాతిచినుకుముత్యంబాయె
నీటబడ్డ చినుకు నీట గలిసె
బ్రాప్తిగలుగుచోట ఫల మేల తప్పురా! విశ్వ

చెప్పులోని రాయి చెవిలోన జోరీగ
కంటిలోని నలుసు కాలిముల్లు
ఇంటిలోనిపోరు నింతింత గాదయా! విశ్వ.

ధనముకూడఁబెట్టి దానంబు చేయక
తానుఁదినక లెస్స దాచు కొనగ
తేనెటీగ గూర్చి తెరువరి కియ్యదా! విశ్వ

నీళ్ళలోన మొసలి నిగిడి యేనుఁగు బట్టు
బైట కుక్కచేత భంగపడును
స్థానబల్మిగాని తనబల్మి కాదయా! విశ్వ.

పట్టు పట్టరాదు పట్టి విడువరాదు
పట్టేనేని బిగియఁబట్టవలయు
బట్టివిడచుకన్న బరగ జచ్చుట మేలు. విశ్వ

పరగరాతి గుండు పగుల గొట్టవచ్చు
కొండలన్ని పిండిగొట్ట వచ్చు
కఠినచిత్తు మనసు కరిగింపగా రాదు విశ్వ.

పుట్టిన జనులెల్ల భూమిలో నుండిన
బట్టునా జగంబు పట్టదెపుడు
యముని లెక్క రీతినరుగుచు నుందురు విశ్వ.

పెట్టిపోయలేని వట్టి నరులు భూమి
పుట్టేనేమి వారు గిట్టనేమి
పుట్టలోన జెదలు పుట్టవా గిట్టవా? విశ్వ.

మిరపగింజచూడ మీద నల్లగనుండుc
గొరికిచూడ లోన చురుకుమనును
సజ్జనులగువారి సారమిట్లుండారా! విశ్వ.

మేడిపండు చూడ మేలిమై యుండును
పొట్టవిప్పిచైడ బురుగులుండు
పిరికిమదిని బింకమీలాగురా! విశ్వ.

మొదట ఆశ పెట్టి తుదిలేదు పొమ్మను.

పరమలోభులైన పాపులకును
ఉసురు తప్పకుంటు నుండేలు దెబ్బగా ! విశ్వ.

రాముడొకెడు పుట్టి రవికులమీడెర్చె
కురపతి జనియించి కులము జెఱచె
ఇలను పుణ్యపాపము మీలాగు కాదొకో ! విశ్వ.

వానకురియకున్న వచ్చు క్షామంబు
వాన కురిసెనేని వరదపారు
వరద కరువు రెండు వరుసలో నెరుగుడీ! విశ్వ.

విత్తముగలవాని వీపున పుండైనను
వసుధలోనజాల వార్తకెక్కు
బేదవాని యింట బెండ్లవ నెరుగురు విశ్వ.

వేము పాలు పోసి ప్రేమతో బెంచిన
చేదువిరిగి తీపిcజెంద బోదు
ఓగు నోగెcగాక యుచితజ్ఞు డెటులౌన. విశ్వ.

వేరు పురుగు చేరి వృక్షంబు జెఱచుcను
చీడ పురుడు జేరి చెట్టుc జెఱచుc
కుత్సితుండు చేరి గుణవంతుc జెఱచురా! విశ్వ.

దేశభక్తి గీతాలు

దేశభక్తి

గురజాడ వెంకట అప్పారావు

దేశమును ప్రేమించుమన్నా
మంచి అన్నది పెంచుమన్నా
వట్టి మాటలు కట్టి పెట్టోయ్
గట్టి మేల్ తలపెట్ట వోయి!

పాడి పంటలు పొంగిపొర్లే
దారిలో నువు పాటు పడవోయి
తిండి కలిగితె కండ కలదోయి
కండ కలవాడును మనిషోయి.

ఈసురోమని మనుషులుంటే
దేశ మేగతి బాగుపడునోయి
జల్దుకొని కలలెల్ల నేర్చుకు
దేశి సరుకులు నించవోయి

అన్ని దేశాల్ క్రమ్మవలె నోయి
దేశి సరుకులనమ్మవలెనోయి
డబ్బు తేలేనట్టి నరులకు
కీర్తి సంపద లబ్బవోయి.

ఓర్వలేమి పిశాచి దేశం
మూలుగులు పీల్చెసె నోయి
ఒరుల మేలుకు సంతసిస్తూ
ఐకమత్యం నేర్చవోయి!

పరుల కలిమికి పొర్లి యేడ్చే
పాపి కెక్కడ సుఖం కద్దోయి
ఒకరి మేల్ తన మేలనెంచే
నేర్పరికి మేల్ కొల్ల లోయి!

సొంత లాభం కొంత మానుకు
పొరుగు వాడికి తోడు పడవోయి
అన్నదమ్ముల వలెను జాతులు
మతములన్నీ మెలగవలె నోయి!

మతం వేరైతేను యేమోయి
మనసునొకటై మనుషులుంటే
జాతియన్నది లేచి పెరిగి
లోకమున రాణించునోయి!

దేశ మనియెడి దొడ్డ వృక్షం
ప్రేమలను పూలెత్తవలె నోయి
నరుల చెమటను తడిసి మూలం
ధనం పంటలు పండవలె నోయి!

ఆకులందున అణగి మణగీ
కవిత కోయిల పలకవలె నోయి
పలుకులను విని దేశమందభి
మానములు మొలకెత్త వలెనోయి!

దేశభక్తి గీతాలు

జన్మభూమి

రాయప్రోలు సుబ్బారావు

ఏదేశమేగినా ఎందుకాలిడిన
ఏ పేఠమెక్కినా, ఎవ్వరేమనిన
పొగడరా నీతల్లి భూమి భారతిని
నిలుపరా నీజాతి నిండు గౌరవము

ఏపూర్వపుణ్యమో, ఏయోగబలమో
జనియించినాడ వీ స్వర్గఖండమున
ఏనుంచి పూవులన్ ప్రేమించినావో
నినుమోసె యీ తల్లి కనక గర్భమున.

లేదురా ఇటువంటి భూదేవి యెందు
లేరురా మనవంటి పౌరులింకెందు
సూర్యుని వెలురుల్ పోకునందాక
ఓడల జెండాలు ఆడునందాక.

అందాకగల ఈ అనంత భూతతలని
మన భూమి వంటటి చల్లని తల్లి లేదు
పాడరా నీ తెల్గు బాలగీతములు
పాడరా నీ వీర భావ భారతము.

తమ తపస్సులు ఋషుల్ ధారవోయంగ
శౌర్యహారము రాజచంద్రులర్పింప
భావ సూత్రము కవి ప్రభువు లల్లంగ
రాగ దుగ్ధము భక్తరత్నముల్ పిదక.

రాళ్ళ తేనియలూరు రాగాలు సాగ
జగముల నూగించు మగతనం బెగయ
సౌందర్యమెగ బోయు సాహిత్యమలర.

వెలిగినదీ దివ్యవిశ్వంబు పుత్ర
దీపించె నీ పుణ్యదేశంబు పుత్ర
పొలములు రత్నాలు మొలిచెరా యిచట
వార్ధిలో ముత్యాలు పండెరా యిచట.
పృథివి దివ్యౌషధుల్ పిదికెరా మనకు
కానల కస్తూరి కాచెరా మనకు
అవమానమేలారా? అనుమానమేల?
భారతీయుడనంచు భక్తితో పాడ.

జయ జయ ప్రియ భారతి — దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణ శాస్త్రి

జయ జయ జయ ప్రియ భారత
జనయిత్రీ, దివ్యధాత్రి
జయ జయ జయ శత సహస్ర
నరనారీ హృదయనేత్రి
జయజయ సశ్యామల సు
శ్యామ చలచ్చేలాంచల
జయ వసంత కుసుమలతా
చరిత లలిత చూర్ణ కుంతల
జయ మదీయ హృదయాశయ
లాక్షారుణ పదయుగళా
జయ జయ జయ ప్రియ భారత ॥
జయ దిశాంత గత శకుంత
దివ్యగాన పరితోషణ
జయ గాయక వైతాళిక
గళ విశాల పద విహరణ
జయ జయ జయ ప్రియ బారత
జనయిత్రీ, దివ్యధాత్రి !

భారతీయ వీరులం – దాశరథి

భారతీయ వీరులం
భారతీయ వీరులం
భరతమాత బిడ్డలం
మాతృదేశ గౌరవం
కాపాడే ధీరులం
మాతృదేవ గౌరవం
కాపాడే దీరులం
శాంతి కోరు పాపలం
సమత పెంచు బాలలం
మేము భావి పౌరులం
త్యాగధనుల వారసులం
మేము భావి పౌరులం
త్యాగదనుల వారసులం
త్యాగధనుల వారసులం
వేష భాష లేవైనా
మతాచారమేదైనా
మనం భారతీయులం
ఒకే తల్లి పిల్లలం
మనం భారతీయులం
ప్రతిభను నిలబెట్టుదాం
మనమంతా సైనికులం
మనం ప్రజాసేవకులం
జాతి స్వేచ్ఛ నపహరించు
శత్రువులనెదిరించితాం
విజయం సాదించుతాం
విజయం సాధించుతాం
జయపతాక నెగరవేద్దాం
హిమశైల కిరీటయై
సముద్ర పాదపీఠయై
గంగ, యమున, గోదావరి
కృష్ణ వేణి సహితయై
మన తల్లికి జోహార్
భారతీయ వీరులం
భరతమాత బిడ్డలం
భారతీయ వీరులం
భరతమాత బిడ్డలం

తల్లీ భారతి! – దాశరథి

తల్లీ భారతి వందనం
తల్లీ భారతి వందనం
నీ ఇల్లే మా నందనం
మేమంతా నీ పిల్లలము
నీ చల్లని ఒడిలో మల్లెలము
తల్లిదండ్రులను గురువులను
ఎల్లవేళలా కొలిచెదమమ్మా
చదువులు బాగా చదివెదమమ్మా
కులమత భేదం మరచెదము
కలతులు మాని మెలగెదము
కుల మత భేదం మరచెదము
కలతలు మాని మెలగెదము
మానవులంతా సమానులంటూ
మానవులంతా సమానులంటూ
నవ భారతికే నవోదయం
భావి పౌరులం మనం మనం
భారత జనులకు జయం జయం
భారత జనులకు జయం జయం

సారే జహాఁసె అచ్ఛా

– మహ్మద్ ఇక్బాల్

సారే జహాఁసె అచ్ఛా హిందూస్తాఁహమరా
హమ్ బుల్ బులేఁహై ఇస్‌కే, యే గుల్
సితాఁహమారా॥
పరబత్‌గోసబ్‌సే ఊంచా హమ్‌సాయా ఆస్‌బమాఁకా
వోసంతరీ హమారా! వోపాస్‌బాఁహమారా॥
గోదిమెఖేల్‌తీహైఇస్‌కీహజారోఁనదియాఁ
గుల్‌షన్ హైజిన్ కేదమ్ సే రష్ కెజినాఁహమారా॥
మజ్ –హబ్ నహీఁసిఖాతా ఆపస్‌మె బైర్ రఖ్‌నా
హిందీ హైఁ హమ్, వతన్
హైఁహిందూస్తాఁహమారా॥

అర్థం : ప్రపంచంలో భారతదేశం ఉత్తమమయింది. ఇది మనందరికీ ఒక పూదోట. మనమంతా ఇక్కడబుల్‌బుల్ పిట్టలం. మిన్నునంటుతున్న ఆ ఎత్తయిన పర్వతం మనల్ని కాపలా కాస్తూ రక్షిసున్నది. భారత మాత ఒడిలో వేల కొద్దీ పూదోటను చూచి స్వర్గమే ఈర్ష్యపడుతుంది. పరస్పర వైరాన్ని మతం బోదించదు. మనమంతా భారతీయులం. మనదేశం భారతదేశం.

ఝుండా ఊంఛా రహే హమరా

– శ్యామలాల్ గుప్త పార్శ్వద్

విజయీా విశ్వ తిరంగా ప్యారా
ఝుండా ఊంఛా రహే హమారా॥ ॥ ఝుండా॥

సదాశక్తి బర్సానే వాలా
ప్రేమ సుధా సర్సానే వాలా
వీరోంకో హర్షానే వాలా
మాతృభూమి తన్ మన్ సారా॥ ॥ఝుండా॥

స్వతంత్రతాకీ భీషణ రణ్ మే
లగ్‌కర్ బడె జోష్ క్షణ్‌మే
కావే శత్రు దేఖ్‌కర్ మన్‌మే
మిట్ జావే భయ సంకట్ సారా ॥ఝుండా॥

ఇన్ ఝుండేకే నీచే నిర్భయ
లే స్వరాజ్య యహ అవిచల నిశ్చయ్
బోలో, భారత్ మాతాకీ జయ్
స్వతంత్రతా హి ధ్యేయ హమారా॥ ॥ఝుండా॥

ఇస్‌కీ షాన్ నీజానేపావే
చాహె జాన్ భలేహి జాయె
విశ్వ విజయ కర్ కే దిఖ్ లావే
తబ్ హెూ ప్రణ పూర్ణ హమారా ॥ఝుండా॥

త్రివర్ణ పతాక భావం

ప్రీతికరమైన మన త్రివర్ణ పతాకం
విజయంతో విశ్వంలో ఎగురుగాక! ఎప్పుడూ
శక్తిని విరజిమ్మేది ప్రమామృతం చిలికేదీ
వీరులకు స్ఫూర్తినిచ్చేది మాతృభూమి
తనువుకు మనస్సుకు ప్రతీకగా ఉండేది.

భీకరమైన స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో క్షణం క్షణం శత్రువులనెదిరించే స్ఫూర్తిని కలిగిస్తూంది. ఈ పతకాన్ని చూచినంతనే మనస్సుల్లో భయభ్రాంతలు ఎగిరిపోతాయి. ఈ పతాకపు నీడలో భయం లేనివారమై స్థిర చిత్తులమై స్వరాజ్యం సాధించేందుకు నిర్ణయించుకొని స్వాతంత్ర్యమే మా లక్ష్యమని భరతమాతకు జయని నినదిస్తూన్నారు. ప్రాణాలు పోయిన ఈ పతాక గౌరవాన్ని రక్షించుకోవాలి. విజయం సాధించి చూపిస్తాము. అప్పుడే మన ప్రతిజ్ఞ నెరవేరుతుంది.

పిల్లల ఆటల పాటలు

కాళ్లా గజ్జి

కాళ్ల గజ్జి – కంకాలమ్మ
వేగుచుక్క – వెలగ మొగ్గ
మొగ్గగాదు – మోదుగ నీరు
నీరు గాదు – నిమ్మ లవాయ
వాయగాదు – వాయింటకూర
కూరగాదు – గుమ్మడిపండు
పండుగాదు – పాపడమీసం
మీసంగాదు –మిరియాలపోతు
పోతుగాదు – బొమ్మల శెట్టి
శెట్టిగాదు – శామమన్ను
మన్నుగాదు – మంచిగంధపు చెక్క
కాలు పండినట్లు –కడకుదీసిపెట్టు

గుడుగుడు కుంచం

గుడుగుడు కుంచం గుండే రాగం.
పావడపట్టల పడిగేరాగం.
అప్పడాలగుట్టం ఆడుకోబోతే.
పే పేగుట్టం పెళ్లికి పోతే,
అన్నా! అన్నా! నీ పెళ్లెపుడంటే
రేపుగాక, ఎల్లుండి
కత్తిగాదు, బద్దాగాదు గప్, చిప్!

దాగుడు మూతలు

దాగుడు మూత దండాకోర్
పిల్లీ వచ్చె ఎలుకా దాగే
ఎక్కడి దొంగలు అక్కడనే
గప్ చిప్ సంబారు బుడ్డి ।7
కళ్ళూ మూసి కాలీకోర్
ఎక్కడి దొంగలు అక్కడనే
అడుక్కో – బుడుక్కో సంబారు బుడ్డి
గప్ చిప్ – గప్ చిప్ ॥

చెమ్మచెక్క

చెమ్మచెక్క, చేరేడేసి మొగ్గ
అట్లు పొయ్యంగ ఆరగించంగా
ముత్యాల చెమ్మచెక్క ముగ్గులెయ్యంగ
రత్నాల చెమ్మచెక్క రంగులెయ్యంగ
పందిట్లో మా బావ పెండ్లి చెయ్యంగ
చూచివద్దా రండి, సుబ్బారాయుడి పెండ్లి
(సూర్యదేవుడి పెండ్లి చూచి వత్తాం రండి)
మావాళ్లింట్లో పెండ్లి, మళ్లీ వద్దాం రండి
దోచుకువద్దాం రండి!

వానావానా వల్లప్ప

వానా వానా వల్లప్ప
వాకిలి తిరుగు చెల్లప్ప
కొండమీది డుండురాయి
కొక్కిరాయి కాలు విరిడె
దానికేమి మందు?
వేపాకు పసుపూ వెల్లల్లి ప్రాయ
నూనమ్మ బొట్టు
నూటొక్క సారి
పూట కొక్క తూరి

ఒప్పుల కుప్పా ఒయ్యారి భామ
ఒప్పుల కుప్పా ఒయ్యారి భామా
మినపా పప్పు మెంతీ పిండి
తాటీ బెల్లం తవ్వెడు నేయి
గుప్పెడు తింటే కులకూ లాడి
నడుమూ గట్టె ఆమాటై చిట్టీ
దూదూ పుల్ల దురాయ్ పుల్ల
చూడాకుడాజాడా తీయ్
ఊదాకుండా పుల్లా తియ్
దాగుడు మూత దండాకోర్
పిల్లీ వచ్చే ఎలుకా భద్రం
ఎక్కడి దొంగాలక్కణ్ణే గప్ చిప్

ఒక్కటి ఓ చెలియ,
ఒక్కటి ఓ చెలియ,
రెండూ రోకళ్లు;
మూడు ముచ్చిలకా,
నాలుగు నందన్నా;
అయిదుం చేదల్లు,
ఆరుంజవ్వాజి
ఏడూ యెలమంద,
ఎనిమిది మనమంద;
తొమ్మిది తోకుచ్చు,

వారాలు

ఆదివారం నాడు అరటి మెలచింది.
సోమవారం సుడి వేసి పెరిగింది.
మంగళవారం నాడు మారాకు తొడిగింది.
బుధవారం నాడు పొట్టిగెల వేసింది.
గురువారం నాడు గుబురులో దాగింది.
శుక్రవారం నాడు చూడగా పండింది.
శనివారం నాడు చకచకా గెలకోసి
అందరికి పంచితిమి అరటి అత్మఉలు
అబ్బాయి అమ్మాయి తఅరటి పండ్లివిగో,

చెన్నపట్నం - చెరుకుముక్క

చెన్నపట్నం, చెరుకుముక్క
నీకొకముక్క, నకోముక్క
భీమునిపట్నం, బిందెలజోడు
నీకోబిందె, నాకో బిందె;
కాళీపట్నం కాసులజోడు
నీకోకాసు, నాకోకాసు.

చుట్టాల సురభి

చుట్టాల సురభి – బొటన వ్రేలు
కొండెల కొరివి – చూపుడు వ్రేలు
పుట్టుసన్యాసి – మధ్యవ్రేలు
ఉంగరాలభోగి – ఉంగరపు వ్రేలు
పెళ్లికి పెద్ద – చిటికిన వ్రేలు
తిందాం తిందాం ఒక వేలు!
ఎట్లా తిందాం ఒక వేలు
అప్పుచేసి తిందాం ఒక వ్రేలు
అప్పెట్టా తీరుతుంది ఒక వ్రేలు?
ఉన్నాగదా నేను అన్నింటికీ
పొట్టివాణ్ణి గట్టివాణ్ణి బొటనవేలు !

ఎందుకురా!

ఎండలు కాసేదెందుకురా ?
మబ్బులు పట్టే టందుకురా
మబ్బులు పట్టే దెందుకురా?
వానలు కురిసే టందుకురా.
వానలు కురిసె దెందుకురా?
చెరువులు నిండే టందుకురా.
చెరువులు నిండే దెందుకురా?
పంటలు పండే టందుకురా.
పంటలు పండెదెందుకురా;
ప్రజలు బ్రతికే టందుకురా.
ప్రజలు బ్రతికే దెందుకు రా?
దేవుని కొలిచే టందుకురా.
దేవుని కొలిచే దెందుకురా?
ముక్తిని పొందే టందుకురా.

అల్లీబిల్లీ పాట

కొండాపల్లీ కొయ్యాబొమ్మా
నీకో బొమ్మా నాకో బొమ్మా.
నక్కా బొమ్మా నాకో బొమ్మా.
నక్కాపల్లీ లక్కా పిడతలు
నీకోపిడత నాకో పిడత.
నిర్మ పట్నం బొమ్మల పట్నం
నీకో పలకా నాకో పలకా.
బంగినపల్లీ మామిడి పండ్లూ
నీకో పండూ నాకో పండూ
ఇస్తానుండూ తెచ్చేదాకా
చూస్తూవుండూ ఇచ్చేదాకా.

పొడుపు కథలు

1. అందమైన చెరువులో ముద్దువచ్చే పిట్ట మూతికి బంగారం తోకతో నీరు తాగుతుంది.
2. అందరాని వస్త్రంపై అన్నీ వడియాలే.
3. అమ్మా అంటే కదులుతాయి, నాన్నా అంటే కదలవు
4. అరటకు మీద ముల్ల పద్దా ముల్లుమీద అరటాకు పడ్డ అరటాకుకే ప్రమాదం
5. ఆకాశంలో ఉంటుంది కాని మేఘం కాదు, తోక ఉంటుంది కాని ఎద్దు కాదు, అటూ ఇటూ తిప్పితే చాలు పరుగు తీస్తుంది.
6. ఇద్దరు పెళ్లాల మొదుదు ఇరుకున పడి చచ్చెనట.
7. ఊరంతా తిరుగును నీళ్ళని చూచి భయపడును
8. గదులన్నీ తిరిగి తిరిగి గడపదాటి ఇల్లంతా నాకి మూలకొచ్చి కూర్చుంటుంది.
9. గబగబా నడచిపోయేవి రెండు, గట్టెక్కి చూచేవి రెండు, అంది పుచ్చుకునేవి రెండు, ఆలకించేవి రెండు.
10. ఒడలి నిండ కన్నులుండు ఇంద్రుడు కాదు, కంఠమందు నలుపు, కాదు శివుడు! ఫణుల బట్టి చంపు ఫక్షీంద్రుడా? కాదు
11. తలపై టోపీ ఉంది మహారాజు కాదు గొంతుదాక తాగుతాను తాగుబోతును కాదు, అందరికీ కావాలినేను!
12. తోకలేని పిట్ట అకలెరుగని పిట్ట తొంభై ఆమడలు పోతుంది.
13. పైన పలకలు క్రింద పలకలు పలకల నడుమ మెలికల పాము
14. వంకర టింకర – శొ; వాని తమ్ముదు అ; నల్లని పిల్లా – మి; నాకేమిస్తావు 6 తే అన్నీ కలిపితే ఒక మందు.
15. రక్తసంబంధం రవ్వంత లేకుండా మానవాళికెల్ల మామగారు.
16. సముద్రంలో పుట్టి సముద్రంలో పెరిగి ఊళ్ళోకి వచ్చి అరిచేది.
17. చట్టా కంప, కంపలపెంకు, పెంకుల శంఖు, శంఖులో తీర్థం.
18. నల్లని పండు, పుల్లగ నుండు,
19. చెయ్యని కుండ,పొయ్యని నీళ్లు,వెయ్యని సున్నం, తియ్యగనుండు.
20. చింపిరి,చింపిరి గుడ్డలు,ముత్యాల వంటి బిడ్డలు
21. కితకిత తలుపులు కిటార తలుపులు తియ్యా, వెయ్యా తీపులు లేవు.
22. అడవిలో పుట్టింది, అడవిలో పెరిగింది మాయింటికొచ్చింది, తైతక్కలాడింది.
23. గోడమీద బొమ్మ! గొలుసుల బొమ్మ! వచ్చీపోయేవారిని వడ్డించే బొమ్మ!
24. చిటారుకొమ్మమీద మిఠాయి పొట్లం
25. కాయమీద మాను కదు రమ్యమై వుండు,మానుమీద లతలమయుచుండు, లతలమీద వ్రేళ్లు నాట్యమాడు.
26. ఇంట్లో మూలన కూర్చుంటుంది, ఎండకు వానకు, బయటకు బయలు దేరుతుంది.
27. దేహమెల్లను కండ్లు దేవేంద్రుడు కాదు నరవాహనంలేక నడచి పోదు, తనకు జీవుడు లేదు,తగిలి జీవులను చంపు.
28. దేశదేశాలకు ఇద్దరే రాజులు
29. చాచుకొని, చావట్లో పదుకొంటుంది. ముదుచుని మూలన నలుచుంటుంది.
30. సన్నని దంతాలున్నాయి కాని ఎలుకనుకాను, కుచ్చుతోక నాకున్నది నక్కను కాను, చేసితిని సాయం శ్రీ రామునికి కోతిని కాను, అయితే నేఎవర్ని?
31. సీతాకాదు, కోకాలేదు, రామచిలుక కాదు, అదేమిటి.
32. తలకాయ గూటిలో దాసేటోదు
33. తూట్ల, తూట్ల గుర్రం, తురాయి గుర్రం ఎత మది ఎక్కినా మోస్తుంది.
34. నాకు కాళ్ళు లేవు చేతుల్లేవు కాని నడుస్తాను.
35. తెల్లటి పొలంలో నల్లటి విత్తనాలు, చేతితో చల్లుతారు,నోటితో ఏరుతారు.

36. నాలుకాళ్ళుండు, నడయాడలేదు. చేతులు రెండుండు పనిచేయలేవు, ఎవరైనా వస్తే మర్యాద చేసుంది, కూర్చుండబెడతుది, గౌరవిస్తుంది.

37. ఒక పండు – పండుకు పన్నెండు తొనలు, తొనకు మ్ఫుయిగింజలు పదునైదు తెలుపు పదునైదు నలుపు.

38. తల నుండి పొగ చిమ్ముచుండు,భూతముగాదు, కన్నులెర్రగ ఉండు,రాకాసిగాదు,పాకిపోవుచుండు పాముగారు.

39. పదములారుకలవుబంభరంబా, కాదు; రెక్కలుండుగాని పక్షిగానేరదు.

40. నిగనిగ లాడే నిర్మల వస్తువు, ఘమఘమలాడే గుమ్మగు వస్తువు,భుగభుగ మండే పరిమళ వస్తువు,నీటికి నానదు గాలికి కరగు, నిప్పుకు మండు.

41. మా తాత దొడ్డిలో మంచి ఎద్దుల మంద,ఎద్దులు పడుకుంటే పగ్గాలు మేస్తాయి.

42. తెల్లని బంతి చల్లని బంతి అందని బంతి ఆడని బంతి.

43. అన్నీవేసి చూడు నవలావేసి చూడు!

44. మూట విప్పితే ముత్యాలు

45.రంగంలేని రంగం

46. సంపాదన ఒకరిది, అనుభవం ఇంకొకరిది.

47. తండ్రి గరగర, తల్లి పీచు, పీచు, బిడ్డలు రత్న మాణిక్యాలు, మనుములు మంచి ముత్యాలు.

48. నానోరు మూసుకోదు నా నాలుక ఊరు కోదు తగిలితే అరుస్తాను, నేనెవరిని?

49. పుట్టెడు సెనగల్లో ఒకటే రాయి?

50. అడవిలో పుట్టాను మేదరోళ్ల ఇంటిలో మెలిగాను,కడుపునిండా ఒంటి నిండా గాయాలు.

1. ప్రమిద 2. నక్షత్రాలు, 3. పదవులు 4. కన్య–పురుషుడు 5.గాలిపటం 6.పోక 7. చెప్పులు 8. చీపురు 9. కాళ్లు, కన్నులు, చేతులు, చెవులు 10. నెమలి 11. కలం 12. ఉత్తరం 13.నాలుక 14. శొంఠి, అల్లం, మిరియం, తేనె 15. చందమామ16. శంఖం 17. టెంకాయ 18.చింతపండు 19. లేత కొబ్బరికాయ 20. మొక్కజోన్నపొత్తు 21. కనురెప్పలు 22. కవ్వం 23. తేలు 24.తేనెపట్టు. 25. వీణ 26.గొడుగు 27. వల 28. సూర్యుడు 29. చాప 30. ఉడుత 31. సీతాకోక చిలుక 32. తాబేలు 33. మంచం 34. పాము 35. అక్షరాలు 36. కుర్చీ 37. పంచాంగం –సంవత్సరం, పన్నెండు నెలలు, ముప్పది రోజులు, శుక్షపక్షం, కృష్ణపక్షం, 38. రైలు బండి 39. ఈగ 40. కర్పూరం 41.గుమ్మడికాయ 42.జాబిలి 43. ఉప్పు 44. దానిమ్మ పండు 45. చదరంగం 46 చేతులు కడుపు 47. పనసపండు 48. గంట 49. చంద్రుడు 5.. వేణువు

11వ శతాబ్ది
ఆదికవి – శబ్దశాసనుడు
నన్నయ
మహాభారతము

ప్రప్రధమ శతకర్త
బద్దెన
నీతి శాస్త్రముక్తావళి
సమతీ శతకము

12వ శతాబ్ది
కవి రాజ శిఖామణి
నన్నె చోడుడు
కుమార సంభవము

మల్లిఖార్జున పండితుడు
శివతత్త్వ సారము
చాటువులు

వీరశైవ ద్విపదకవి
పాలకరికి సోమన
బసవ పురాణము
పండితారాధ్య చరిత్రము

ప్రప్రధమ రామాయణ కవి
గొన బుద్దారెడ్డి –రంగనాధుడు
రంగనాధ రామాయణము

కవిబ్రహ్మ –ఉభయ కవి
మిత్రుడు

తిక్కన
మహాభారతము
నిర్వచనోత్తర రామాయణము

ప్రప్రధమ పురాణ
అనువాదకుడు
మారన
మార్కెండేయ పురాణము

ప్రబంధ పరమేశ్వరుడు
ఎర్రన (ఎర్రాప్రగడ)
మహాభారతము (శేషభాగం)
హరివంశము

మంచన
కేయూరబాహు చరిత్ర
జాయాపసేనాని
వృత్తరత్నావళి

14వ శతాబ్ది
రామాయణ కవి
హుళక్కి భాస్కరుడు
భాస్కర రామాయణము

విన్నకోట పెద్దన
కావ్యాలంకార చూడామణి

సంవిధాన చక్రవర్తి
నాచన సోమన
ఉత్తర హరివంశము
ప్రౌఢ కవి :
కవిసార్వభౌముడు
శ్రీనాథుడు
శృంగార నైషధం
పలనాటి వీర చరిత్రము,
హర విలాసము

సహజ కవి
పోతన
మహాభాగవతము
కవి, కథకుడు
జక్కన
విక్రమార్క చరిత్ర
వాని నా రాణి
పిల్లలమర్రి పిన వీరభద్రుడు
జైమిని భారతము
శృంగార శాకుంతలము

15వ శతాబ్ది
అనంతుడు
భోజరాజీయము

ప్రజ్ఞతో ద్విపదలలిలన కవి
గౌరన
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము
నవనాథచరిత్రము

దూబగుంట నారాయణ కవి
పంచతంత్రము

నంది మల్యయ్య & ఘంట
సింగన్న
ప్రభోద చంద్రోదయము
పదకవితా పితామహుడు
తాళ్లపాక అన్నమాచార్య
దివ్యనామ సంకీర్తనలు

రాజకవి
శ్రీకృష్ణదేవరాయలు
ఆముక్తమాల్యద
ఆంధ్ర కవితాపితామహుడు
అల్లసాని పెద్దన
మనుచరిత్రము

నంది తిమ్మన
పారిజాతాపహరణము

శ్రీకృష్ణదేవరాయలవారి
భువన విజయము
కొలువులో
అష్టదిగ్గజ కవులు

పంచకావ్యములు

16వ శతాబ్ది
పిడుపర్తి సోమన
బసవ పురాణము
అయ్య రాజు రామభద్రుడు
రామాభ్యుదయం

మాదయ్య గారి మల్లన
రాజశేఖర చరిత్రము

దూర్జటి
కాళహస్తి మాహాత్మ్యము
తెనాలి రామకృష్ణ
పాండురంగ మహాత్మ్యము
ద్వర్థి కవి – కథక చక్రవర్తి
పింగళి సూరన
కళాపూర్ణోదయము
రాఘవ పండవీయము
తొలి తెలుగు కవయిత్రి
మొల్ల రామాయణము
రామరాజ భూషణుడు
(భట్టుమూర్తి)
వసుచరిత్ర
అచ్చతెనుగు కవి
పొన్నుకంటి తెలగన్న
యయాతి చరిత్ర

సారంగు తమ్మయ్య
వైజయంతీ విలాసము

తిట్టు కవి
కూచిమంచి జగ్గ కవి
చంద్రరేఖా విలాపము

అద్దంకి గంగాధర కవి
తపతీ సంవరణోపాఖ్యానము

17వ శతాబ్ది
పింగళి ఎల్లన
తోభ్య చరిత్ర

యక్షగాన కవయిత్రి
రంగాజమ్మ

యుగకవి
చేమకూర వేంకట కవి
విజయ విలాసము

హరిభట్టు
వరాహపురాణము
మత్స్య పురాణము
కాకుమాని మూర్తి
రాజవాహన విజయము

ప్రజాకవి
వేమన
నీతి శతకము

వాగ్గేయకారుడు
కంచర్ల గోపన్న
రామదాసు కీర్తనలు
దాశరథీ శతకము

వాగ్గేయ కారుడు
క్షేత్రయ్య
మొవ్వగోపాశృంగార పదముల
వాగ్గేయ కారుడు
నారాయణ తీర్థులు
కృష్ణలీలా తరంగిణి
తరంగములు
కూచి మంచి తిమ్మన
నీలా సుందరీ పరిణయము
అచ్చ తెలుగు రామయణము

18వ శతాబ్ది
సముఖము వెంకట కృష్ణప్ప
నాయకుడు
అహల్యా సంక్రందనీయము

'భర్తృహరి' ని తెనిగించిన
ఏనుగు లక్ష్మణకవి
సుభాషితములు

ఎలకూచి బాల సరస్వతి
రంగ కౌముది
భర్తృహరి సుభాషితములు

కస్తూరి రంగకవి
ఆనంద రంగచ్ఛందం

విజ్ఞాన సర్వస్వ కవి
అయ్యలరాజు
నారాయనామాత్య
హంసవింశతి

చిత్రకవి
సింగనార్యుడు
బిల్హణీయము

అడిదం సూర కవి
కవిజన రంజనము

శృంగార కవయిత్రి
ముద్దు పళని
రాధికా సాంత్వనము

శేషము వేంకటకవి
తారాశశాంక విజయము

కంకంటి పాపరాజు
ఉతర రామాయణము

19వ శతాబ్ది
తరిగొండ వెంగమాంబ
రాజయోగసారము
జ్ఞానావశిష్ట రామాయణము
పిండిప్రోలు లక్ష్మణ కవి
రావణ జన్మ రహస్యము
హాస్య కవి జాణ
కవి చౌడప్ప
తిట్టు కవిత్వము
వాగ్గేయకారుడు
త్యాగయ్య
కృతులు నౌకా చరిత్రము
ప్రహ్లాద చరిత్రము
సుప్రసిద్ద వ్యాకర్త
పరవస్తు చిన్నయసూరి
బాల వ్యాకరణము,
నీతిచంద్రిక
గోపినాధ వేంకట కవి
గోపినాథ రామాయణము
కాసుల పురుషోత్తము
ఆంధ్రనాయక చరిత్రము
నిఘంటు నిర్మాత
చార్లెస్ పిలిప్పు బ్రౌన్
పుదూరి సీతారామ శాస్త్రి
పెద్ద బాలశిక్ష
నిఘంటు నిర్మాత
బహుజనపల్లి
సీతారామచార్యులు
శబ్దరత్నాకరము
మండపాక పార్వతీశ్వర శాస్త్రి
హరిహరేశ్వర శతకము,
రాధాకృష్ణ సంవాదము

బహుముఖ వ్యాఖ్యాత
వేదం వేంకట రాయ శాస్త్రి
ప్రతాప రుద్రీయము.

ఆధునిక సాహిత్య వైతాళికుడు
కందుకూరి వీరేశలింగం
పంతులు
రాజశేఖర చరిత్రము

ప్రజలకవి
గురజాడ అప్పరావు
కన్యాశుల్కము

వ్యవహారభాషావాది
గిడుగు వెంట రామమూర్తి
బాలకవి శరణ్యము, గద్య
చింతామణి

హరికథాపితామహుడు
ఆదిభట్ల నారాయణ దాసు
హరికథా ప్రబంధములు

శతావధానులు జంటకవులు
దివాకర్ల తిరుపతి శాస్త్రి
చెళ్ళపెళ్ళ వేంకట శాస్త్రి
(తిరుపతి వెంకట కవులు)
శ్రీ కృష్ణరాయభారము
పండవూద్యోగవిజయములు

విజ్ఞాన సర్వస్వ నిర్మాత
కొమర్రాజు వేంకట లక్ష్మణరావు
ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వం

జ్ఞాన్‌పీఠ పురస్కార గ్రహీత
విశ్వనాథ సత్యనారాయణ
శ్రీ మద్రామాయణ కల్పవృక్షము
కిన్నెరసాని, వేయి పడగలు
శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి
రామాయన, భారత,
భాగవతములు
గద్యకర్త
పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు
సాక్షి వ్యాసములు

జానపద బాణీ ననుసరించిన కవి
నండూరి వెకట సుబ్బారావు
యెంకి పాటలు

20వ శతాబ్ది
వడ్డాది సుబ్బరాయకవి
వేణీ సంహారము

గడియారం వేంక శేషశాస్త్రి
శివభారతము

దువ్వూరి రామిరెడ్డి
పానశాల, కృషీవలుడు

స్త్రీ స్వేచ్ఛకై రచనలు సాగించిన
మహారచయిత
గుడిపాటి వేంకటచం 'చలం'
మైదనాం, స్త్రీ మ్యూజింగ్స్
జంటకవులు
వేంకట పార్వతీశకవులు
బాలగీతావళి , ఏకాంత సేవ

కవిరాజు
త్రిపురనేని రామస్వామి
సూత పురాణము
వచనకవి

బాలగంగాధర తిలక్
అమృతం కురిసినరాత్రి

నవల నాటక రయయిత
చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహ
గణపతి, గయోపాఖ్యానము

బసవరాజు అప్పారావు
గీతాలు
ఉమర్ ఆలిషా
విచిత్ర బిల్హణీయము,
ఖండ కావ&యములు

ఆది వాస్తవ కవి
శ్రీరంగం నారాయణబాబు
దుధిరజ్యోతి
ఫిడేలు నాయుడగారి వేళ్ళు

అభ్యుదయ ప్రజాకవి
శ్రీశ్రీ – శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు
మహాప్రస్థానం

జాతీయ గేయ కవి
గరిమెల్ల సత్యనారాయణ
మకొది తెల్లదొరతనము

దాశరథి కృష్ణమచార్యులు
తిమిరంతో సమరం, రుద్రవీణ

భావకవి
రాయప్రోలు సుబ్బారావు
తృణకంకణము

గుర్రం జాషువా
గబ్బిలం, ఫిరదాసి

బాలవాఙ్మయబ్రహ్మ
చింతా దీక్షితులు
లక్కపిడతలు, సూరి సీతి వెంకి

సరస్వతిపుత్ర
పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు
శివతాండవము, పాద్యం

అడవి బాపిరాజు
నారాయణరావు, హిమబిందు

భావకవి
దేవుల పల్లి వేంకట కృష్ణ శాస్త్రి
కృష్ణపక్షం, ఊర్వశి, ప్రవాసము

కవి– సాహిత్య చరిత్రకారుడు
ఆరుద్ర
త్వమేవాహమ్,
సమగ్ర ఆంధ్రసాహిత్యం

జ్ఞానపీఠ్ పురస్కార గ్రహీత
సి. నారాయణ రెడ్డి
కర్పూర వసంతరాయులు,
విశ్వంభర నాగార్జునే సాగరము
బోయి భీమన్న
గుడిసెలు కాలిపోతున్నాయి
రాగవైశాఖి

లోకోక్తులు

అతి సర్వత్ర వర్జయేత్ : ఎప్పుడూ అతి పనికి రాదు

అనురాగో ను రాగేణ ప్రత్యేకష్టవ్య: అనురాగం చూపి అను రాగం పొందనగును.

అన్నదాతా సుఖీభవ: అన్నదానం చేసినవారు సుఖంగా ఉండాలి.

అన్నన్య క్షుధితం పాత్రమ్ : అకలితో ఉన్నవానికే అన్నం పెట్టాలి.

అన్యధా శరణం నాస్తి, త్వమేవశరణం నమః మరెవరూ నన్ను రక్షించరు. నువ్వే (దేవుడు) నాకు దిక్కు.

అర్థనా మార్జనం కార్యం, వర్ధనం, రక్షణం, తథారు; భక్ష్యమాణోనిరాదాయః, సుమేఃరపి హీయతేః ధనాన్ని సంపాదించాలి. దానిని పెంచిపోసించాలి. రాబడిలేక ఉన్న సంపదను తింటూ కూర్చుంటే మేరుపర్వతం సైతం తరిగిపోతుంది.

అల్పవిద్యో మహాగర్వీః శాంతము లేనికవారిక సౌఖ్యమూ లేదు.

అసతోమాసద్గమయ, తమసోమా జ్యోతిర్గమయా, మృత్యోర్మా అమృతంగమయః అసత్యంనుండి సత్యానికీ చీకటినుండి వెలుగుకీ మృత్యువవు నుండి అమృతత్వానికీ.

ఆత్మవత్సర్వభూతాని : సమస్త ప్రాణులనూ తన మాదిరిగా పరిగణించాలి.

ఆత్మనోహ్యాత్మనో బంధూరాత్మె పరిపురాత్మనః తనమనస్సే తనకు బంధువు శత్రువు కూడా!

ఆత్మారథం జీవంలోకేస్మిన్ కోన జీవతిమానవః పరంపరోపకారార్థం! యో జీవతి సజీవతిః మానవులందరూ తమ కొరకే ఈ జగత్తులో జీవిస్తున్నారు. కాని పరోపకారం కోసం ఎవరు జీవిస్తున్నారో వారే నిజంగా జీవిస్తున్నట్టు అంటే తమకోసమే జీవించే వారు జీవనస్మృతులని బావించాలి.

ఆరోగ్యమానృణ్య మవిప్రవాసః, సప్రత్య యావృత్తి రభీతి వాస; సద్ధిర్మనుష్యైం ప్రయోగః షడ్డీవలో కస్య సుఖానినిరాజన్ః ఆరోగ్య, ఋణరాహిత్యం, దూరదేశవాసంలేకపోవడం, నమ్మకమైన వృత్తి, నిర్భయ జీవనం, సత్పురుషులతో సంబంధం అనే ఆరు అంశాలు సుఖ శాంతులను కలుగ జేస్తాయి.

ఉత్తమం, స్వార్జితం భుక్తం, మధ్యమం పితురార్జితమ్, కనిష్ఠం భ్రాతవిత్తంచ, స్త్రీ వత్తం అథమాధమమ్ః సొంత సంపాదన ఉత్తమం, తండ్రి ద్వారా సంక్రమించిన ఆస్తిపై ఆధారపడటం మధ్యమం, సోదరుల ఆర్జనపై ఆధారపడటం ఆథమం, స్త్రీ సంపాదన పూ ఆధారపడటం అధమాధమం.

ఉదరనివ్తిం బహుకృతవేషః కోటి విద్యలు కూటి కొరకే.

కార్యేషు దాసీ కరణేషు మంత్రీ, భోజ్యేషు మాతా, శయనేషు రంభా రూపేచలక్ష్మీః క్షమయాధరిత్రీ సత్కర్మయుక్తా కుల ధర్మపత్నీ॥

ఇంటి పనులు చేసేటప్పుడు దాసీవలెనూ, సలహా సంప్రదింపులలో మంత్రిలాగా, ఉండాలి. బయట అందరికీ కనిపంచెటప్పుడు మహాలక్ష్మీ లాగ కళకళలాడాలి. భోజనం వడ్డించేటప్పుడు తల్లిలా ఆప్యాయత చూపాలి. భర్తతో కూడి శయనించడంలో రంభవలె శృంగార లీలలతో ఆయనను ఆకట్టు కోవాలి. ఇలా ధర్మపత్ని స్వధర్మం మారుతూ ఉంటుంది.

కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షంః కష్టించి పనిచేస్తే కరువు ఉండదు.

గతజలసేతు బంధనంః వరవెల్లువ ఆగిన తరువాత ఆనకట్టటం నిరుపయోగం.

జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరీయసీః తల్లినీ జన్మభూమినీ మించిన స్వర్గం లేదు.

జాతస్య హిధ్రువోమృత్యుః పుట్టిన ప్రతి ఒక్కరికీ మృత్యువు తప్పదు.

జ్యాయం సమసి శీలేన విహీనంనైన పూజాయతే అపిశూద్రంచ ధర్మజ్ఞం సదృతి మభి పూజతేః తనకంటే పెద్దవాడైనంత మాత్రానశీలహీనుణ్ణి పూజించనక్కరలేదు. ధర్మమెరిగిన, సత్ప్రర్తన గల

వ్యక్తి హీనకులజుడైనా పూజించాల్సిందే.

దారేషు కించిత్స్వజనేషు కించిద్గోప్యంవయస్యేషు సుతేషు కించిత్ యుక్తం నవా యుక్తమిదం విచింత్యవదే ద్విపశ్చిన్మహతో సురోధాత్ – కట్టుకున్న భార్యకు కొన్ని విషయాల్ని మిత్రులకు కొన్ని సంగతుల్ని సొంత పుత్రులకు కొన్నిటిని గోప్యంగా ఉంచాలి. ఏదియుక్తమో ఏది యుక్తం కాదో బాగుగా ఆలోచించి మరీ మసలు కోవాలి.

దుర్భలస్య బలం రాజా: బలహీనునికి రాజే బలం.

ధన మూలమిదం జగత్ ః ప్రపంచములో ధనమే ప్రధానం.

ధర్మోరక్షతి రక్షితః ధర్మాన్ని నువ్వుకాపాడితే ధర్మం నిన్ను కాపాడుతుంది.

ధైర్యం సర్వత్ర సాధనమ్: ధైర్యము అన్ని పరిస్థితులందును కార్యసాధకము.

నదీనాం సాగరోగతి : నదులన్నీ సముద్రంలో కలవక తప్పదు

నభూతో నభవిష్యతిః గతంలో జరగలేదు, భవిష్యత్తులో జరగబోదు.

నహికల్యాణకృత్కశ్చిద్దుర్గతింతాతగచ్ఛతిః మంచిపని చేసిన వారికి ఎప్పటికీ చెడు జరగదు.

పరోపకారార్ధం మిదం శరీరమ్ : ఈ శరీరం ఇతరుల ఉపకారానికే వినియోగించాలి.

మాతా సమం నాస్తి శరీరపోషనం, చింతాసమం నాస్తి శరీరశోషణం, భార్యా సమం, నాస్తి శరీరభూషణం : తల్లితో సమానంగా శరీరపోషణ చేసేవారుండరు. చింతతో సమానంగా శరీరాన్ని నిరసింసపచేసేది మరోకటి ఉండదు. భార్యతో సమానంగా శరీరానికి సంతోషం కలిగించేవారు మరొకరుండరు. విద్యతో సమానంగా ఉండే శరీరభూషణం మరొకటి ఉండదు.

యతో ధర్మస్తతో జయ: ఎక్కడ ధర్మం ఉంటుందో అక్కడ జయం ఉంటుంది.

యధృచ్ఛా లాభ సంతుష్ట : కలిగిన దానితో సంతృప్తి చెందు.

యథార్థవాదీ లోకవిరోధీ : నిజం చెప్పే వాడు అందరికి విరోధి అవుతాడు.

యుక్తియుక్తం వచో గ్రాహ్యం బాలాదపి వుకాదపి ః యుక్తమైన మాటలను బాలుడు పలికినా, చిలుక పలికినా స్వీకరించాలి.

వజ్రాదపి కఠోరాణి మృదూని కుసుమాదపి, లోకోత్త రాణాం చేతాంసి కోహి విజ్ఞాతు మర్హతి: లోకోత్తరులైన మహానుభావులకు ఎప్పుడు కోపం వస్తుందో వారికి మాత్రమే తెలుస్తుంది అదెలాగంటే వారి మాటలు వజ్రంలా కఠినంగా ఉన్నా, వారి మనస్సు పుష్పంలా మృదువుగా ఉంటుంది.

వినాశకాలే విపరీతబుద్ధి : వినశకాలం దాపురిస్తే విపరీతమైన బుద్దులు పుడతాయి.

వ్యసనేష్వేవపర్వేషు యస్య బుద్ధి హీయతే సతేషాం పారమధ్యేతి తత్ప్ర భావాద సంశయమ్ : ఆపదలు కలిగినప్పుడు ఎవని బుద్ధి భ్రంశం పొందదో అట్టి స్థిరచిత్తుడు తన బుద్ధిబలంచేత ఆపదలనుండి కూడ తేరగలడు.

శీలం శౌర్యమనాలస్యం పాండిత్యం మిత్ర సంగ్రహః అచోర హరణీయాని పంచైతాన్యక్షయో నిధిః శీలం, శౌర్యం, చురుకుతనం,పాండిత్యం, స్నేహ శీలం అనే సుగుణ పంచకం దొంగలు హరింపజాలని తరగని నిధులు.

శీలేన శోభతే విద్యా: శీలంవల్ల విద్య రాణిస్తుంది.

సంగాద్గుణ దోషాభవంతి : సహవాసం వల్ల గుణదోషం కలుగుతుంది.

సంతోషస్త్రిషు కర్తవ్య: కలత్రే భోజనే ధనే త్రిషుచైవ న కర్తవ్యో దానే తపసి పాఠఎతన భార్యయందును, భోజనమందును తృప్తి చెందాలి. దానం, తపస్సు విద్యాభ్యాస మున మాత్రం తృప్తి పొందకూడదు.

సత్యమేవ జయతే ః సత్యమే జయస్తుంది.

సత్యం వద ధర్మమ్ చరః ఎల్లప్పుడూ సత్యాన్నే వచించు ధర్మాన్నే ఆచరించు

సర్వేజనా సుఖినో భవన్తుః సకల జనులూ సుఖశాంతులతో వర్ధిల్లాలి.

హితం మనోహరిచ దుర్భభవచః హితమగు మాటలు మనోరంజకమవటం దుర్లభం

అక్షరరూపం దాల్చిన సిరాచుక్క లక్ష మెదళ్లకు కదిలిక

– కాళోజి నారాయన రావు

అసూయ అపోహ లేనివాడే మానవుడు.

– రామాయణం

ఆత్మబలం అపోహ లేనివాడే మానవుడు.

– రామాయణం.

ఆత్మబలం లేకపోతే దేనిలోనూ రాణించలేడు.

– ఒక సూక్తి

ఇవ్వడం నేర్చుకో, తీసుకోవడం కాదు, పని అవర్చుకో, పెత్తనం కాదు.

–పరమహంస.

ఉత్సాహమే బలం. బలం గలవాడు ఎలా అన్నిటినీ సాధించగలడో ఉత్సాహవంతుడూ అలాగే సాధించగలడో ఉత్సాహవంతుడూ అలాగే సాధించగలుగుతాడు. ఉత్సాహవంతునికి లభించనిది అంటూ ఏదీ లేదు.

– ఒక సూక్తి

ఏకాగ్రత జీవితానికి ప్రధాన లక్ష్యం. ఏ రంగంలోనైనా విజయం సాధించాలంటే ఏకాగ్రత ఎంతో అవసరం. – ఎమర్సన్

ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడే నీ మిత్రుడికి చీవాట్లు పెట్టు. కాని నలుగురిలో ఉన్నప్పుడు మాత్రం పొగడు.

– సైరస్

కష్టించి పని చేయాలి. సంతృప్త మనస్కులు కావాలి. కర్తవ్యాన్ని సంతోషంగా నిర్వర్తించాలి.

– మోక్షగుండం విశ్వేరయ్య

కామక్రోధాలే మనిషికి పతనాలు.

– ఒక సూక్తి

కొడుకు సమర్థుడూ, సన్మార్గుడూ, వ్యసనరహితుడైన మంచివాడైతే వాడే ప్రయోజకుడై, స్వశక్తితో ఆస్తిపాస్తులు, పేరు ప్రతిష్టలు, సంపాందించుకుంటాడు కనుక వారికి పిత్రార్జితం అవసరం ఉండదు. అలా కాకుండా ఆ కొడుకు అసమర్ధుడూ, దుర్మార్గుడూ, వ్యసనపరుడూ అయితే పిత్రార్జితం అంతనీ క్షణాలమీద కరగబెట్టి కడగళ్ళ పాలవుతాడు. అలాంటి వాడికి ఇచ్చీ ప్రయోజనం లేదు. అందుచేత కొడుకులు మంచివాళ్ళు అయినా చెడ్డవాళ్ళు అయినా వాళ్లకోసం తను కష్టపడి సంపాందించి, మురగవేసి ఉంచాల్సిన అవసరం లేదు.

– ఒక సూక్తి

కొత్తవారి పట్ల సౌమ్యం, సౌజన్యం చూపే మనిషి ప్రపంచ పౌరునికిగా లెక్క

–ఫ్రాన్సిస్ బేకన్

చుట్టూరా ఆవరించుకొని వున్న చీకటిని తిట్టుకుంటూ కూర్చోవడం కంటె, ప్రయత్నించి ఎంతచిన్నదీపాన్నయినా వెలిగించడం మంచింది.

– ఒక సూక్తి

తన వైపల్యాలకు పరిస్థితులను నిందించకుండా ఆ వరిస్థితుల్ని తనకు అనుకూలముగా మలచుకోగలిగినవాడే విజయం సాదించగలుగుతాడు.

–బెర్నార్డ్ షా

తినడానికి చేపను ఇచ్చేకంటే చేపను పట్టే నైపుణ్యాన్ని నేర్పితే మేలు. –చీనా సూక్తి

నీతిలేని వ్యాపారి, కృషిలేని సంపద, శీలం లేని విద్య; త్యాగంలేని ఆరాధన, మానవత లేని శాస్త్ర విజ్ఞానం, నియమనిష్టలు లేని రాజకీయం – ఇవే మా సమాజిక పాపాలు.

– మహాత్మాగాంధీ

నీవు నీకోసం జీవిస్తే నీవు నీలోనే నిలిచి పోతావు, నీవు జనం కోసం జీవిస్తే నీవు జనంలో నిలిచిపోతావు. –అంబేద్కర్

నేను సాధించిన విజయాల వెనుక రహస్యమేమి లేదు కేవలం కష్టించి పనిచేయడమే – టర్నర్.

ప్రతి చిన్న అభిప్రాయబేధాన్ని రాద్ధాంత చేయకపోవడమే పెద్ద మనిషి లక్షణం.

–అస్కార్ వైల్డ్

ప్రత్యర్థులనుంచి నేర్చుకోగలిగిందే సిసలైన విద్య.

– డిజ్రేలి

బతకడానికే తినాలి, తినడానికే బతక రాదు.

– ఒక సూక్తి

బురద చల్లకండి–మీరు ఉద్దేశించిన వారిపై అది పడక పోవచ్చు; పైగా మీ చేతులు మాత్రం బురద అవుతాయి. –పార్కర్

బుద్ధి వికాసం కంటే హృదయంవికాసమే మానవత్వానికి ప్రధానం – ఒక సూక్తి

భయపడేలా చేసే వ్యక్తిని ఎవరూ ప్రేమించరు

– అరిస్టాటిల్

మన మనస్సే మనకు పెట్టని కోట. అదిదెబ్బతింటే జీవన సమరంలో మనం ఓడిపోతాం.

– రాజాజీ

మనభావనలే మనకు మనుగడనిచ్చేవి.

– ధమ్మపదం

మనసు అతి పవిత్రమైంది. స్వర్గాన్ని నరకం గానూ నరకాన్ని స్వర్గం గానూ మార్చగల శక్తి దానికి ఉంది.

– మిల్టన్

మనిషి కంటె అతి పుతనమైంది సంఘం ఆసంఘ బలిమితో తన స్థానం తెలుసుకోవడమే మనిసి చేయగలిగింది. – రూసో

మనిసి పరిపూర్ణత అతని ఆస్తుల్లో కాదు అతని స్వభావంలో ఉంది. – వివేకానాంద

మహాపురుషుల జీవిత విశేషాలు తెలుసుకో నిచ్చగించని వారు జీవితాంతమూ బాల్యదశలోనేగడుపుతారు. –ప్లుటార్క్

మాట్లాడుతున్నప్పుడు ప్రజల భాషలో మాట్లాడాలి. కాని ఆలోచిస్తున్నప్పుడు మాత్రమే మేధావుల ఒరవడిని అనుసరించాలి.

– అరిస్టాటిల్

విరిగిన చేయి పనికి వస్తుంది. కాని విరిగిన హృదయం మాత్రం పనిచేయదు. – పారశీక సూక్తి

సమర్థులయిన వారు ఎప్పుడూ నాయకత్వం వహించి మార్గదర్శకులవుతారు మిగిలిన వారు వారిని అనుసరిస్తూ వుంటారు.

– సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్

సామర్థ్యం ఉండగానే సరి కాదు; అవకాశం కూడా కలిసి రావాలి – నెపోలియన్

సహస్రయోధుల్ని సహస్రరణరంగాల్లో జయించినా, తన్నుతాను జయించుకున్న వాడే మహాయోధాగ్రేసరుడు. – ధమ్మపదం.

సుషుప్తావస్థలో ఉన్నప్పుడు అందరి ముఖాలు ప్రశాంతంగా కనిపిస్తాయి. మేల్కొన్నప్పుడు చూడాలి మానవ ప్రవర్తన ఎలా ఉంటుందో!

– హెూచిమిన్.

న్యాయములు

అంధకూప న్యాయం : గుడ్డివారు వరుసగా పోవునప్పుడు మొదటివాడు నూతిలో పడగా అందరూ పడిన రీతి.

అంధపంగున్యాయం : గుడ్డివాడు కుంటి వాడు ప్రయాణం చేయనారంభిస్తూ గుడ్డివాని భుజం పై నెక్కి కుంటివాడు మార్గం చూపిస్తూ ఉండగా గుడ్గివాడు నడచిన రీతి.

అంధాక్షిమీలన్యాయం : గుడ్గి కన్నులతు మూసినను తెచినను ఒక్కటే.

అగ్నివమి న్యాయం :అగ్నికి చెదలు పట్టుట

అచలచలన్యాయం : నౌక, రైలు, ఎక్కిపోతున్నప్పుడు, తీరం, చెట్లు నడుస్తున్నట్లును నౌక, రైలు నిలచియున్నట్లు కనడురీతి.

అజగళ న్యాయం : మేకకున్న మెడచన్నులు ఉన్నా ఒక్కటే లేకున్నా ఒకటే.

అభ్రమయూరన్యాయం: మేఘం చూచిన నెమలికి సంతోషమను రీతి.

అరణ్యరోదన న్యాయం : అడవిలో ఏడ్చే వానిని ఓరార్చేవారుండరు. (నిష్ప్రయోజనం)

అరుంధతీ ప్రదర్శన న్యాయం : సులభంగా గ్రహింపరాని సూక్ష్మవస్తువును తెల్పవలసి వచ్చినప్పుడు ముందుగా దానివంటి సూక్ష్మవస్తువులను తెలుపురీతి.

అవినాభావ సంబంధ న్యాయం : ఒకదనా కొకటి సంబందించి యుండుట, ఉదా:కుండకు మట్టికి గల సంబంధం.

అహింసా పరమో ధర్మ : అహింస కంటే మిక్కిలి ధర్మం లేదు.

ఆకాశముష్టి హనన న్యాయం : ఆకాశాన్ని పిడికిలితో గుద్దుటకు వీలులేదనురీతి.

ఆదర్శగజ న్యాయం : పెద్ద ఏనుగును చిన్న అద్దమందు చూపుట.

ఉతాఘట దంష్ట్రభుజగన్యాయం : కోరలు తీసిన నాగు పాము పైకి భయంకరంగా కనిపించినా కరవలేదు.

ఉష్ట్రకంటక భక్ష్య న్యాయం : ఒంటె ముళ్ల కొమ్మల్ని నోటికి గుచ్చుకొనకుండ తినురీతి.

కజ్జ జల న్యాయం : కళ్లంలో పావురాలు వాలి గింజలు తినుచంగా వేటగాడు వల వేయగా అన్నియు ఒక మారుగ లేచి వలను ఎత్తుకు పోవుట.

కరణీ ప్రసవ న్యాయం : ఏనుగుకి ఒక పిల్ల పుట్టినా మేలే అనుట.

కరతామలక న్యాయం : అరచేతిలో ఉసిరి కాయ. చక్కగా తెలియడం.

కరదీపిక న్యాయం : అరచేతిలోని దీపం తనకు ఉపయోగించక ఇతరులకే ఉపయోగపడురీతి.

కాకతాళీయం : కాకి వాలగనే అప్రయత్నంగా తాటిపండు పడుట.

కాకదంత న్యాయం : కాకి దంతాలను పరీక్షించుట.

కాకాక్షిన్యాయం: కాకికి ఒకకన్ను మాత్రమే కనబడును.

కాకాభీతి న్యాయం : పగలు కాకికూత వని జడిసి పెనిమిటిని కౌగిలించుకున్న నంగనాచి స్త్రీ అమావాస్య అర్ధరాత్రి గోదావరి నదిని దాటి ప్రియుని కలుసు కొనుటకు వెళ్లిన రీతి.

కార్యకారణ న్యాయం : కార్య వస్తువును బట్టి కారణవస్తువు ఉన్నట్లు

కుంభదీపికా న్యాయం : కుండలో పెట్టిన దీపంపైకి కనిపించదు.

కులాలకీట న్యాయం: కుమ్మరి పురుగు మన్ను దూరిన మట్టి అంటదు.

కూపస్థ మండూక న్యాయం : నూతిలో కప్ప మాదిరి ఏమీ తెలియని స్థితి.

కూర్మాంగన్యాయం : తాబేలు తన కాళ్ళు, తన కళ్లు ముడుచుకొనుట.

గుడ జిహ్వికా న్యాయం : బెల్లం నాలుక మీద ఉన్నంత సేపే తీపి.

గృహదీపికా న్యాయం : ఇంట్లో దీపం ఉంటే ఇల్లంతా వెలుగు.

గేహ శూర న్యాయం : ఇంట్లో డంబాలు పలికేవాడు ఏ పనికీ పనికి రాడు.

ఘరట్ట న్యాయం : తిరుగలి దిమ్మలు ఒకదానితోనే పని నెరవేరేది.

చందన న్యాయం: ఒక చుక్క చందన తైలం శరీర మంతటినీ చల్లబరచునట్లు

జలతైల బిందు న్యాయం : నీటిమీద పడిన తైల బిందువు నీరంతా పాకుట.

జాలమత్స్య న్యాయం : వలలో చిక్కిన చేప.

తమోదీప న్యాయం : దీపముంటే చీకటి ఉండదు.

తాళాదిరోహణ న్యాయం : తాటి చెట్టు ఎక్కే వానిని కొంతవరకే ఎగతోయ గలుగుట.

తిలతండుల న్యాయం : (తైలపిష్ట న్యాయం) : బియ్యం, నువ్వులూ కలపడం కష్టం.

తీర ఒక న్యాయం : ఒడ్డున ధ్యానం చేసేకొంగ చేప కొరకే

తీర్థకాక న్యాయం ం కాకి గంగలో మునిగినా ఫలితం శూన్యం.

తృణరజ్జు న్యాయం : బలం లేని గడ్డిని ఎంటిగా చేసి ఏనుగునైనా కట్టవచ్చు – ఐకమత్య చిహ్నం.

దగ్ధపద మార్జాల న్యాయం : నలుగురు దూదివర్తకులు, పిల్లికథ.

దర్వీపాక రస న్యాయం: గరిటె అన్ని పాత్రాల్లోనూ మెలగుచున్నా వాటి రుచి మాత్రం దానికి తెలియదు.

నాసికాంగుళీన్యాయం : ఎవరి ముక్కులో వారి వేలు పట్టును.

నీరనీర న్యాయం : నీరూనీరూ కలిస్తే విడదీయుట కష్టం.

వయోముఖ విషకుంభ న్యాయం : లోపలి విషము నోట పాలను గల కుండ.

పరిణామ న్యాయం : కాలాన్ని బట్టి ప్రతివస్తువునకు మార్పు తప్పని సరి.

బధిర కర్ణ జప న్యాయం : చెవిటివాడి చెవిలో వస్తువునకు మార్పు తప్పని సరి.

మణిసూత్ర న్యాయం : పూసలో దారం వలె.

మత్స్య కంటక న్యాయం : చేపను తినేటప్పుడు ముల్లును తీసి తినాలి.

మండూక తోలన న్యాయం : కప్పల తక్కెడ. స్థిరత్వం లేకపోవుట.

మర్కట కిశోర న్యాయం : కోతిపిల్ల తల్లి పొట్టన కరచుకొని ఉండుట. స్వప్రయత్నం ఉంటేనే భగవంతుడు రక్షించుననుట.

మధు మక్షిక న్యాయం : తేనెటీగలు చేర్చిన తేనె మనుష్యుల అధీనమగుట.

మార్జాల కిశోర న్యాయం : పిల్లి తన పిల్లనునోటకరచుకుని కాపాడుట. స్వప్రయత్నం లేకుండానే భగవంతుడు రక్షించుననుట.

లవణానులకీ న్యాయం : సముద్రపు ఉప్పు, అడవలోని ఉసిరి కాయ కలిసెననుట దాంపత్యం.

వటబీజ న్యాయం : చిన్న మర్రి గింజలో పెద్ద మర్రి ఉన్నట్లు.

వలీముక నారికేళ న్యాయం : కోతి టెంకాయలను పడవేయుటే గాని తాను తినదు.

వలీముఖ నారికేళ న్యాయం : కోతి టెంకాయలను పడవేయుటే గాని తాను తినదు.

వృశ్చికా గర్భ న్యాయం : ఆడతేలు పిల్లలు పుట్టగానే మరనించడం కద్దు. ఒక్కొక్కరి పుట్టుక తల్లి చావుకు కారణమవుతుంది.

శ్వశ్రూభికా న్యాయం : కోడలు లేదనిన దానికి అడ్డంపడి అత్త లేదనుట.

శ్వాస మకర న్యాయం : మొసలి నీటిలో ఉండి ఏనుగునైనా లాగగలదు.

సర్ప రజ్జు న్యాయం : తాడును చూచి పాము అని భయపడుట.

సింహావనలోక న్యాయం : సింహం కొంతదూరం పోయి తిరిగి వెనుకకు చూచుట.

సౌధనోపాన యాన న్యాయం ఫ మేడమెట్లు అన్నీ ఒక్క సారి ఎక్కలేము గదా!

స్థాలీపులక న్యాయం : ఉడుకుతున్న అన్నం గురించి ఒక మెతుకును బట్టి అన్నం అంతా ఉడికినదీ లేనిదీ చెప్పుట.

హస్తిమశక న్యాయం : ఏనుగును దోమతో పోల్చుటేమిటి.

అన్నమాచార్య దివ్య సంకీర్తనలు

అదిగో అల్లదిగో

అదిగో అల్లదిగో శ్రీహరివాసము
పదివేల శేషుల పడగల మయము
అదె వేంకటాచల మఖిలోన్నతము
అదిగో బ్రహ్మాదుల కపురూపము
అదిగో నిత్యనివాస మఖిలమునులకు
అదె చూడు అదె మ్రొక్కు ఆనందమయము॥అది॥
చెంగట నల్లదిడో శేషాచలము
నింగినున్న దేవల నిజవాసము
ముంగిట నల్లదిగో మూలనున్న ధనము
బంగారు శిఖరాల బహు బ్రహ్మమయము ॥అది
కైవల్యపదము వెంకటనగమదిగో
శ్రీ వెంకటా పతికి సిరులైనది

భావింప సకలసంపదరూపమదిగో
పావనముల కెల్లా పావన మయము ॥అదిగో॥

ఎంత చదివిన
ఎంతసదివిన నేమివినిన తన
చింత యేల మాను సిరులేల కలుగు
ఇతర దూషణములు ఎడసిన గాక
అతి కాముకుడు గానియప్పుడు గాక
మతి చంచలము గొంత మానిన గాక
గతియేల కలుగు దుర్గతులేలమబాను ॥ఎంత॥
పరధనముల యాస పాసినగాక
అరిది నిందలులేని యప్పుడు గాక
విరసనర్తనము విడిచిన గాక
పదమేల కులగు నాపద లేలమాను ॥ఎంత॥
వేంకటపతి నాత్మ వెదకిన గాక
కింక మనసున దొలగిన గాక
బొంకుమట లెడసి పోయిన గాక
శంక యేలమాను జయమేల కలుగు ॥ఎంత ॥

కొండలలో నెలకొన్న
కొండలలో నెలకొన్న కోనేటి రాయుడు వాడు
కొండలంత వరములు గుప్పెడు వాడు
కుమ్మరదాసుడైన కురువరతి నంబి
ఇమ్మన్న వరాంములెల్ల నిచ్చిన వాడు
దొమ్ములు సేసినయట్టి తొండమాంజక్కువర్తి
రమ్మన్న చోటికి వచ్చినవాడు ॥కొం॥
అచ్చపు వేడుకతోడ ననంతాళువారికి
ముచ్చిలి వెట్టికి మన్ను మోచినవాడు
మచ్చిక దొలక దిరుమలనంచి తోడుత
నిచ్చనిచ్చ మాటాలాడి నొచ్చిన వాడు ॥కొం॥
కంచిలోననుండ ధిరుకచ్చినంబిమీద గరుణించి
తన యెడకు రప్పించిన వాడు
యెంచి నెకుడైన వేంకటేవడు మనలకు
మంచివాడై కరుణ బాలించినవాడు ॥కొం॥

తందనాన
తందానాన అహి తందనాన పురె
తందనాన భళా తందనాన.
బ్రహ్మమొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె పర
బ్రహ్మమొకటే పరబ్రహ్మమొకటే ॥తం॥
కందువగు హీనాధికము లిందు లేవు
అందరికి శ్రీ హరే అంతరాత్మ
ఇందలో జంతుకుల మింతా నొకటే
మెండైన బ్రాహ్మణుడు మెట్టుభూమి యొకటే
అందరికి శ్రీ హరే అంతరాత్మ ॥తం॥
నిండార రాజు నిద్రించు నిద్రయు నొకటే
అండనే బంటునిద్ర అదియు నొకటే
మెండేన బ్రాహ్మణుడు మెట్టుభూమి యొకటే
చండాలుడుండేటి సరిభూమి యొకటే ॥తం॥
అనుగు దేవలకును అకామ సుఖమెకటే
ఘనకీటపశువలుకు కామసుఖమొకటే
ధిన మహోరాత్రములు తెగి ధననాఢ్యునకొకటే
వొనర నిరుపేదకును వొక్కటే అవియు ॥తం॥
కొరవి శిష్టాన్నములు గొను నాకలొకటే
వరగ దుర్గంధములపై వాయువొకటే ॥తం॥
వరుస బరిమళముసై వాయు వికటే ॥తం॥
కడగి యేనుగు మీద గాయుయెండొకటే
పుడమి వునకము మీద బొలయు నెండొకటే
కడు బుణ్యులను బాపకృులను సరిగాన
జడియు శ్రీ వేంకటేశ్వర నామ మొకటే ॥తం॥

బ్రహ్మ గడిగిన...
బ్రహ్మ గడిగిన - పాదము
బ్రహ్మము తానె నీ పాదము ॥బ్రహ్మ॥
చెలగి వసుధ గొలిచిన దీ పాదము
బలి తల మోపిన పాదము
తలకక గగనము తన్నిన పాదము
బలరిపు గాచిన పాదము ॥బ్రహ్మ॥
కామిని పాపము కడిగిన పాదము
పాము తల నిడిన పాదము
ప్రేమపు శ్రీసతి పిసికెడి పాదము
పామిడి తురగపు పాదము ॥బ్రహ్మ॥
పరమ యోగులకు పరిపరి విధముల
వరమొసగెడి నీ పాదము
తిరు వేంకటగిరి తిరమని చూపిన
పరమ పదము నీ పాదము ॥బ్రహ్మ॥

ముద్దుగారే....
ముద్దుగారే యశోద ముంగిట ముత్యము వీడు
తిద్దరాని మహిమల దేవకి సుతుడు ॥ముద్దు॥
అంత నింత గొల్లెతల అరచేత మాణికము
పంతమాడే కంసుని పాలి వజ్రము
కాంతుల మూడు లోకాల గరుడపచ్చ బూ
చెంతల మాలోనున్న చిన్నకృష్ణుడు ॥ముద్దు॥
రతికేళి రుక్మిణికి రంగు మోవి పగడము
మితి గోవర్ధనపు గోమేధికము
సతమై శంఖ చక్రాల సందుల వైదూర్యము
గతియై నమ్మి గాచేటి కమలాక్షుడు

కాళింగుని తలలపై గప్పిన పుష్యరాగము
యేలేటి శ్రీ వేంకటాద్రి యింద్రనీలము
పాలజలనిధిలోన బాయని దివ్యరత్నము
బాలునవలె దిరగీ బద్మనాభుఁడు ॥ముద్దు॥

మనుజుడై పుట్టి ...

మనుజుడైపుట్టి మనుజుని సేవించి
అనుదినమును దుఃఖమందనేలా
జుట్టెడు గడుపుకై చొరని చోట్లు చొచ్చి
పట్టెడు గూటికే బతిమాలి
పుట్టిన చోటికే పొరలి మనసు పెట్టి
వట్టి లంపటము వదలనేదదు గాన
అందరిఁలో బుట్టి అందరిలో జేరి
అందరి రూములటు దానై
అందమైన శ్రీ వేంకటాద్రిశు సేవించి
అందరానిపద మందె నటు గాన

కొలనిదోపరికి గొబ్బిళ్ళో

కొలని దోపరికి గొబ్బిళ్ళో
యదుకుల స్వామికి గొబ్బిళ్ళో
కొండ గొడుగుగా గోవుల గాచిన
కొండొక శిశువుకు గొబ్బిళ్ళో
పాపవిధుల శిశుపాలుని దిట్టుల
కోపగానికి గొబ్బిళ్ళో
ఏపున గంసుని నిడుముల పెట్టిన
గోపబాలునికి గొబ్బిళ్ళో ॥కొలని॥
దండివైరులనుదఱిమి దనుజుల
గుండెదిగులునకు గొబ్బిళ్ళో
వెండి పైడియగు వెంకటగిరి పై
కొండలయ్యకును గొబ్బిళ్లో

గరుడగమనరారా....

గరుడ గమన రారా నసున నీ
కరుణ నేలుకోరా ॥గరుడ॥
పరమపురుష యే వెరపు లేక నీ
మరుగు జొచ్చితిని అరమరసేయకు ॥గరుడ॥
పిలువగానె రమ్మి
అభయము తలపగా నెయిమ్మి
కలిమి బలిమి నాకిలలో నీవని
కలవరించితిని నేను గన్నయ్య ॥గరుడ॥
పాల కడలి శయన
దశరథబాల జలజనయనా
పాలముంచినను నీట ముంచినను
పాలబడితినిక జాలముచేయక ॥గరుడ॥
ఏలరావు స్వామి
ననునిపు దేలుకోవదేమి
ఏలువాడనని చాల నమ్మితిని
ఎలరావు కరుణాలావాల హరి ॥గరుడ॥
ఇంత పంతమేలా
భద్రగిరీశ వరకృపాల
చింతలణచి శ్రీరామదాసుని
అంతరంగపతివై రక్షంపుడు ॥గరుడ॥

పలుకే బంగారమాయెనా

పలుకే బంగారమాయెనా కోదండాపాని
॥పలు॥
పలుకే బంగారమాయె పిలిచిన లుకవేమి
కలలో నీనామస్మరణ మరువ చక్కని తండ్రి
॥పలు॥
ఇరువుగ ఇసుకలోన బొదలినయుడుతభక్తికి
కరుణించి బ్రోచితినవ నెరనమ్మితి
నిన్నే తండ్రి ॥పలు॥
రాతి నాతిగా జేసి భూతలమున ప్రఖ్యాతి
జెందితివని ప్రీతితో నెరనమ్మితితండ్రి ॥పలు॥
ఎంతవేడినను నీకు సుంతైన దయరాదు
పంతముచేయ నేనెంతవాడనుతండ్రి ॥పలు॥
శరణాతగత్రాణ బిరుదాంకితుడవుగాదా
కరుణించు భద్రాచల వరరామదాసపోష ॥పలు॥

ఇక్ష్వాకుల తిలక

ఇక్ష్వాకుల తిలక ఇకనైన పలుకవే రామచంద్ర
నన్ను రక్షింపకున్నను రక్షకులెవరింక రామచంద్ర
॥ఇ॥
చుట్టుప్రాకారములు సొంపుతో గట్టితి రామచంద్ర
యాప్రాకారముకు బట్టె పదివేల వరహాలు
రామచంద్ర ॥ఇ॥
గోపురమంట పాల్కుదురుగ గట్టిస్తి రామచంద్ర
నునుక్రొత్తగజూడక యిత్తరిబ్రోవుము రామచంద్ర
॥ఇ॥
భరతునకు చేయిస్తి పచ్చలపతకము రామచంద్ర
యా పతకమునకు బట్టె పదివేల వరహాలు
రామచంద్ర ॥ఇ॥
శత్రుఘ్నునకు నేను చేయిస్తి మెలత్రాడు
రామచంద్ర
ఆమొలత్రాటికి బట్టె మోహారీలు పదివేలు
రామచంద్ర ॥ఇ॥
శత్రుఘ్నునకు నేను చేయిస్తిమొలత్రాడు
రామచంద్ర ॥ఇ॥

లక్ష్మణునకు జేయిస్తి చింతాకు పతకము
రామచంద్ర
యా పతకమునకుబట్టె పదివేలవరహాలు
రామచంద్ర ॥ఇ॥
వాహనములు మీకు వరుసతో జేయిస్తి
రామచంద్ర
జగన్మోహన సంకిళ్లు వేసిరి కాళ్ళకు
రామచంద్ర ॥ఇ॥
కలికితురాయి నీకు పొలుపుగా జేయిస్తి
రామచంద్ర
నేవుకులుకుచుదిరిగెద వెవరబ్బసొమ్మని
రామచంద్ర ॥ఇ॥
మీ తండ్రి దశరథ మహారాజుపెట్టెనారామచంద్ర
లేక మీమామ జనకమహారాజు పంపెనా
రామచంద్ర ॥ఇ॥
అబ్బ తిట్టితినని యాయాసపడవద్దు రామచంద్ర
యీ దెబ్బలకోర్వక అబ్బ తిట్టితినయ్య
రామచంద్ర ॥ఇ॥
ఏటకి జల్లిన నీళ్ళాయె నాబ్రతుకు రామచంద్ర
నేను అధములందరి కంటె నాన్యయమైతిని
రామచంద్ర ॥ఇ॥

ఏ తీరుగనను ...

ఏతీరుగనను దయజూచెదవో
యినవంశోత్తమ రామా
నాతరమా భవసాగరమీదను
నళినదళేక్షణ రామా ॥ఏ॥
శ్రీరఘునందన సీతారమణా
శ్రితజనపోషక రామా
కారుణ్యాలయ భక్తవరద నిను
కన్నది కానువు రామా
మురిపెముతో నాస్వామివి నీవని
ముందుగ దెల్పితి రామా
మరువక యిక నభిమానముంచు
నీ మరుగు జొచ్చితిని రామా ॥ఏ॥
మురిపెముతో నాస్వామివి నీవని
ముందుగ దెల్పితి రామా
మరువక యిక నభామానముంచు
నీ మరుగు జొచ్చితిని రామా ॥ఏ॥
క్రూరకర్మములు నేరకచేసితి
నేరము లెంచకు రామా
దారిద్ర్యము పరిహారము చేయవే
దైవశిఖామణి రామా ॥ఏ॥
గురుడవు నామది దైవము నీవని
గురుశాస్త్రంబులు రామా
గురువైవంబని యెరుగక తిరగెదు
క్రూరుడనైతిని రామా ॥ఏ॥
నిండితి నఖిలాండకోటి
బ్రహ్మాండములందున రామా
నిండుగమది నీ నామముదలచిన
నిత్యానందము రామా
వాసన కమలభవాసురవందిత ॥ఏ॥
వారధి బంధన రామా
భాసురవర సద్గుణములు గల్గిన
వాసవనుత రామదాస పోషక
వందనమయోధ్య రామా
దాసార్చిత మాకభయ మొసంగవె
దాశరథీ రఘురామా

పొయ్యేటప్పుడు...

పొయ్యేటప్పుడు వెంటరాదుగాపుచ్చిన వకైన
వెయ్యారు దాచుకొనియు నర్థుల
కియ్యలేని లోభుల కయ్యయ్యో
ఇచ్చినమాత్రం చిచ్చును దైవము హెచ్చుడినరాదు
వచ్చేటప్పుడువెంటనేమైనతెచ్చుకొన్నదిలేదు ॥పొ॥
హెచ్చుగనిది తెలియని పామరులు
దురాశను తగులుకొని
యిచ్చట నార్జించిన ధనమెచ్చట
కెత్తుకపొయ్యే రయ్యయ్యో ॥పొ॥
తలతురువారలు పశుసుతాదులు
తనవని భ్రమసేరు
తనవారెక్కడ తానెక్కడనో
తనువు విడిచి యాజీవుడొంటిగ ॥పొ॥
ఇరువుగ తొలిజన్మమున
పేదలకియ్యని దోషమున
తిరిపెము లెత్తెడివారిని
గాంచియు దెలియకయున్నారు ॥పొ॥
పరులకు బలిభిక్షంబులు
బెట్టని పరమలోభు లీలను
ధరలో వేంకటవిఠలుని దలపక
ధనమదాంధమున దగిలి మానవుడు ॥పొ॥

యెంకి పాట

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయ్ రాదోయ్!
మెళ్ళో పూసల పేరు
తల్లో పూవుల పేరు
కళ్లెత్తితే సాలు
కనకాబి సేకాలు!
యెంకి వొంటిపిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
యెంకి నా వొం కింక రాదోయ్ రాదోయ్!
సెక్కిట సిన్నీ మచ్చ!
సాపితే సాలదు లచ్చ !
వొక్కనవ్వే యేలు
వొజ్జిరవోయిదూరాలు :
యెంకివొంటి పిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్ !
యెంకి నా వొంకిక రాదోయ్ రాదోయ్!
పదమూ పాడిందంటె పాపాలు పోవాల!
కతలూ సెప్పిందంటె కలకాలంముండాల!
యెంకివొంటి పిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయ్ రాదోయ్!
దొడ్డీ సీకటి మయమె
కూటీ కళితే గుండె
గుబగుబమంటా బయిమె !
యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయ్ రాదోయ్ !
రాసోరింటికైన
రంగుతెచ్చే పిల్ల !
నా సొమ్ము నా గుండె
నమిలి మింగిన పిల్ల
యెంకివొంటి పిల్ల లేదోయ్ లేదోయ్ !
యెంకి నా వొంకింక రాదోయ్ రాదోయ్!

చల్ మోనరంగా

నీకు నీవారు లేరు నాకూ నావారు లేరు
ఏటి ఒడ్డున ఇల్లు కడదము పదరా
చల్మోహన రంగా
నీకు నాకు జోడు కలసెను గదరా
మల్లీ తోటలోన మంచినీళ్ళ బావికాడ
ఉంగరాలు మరచి వస్తిని కదరా
॥చల్॥
కంటీకి కాటుకెట్టీ కడవా సంకాన బెట్టి
కంటి నీరు కడవ నింపితి గదరా
॥చల్॥
గట్టుదాటి పుట్టదాటి
ఘనమైన అడవి దాటి
అన్నిదాటి అడవి బడితిమి గదం
॥చల్॥
నీకు నాకు జోడు అయితే
మల్లె పూలా తెప్పగటీ
ట తెప్పమీద తేలిపోదము పదరా
॥చల్॥
అదిరా నీ గుండెలదరా
మధురా వెన్నెల రేయి
నిదరాకు రమ్మంటిని కదరా
॥చల్॥

సామెతలు

అంగటిలో అన్నీ ఉన్నాయి అల్లుని నోట్లో శని.
అంత్య నిష్ఠూరం కన్నా ఆది నిష్ఠూరం మేలు.
అందని పండ్లకు అర్రులు చచినట్లు.
అందరికీ నేను లోకువ నాకు నంబి లోకువ
అందరిదీ ఒకదారి ఉలిపి కట్టెదోక దారి!
అందితే సిగ అందకపోతే కాళ్ళు
అంధునకు అద్దం చూపినట్లు
అంబలి తాగేవాడికి మీసాలు ఎత్తేవాడొకడు.
అగడ్తలో పిల్లికి అదే వైకుంఠం
అగ్గిమీద గుగ్గిలం
అగ్నికి వాయువు తోడైనట్లు
అగ్నిహోత్రంలో ఆజ్యం పోసినట్లు
అడవలో కాచిన వెన్నెల ముదిమిని చేసిన పెళ్లి.
అడిగితే గాని అమ్మయినా బువ్వ పెట్టదు.

అడిగే వాడికి చెప్పేవాడు లోకువ
అడ్డాల నాటి బిడ్డగాని గడ్డాల నాటి బిడ్డ గాదు
అతని కంటె ఘనుడు అచంట మల్లన్న
అతిరహస్యం బట్టబయలు
అదిగో అంటే తఅరు నెలలు.
అదిడో తోక అంటే ఇదిగో పులి.
అద్దం అబద్దం అడుతుందా!
అద్దెకు వచ్చిన గుర్రం అగడ్త దాటుతుందా!
అద్ద మీద ఆవగింజ
అనుమానం పెనుభూతం
అన్నపు చొరవే గాని అక్షరం చొరవలేదు.
అన్నీ వేసి చూడు నన్ను వేయకుండా చూడు
అన్నదట ఉప్పు.
అప్పుచేసి పప్పుకూడు.
అప్పులేని వాడే అధిక సంపన్నుడు.
అమ్మబోతే అడవి కొనబేతే కొరివి.
అయిన వారికి ఆకుల్లోను
కానివారికి కంచాల్లోను
అయ్యవారిని చేయబోతే కోతి అయింది
అరఘడియ భోగం ఆర్నెల్ల రోగం.
అరచేతిలో వైకుంఠం.
అరటిపండు ఒలచి చేతిలో పెట్టినట్లు.
అసలే కోతి, దానికి తేలు కుట్టింది. కల్లు తాగింది
ఇక వికార చేష్టలు చేస్తుంది.
ఆకలి ఆకలి అత్తగారూ అంటే, రోకలి మింగే
కోడలా అన్నదట
ఆకలి రుచి ఎరుగదు; నిద్రసుఖం ఎరుగదు.
ఆకాశానికి నిచ్చెన వేయుట.
ఆలూలేదు చూలూలేదు కొడుకు పేరు
సోమలింగం!
ఆడబోయిన తీర్థమెదురైనట్టు.
ఆడలేనమ్మ మద్దెల ఓడు అన్నదట!
ఆత్రగానికి బుద్ధి మట్టు.
ఆదిలోనే హంసపాదు.
ఆయాసం ఒకరిది అనుభవం మరొకరిది.
ఆరునెలలు సహవాసం చేస్తేవారువీరవుతారు.
ఆవగింజంత సందుంటే అరవయి గారెలు
అప్పుడే తినేవాడిని గదా !

ఆశకు అంతులేదు.
ఇంగువ కట్టిన గుడ్డ.
ఇంట గెలిచి రచ్చ గెలువు.
ఇంటికన్నా గుడిపదిలం.
ఇంటికళ ఇల్లాలే చెబుతుంది
ఇంటి చక్కదనం ఇల్లాలే చెబుతుంది.
ఇంటి దొంగను ఈశ్వరుడయినా పట్టలేడు.
ఇంటిపిల్లికి పొరుగు పిల్లి తోడు
ఇంటిపేరు కస్తూరి ఇంటిలో గబ్బిలాల కంపు.
ఇంటిలో ఈగలమోత బయట పల్లకీ మోత.
ఇంటిలో తిని ఇంటి వాసాలు లెక్కపెట్టినట్లు.
ఇల్లు అలకగానే పండుగగునా.
ఇల్లు ఇరకటం ఆలు మర్కటం.
ఇల్లు కట్టి చూడు పెళ్లిచేసి చూడు!
ఇసుక తక్కెడ పేడ తక్కెడ
ఈతకాయతో తాటికాయ.
ఈన గాచి నక్కల పాలు చేసినట్లు.
ఈవూరి కావూరెంత దూరమో,
ఆవూరికి ఈ వూరూ అంతే దూరం,
ఉట్టికట్టుకు ఊరేగుతారా!
ఉట్టికెక్కలేనమ్మ స్వర్గానికెక్కుద్దా!
ఆడుతకు ఉడుతా భక్తి .
ఉడుతాకేళరా ఊళ్లో పెత్తనం.
ఉన్నమాటంటే ఉళుకెక్కువ.
ఉపకారానికి పోతే అపకారం ఎదురైనట్లు
ఉయ్యాలలో బిడ్డ గానరాక ఊరంతా
వెదికినట్టయింది.
ఊరంతా చుట్టాలు ఉట్టికట్ట తావులేదు.
ఉలిదెబ్బ తిన్న శిలే శిల్పం అవుతుంది.
ఎంచబోతే మంచమంతా కంతలే
ఎంచిన ఎరువేదీ అంటే యజమాని పదమే.
ఎంత చెట్టుకు అంత గాలి.
ఎంతవారలయినా కాంతదాసులే.
ఎందుకురా ఒగర్పు అంటే ఎల్లుండి సంతకు
పోవాలి గదా అన్నాడట.
ఎక్కడయినా బావగాని వంగతోట కాడ
మాత్రం కాదు.

ఎక్కడున్నావే కంబలీ అంటే వేసిన చోటనే
ఉన్నా వెంగళీ అన్నదట
ఎగదీసిన బ్రహ్మహత్య దిగదీస్తే గోహత్య.
ఎద్దును అడిగా గంత కట్టేది.
ఎద్దు పుండు కాకికి రుచి.
ఎరను చూపి చేపను లాగినట్టు.
ఎవరి బిడ్డరా ఎక్కెక్కి ఏడుస్తుంది?
ఎవరికి వారే యమునా తీరె.
ఎవరి వెర్రి వారికి ఆనందం.
ఏ ఎండకా గొడుగు, ఏ గాలికి ఆ చాప.
ఏకు ఆయి వచ్చి మేకు అయిన తీరు.
ఏకులు పెడితే బుట్ట చినుగుతుందా?
ఏగూటి చిలుకా ఆగూటి పలుకు పలుకుతుంది.
ఏ పుట్టలో ఏపాముందో!
ఏమీ లేని విస్తరి ఎగిరెగిరి పడుతుంది.
అన్నీ ఉన్న విస్తరి అణిగిమణిగి ఉంటుంది.
ఏరు దాటిన తరువాత తెప్ప తగలేసినట్లు.
ఋణ శేషం, వ్రణ శేషం, శత్రు శేషం
ఉంచరాదు.
ఒక ఒరలో రెండు కత్తులు ఇమడవు గదా!
ఒక చెయ్యి తట్టితే చప్పుడవుతాదా!
ఒక పూట తినేవాడు యోగి, రెండు పూటలు
తినేవాడు భోగి, మూడూపూటలూ తినే వాడు
రోగి.
ఒకే దెబ్బకు రెండు పిట్టలు.
కంచం అమ్మి మట్టెలు కొన్నట్టు.
కంచే చేను మేస్తే ఏలాగు!
కందకు లేని దురద బచ్చలికెందుకు?
కక్కువచ్చినా కళ్యాణ గడియ వచ్చినా ఆగవు.
కట్టె వంక పొయ్యి తీరుస్తుంది.
కడవంత గుమ్మడికాయ కత్తి పీటకు లోకువ .
కడుపు కూటికిఏడిస్తే కొప్పుపూలకి ఏడ్చిందట.
కత్తిమీద సాము.
కన్ను ఉండగా పాప తీయుట.
కయ్యానికైనా వియ్యానికయినా సమవుజ్జీ
ఉండాలి.
కరవమంటే కప్పకు కోపం విడవమంటే పాముకు
కోపం.

కలిమిలేములు కావడి కుండలు.
కాకిబిడ్డ కాకికి ముద్దు గదా!
కాకి ముక్కుకు దొండపండు.
కాకి గూటిలో కోయిల పిల్ల వలె.
కాగల కార్యం గంధర్వులే తీర్చారు
కాచే చెట్టుకే రాళ్ళ దెబ్బలు.
కానున్నది కాక మానదు.
కార్యం అయ్యేదాక గాడిద కాళ్లైన పట్టాలి.
కాలికి వేస్తే మెడకు, మెడకు వేస్తే కాలికి.
కాలు జారిన తీసుకోగలం, కాని నోరు జారితే
తీసుకోలేముగదా!
కాశీకిపోయినా కర్మ తప్పదు.
కాశీకిపోయి గాడిద గుడ్డును తీసుకు వచ్చినట్లు.
కాసు ఉంటే మార్గం ఉంటుంది.
కీలెరిగి వాత పెట్టినట్టు.
కుక్క కాటుకు చెప్పు దెబ్బ.
కుక్క తోక పట్టుకుని గోదారి ఈదినట్టు.
కూటికి పేదయితే గుణానికి పేద.
కూర ఎంతయినా కూడు కాదు.
కూసే గాడిద వచ్చి మేసే గాడిదను చెరచినట్టు
కొంగు తడిస్తే చలిగాని కోకంతా తడిస్తే చలి
ఏమిటి?
కొండంత తెలివికంటేగోరంత కలిమి మేలు!
కొండ నాలుకకు మందు వేస్తే ఉన్న నాలుక
ఊడింది.
కొండవీటి చేంతాడు.
కొంపలంటుకున్న తరువాత నుయ్యి తవ్వుట.
కొట్టి కోలాహలం చేసినట్టు.
కొత్త అప్పుకుపోతే పాత అప్పుబయటకు పడ్డట్టు.
కొత్త బిచ్చగాడు పొద్దెరగడు.
కొన్నది వంకాయ కోసిరింది గుమ్మడి.
కొబ్బరి చెట్టు ఎందుకు ఎక్కావంట, దూడ
గడ్డికోసం అన్నట్టు.
కొరివితో తల గోక్కున్నట్టు.
కోటి విద్యలు కూటి కొరకే.
కోడలికి బుద్ధి చెప్పి అత్త తప్పుచేయుట.
కోతికి కొబ్బరికాయ దొరికినట్టు.
కోతి పుండు బ్రహ్మరాక్షసి

క్షేత్రమెరిగి విత్తనం, పాత్ర మెరిగి దానం.
గతిలేనమ్మకు గంజియే పానకం
గాజుల బేరం బువ్వకు సరి.
గుంద్రాయిదాస్తే పెళ్ళి ఆగిపోతుందా!
గుడినీ గుడిలో లింగాన్నీ మింగేసేవాడు.
గుడ్డి కాన్న మెల్ల మేలు.
గుడ్డి ఎద్దు చేనులో పడ్డట్టు.
గుడ్డు వచ్చి పిల్లను ఎక్కిరించినట్లు.
గుమ్మడికాయల దొంగ అంటే భుజాలు
తడుముకున్నట్టు.
గురివింద తన ముడ్డి కింద నలుపు
తానెరుగదు గదా!
గురువుకు పంగనామాలు.
గుర్రం గుడ్డిదైనా దాణా తప్పదు.
గోచీకి పెద్దది అంగవస్త్రానికి చిన్నది.
గోటితో పొయ్యేది గొడ్డలితో నరక
వలసి వచ్చింది.
గోడలకు చెవులుంటియి.
గోరంత దీపం కొండంత వెలుగు.
గోరు చుట్టు మీద రోకటిపోటు.
చంద్రునికో నూలుపోగు.
చక్కనమ్మ చిక్కినా అందమే!
చచ్చినవాని కళ్లు చారెడు,
చచ్చినవాని పెళ్లికి వచ్చిందే కట్నం.
చదివేస్తే ఉన్న మతి పోయింది.
చాపక్రింద నీరులాగా!
చింత చచ్చినా పులుపు చావదు!
చిత్తం శివుడు మీద భక్తి చెప్పుల మీద
చీకటి కొన్నాళ్ళు వెన్నెల కొన్నాళ్ళు.
చెవిటి వాని వద్ద శంఖం ఊదినట్టు.
చెట్టుముందా, విత్తు ముందా అన్నట్టు!
చేతిలోది లేత చేలోది ముదర
చేసుకొన్న వారికి చేసుకొన్నంత మహాదేవ!
జట్టంటూ ఉంటే ఎలాంటి కొప్పు
అయినా పెట్టవచ్చు.
జోగీయోగీ రాచుకుంటే బూడిద రాలుతుంది.
డబ్బులేని వాడే ముందు పదవెక్కేది!
తగిలిన కాలికే తగులు రీతి.

తడిగుడ్డతో గొంతు కోయుట.
తనదాకా వస్తేగాని తలనొప్పి బాధ తెలీదు!
తన దీపమని ముద్దు పెట్టుకొన్నట్టు.
తన్నితే బూరెల గంపలో పడ్డట్టు.
తన్నుమాలిన ధర్మం మొదలు చెడ్డనేరం.
తల తాకట్టు పెట్టుట.
తలపాగా చుట్టడం రాక తల వంకరన్నట్టు.
తల ప్రాణం తోకకు వచ్చుట.
తల్లికి కూడు పెట్టని వాడు,
పిన తల్లికి చీర పెట్టాడట!
తాచెడ్డ కోతి వనమెల్ల చెరచినట్టు.
తాటాకు చప్పుళ్ళకు కుందేళ్ళ బెదరవు.
తాటి చెట్టు క్రింద పాలు త్రాగినట్టు.
తాడిని తన్నువాడిని తలదన్నే వాడుంటాడు.
తాతకు దగ్గులు నేర్వనగునా!
తాను పట్టిన కుందేటికి మూడే కాళ్ళు.
తాను వలచింది రంభ, మునిగింది గంగ,
తానొకటి తలిస్తే దైవమొకటి తలచును,
తినబోతురుచి అడగనేల
తిలాపాపం తలో పిడెకుదు
తీ లాగితే డొంకంతా కదిలినట్లు.
తులసి వనంలో గంజాయి మొక్క
తెగించినవ ఆనికి తెడ్డేలింగం.
దంచినమ్మకు బొక్కిందే దక్కుడు.
దినదిన గండం నూరేళ్లు నూరేళ్లు ఆయుష్షు
దీపముండగనే ఇల్లు చక్కబెట్టుకోవలె.
దున్నపోతు ఈనిందంటే దూడను
కట్టమన్నట్టు.
దురాశ దుఃఖానికి చేటు
దూరపు కొండలు నునుపు
దేవుడు వరమిచ్చిననూ పూజారి
వరమియ్యడుగదా !
దొంగకు దొంగ బుద్ధి, దొరకు దొర బుద్ధి,
దొంగ చేతికి తాళం ఇచ్చినట్టు
నడమంత్రపు సిరి వస్తే అర్ధరాత్రి గొడుగు
పట్టమాన్నడట.
నారు పోసినవాడే నీరు పోస్తాడు.
నిండుకుండ తొణకదు.
నిజమాడితే నిష్ఠూరం
నిప్పుముట్టనిదే చేయి కాలదు.
నిప్పులేనిదే పొగరాదు.
నీరు పల్లమెరుగు నిజం దేవుడెరుగు.
నుదుట రాసి నోట పలికించుట.
నోరు మంచిదయితే ఊరు మంచిదే అగును.
పట్టుచీర ఎరువు ఇచ్చి పీట పట్టుకు తిరిగినట్టు.
పాడిందే పాడరా! పాచిపళ్ళ దాసరి.
పాలుపోసి పెంచినా పాముకు విషం పోదు.
పిండికొద్దీ రొట్టె.
పిచ్చికుదిరింది తలకి రోకలి చుట్టమన్నట్టు.
పిట్ట కొంచెం కూతఘనం.
పిడుక్కి బియ్యానికి ఒకే మంత్రం.
పిల్లకాకికి ఏమి తెలుసు ఉండేలు దెబ్బ.
పిల్లికి ఎలుక సాక్ష్యం చెప్పుట.
పిల్లికి చెలగాటం ఎలుకకి ప్రాణసంకటం.
పుండుమీద కారం జల్లినట్టు.
పులినిచూచి నక్క వాత పెట్టుకొన్నట్టు.
పుల్లయ్య వేమవరం వెళ్లినట్టు.
పువ్వు పుట్టగనే పరిమళిస్తుంది.
పూలమ్మినచోటనే పుల్లలమ్మువలసి రావడం.
పూలవాసన నారకు పట్టినట్టు.
పెదవి దాటితే పెన్న దాటినట్టు.
పెనంలోంచి పొయ్యిలో పడ్డట్టు.
పెరుగుట విరుగుట కొరకే.
పేదవాని కోపం పెదవికి చేటు.
పేనుకు పెత్తనమిస్తే తలంతా తెగగొరిగిందంతా.
పోరాని చోటుకు పోరాదు.
పోరునష్టం పొందు లాభం.
బతికి ఉంటే బలుసాకు తిని బతక వచ్చు.
బూడిదలో పోసిన పన్నీరు.
బోడి తలకు మోకాలు ముడి.
భక్తి లేని పూజ పత్రి చేటు.
మంచమున్నంతవరకూ కాళ్ళు చాచుకో!
మంచివానికి మాటే మందు.
మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలుతాయా!
మగ్గం చేసిన తప్పు సాలె తీర్చాలి.
మనసు ఉంటే మార్గం ఉంటుంది.

మనిసి కాటుకు మందులేదు.
మీ ఇంట్లో పాలల్లోకి పంచదార లేకపోవడమూ మా ఇంట్లో గంజిలోకి ఉప్పులేక పోవడం ఒకటే!
మంజేతి కంకణానికి అద్దం దేనికి?
ముందుకు పోతే నుయ్యి వెనక్కి పోతే గొయ్యి
ముక్కుపిండి వసూలు చేయడం.
మూలిగే న్క మీద తాటి పండు పడ్డట్టు.
మెరిసేదంతా బంగారం కాదు!
మేఘాన్ని చూచి ఉన్న ముంతెడు నీళ్ళూ ఒలక బోసినుట్లు!
మొక్కై వంగనిది మానై వంగునా?
మొరుగుతున్న కుక్క కరవదు కదా?
మోసేవానికి తెలుసు బరువు.
రాజు కొట్గఆ మొగసలెకు మొరపెట్టుట.
రాజును చూచిన కళ్ళతో మొగుణ్ణి చూచిన మొట్టబుద్ధి.
రాయిగుద్దనేలేయి నొవ్వనేల.
రెక్కాడితే గాని డొక్కాడదు.
రొట్టె విరిగి నేతిలో పడ్డట్టు.
రోటిలో తల దూర్చి రోకటి పోటుకు వెరవనేల.
రోలు వచ్చి మద్దెలతో మొరపెట్టినట్టు!
రౌతుకొద్దీ గుర్రం.
లంకమేత గోదారీత.
లావు మీద వంపు తెలియదు.
వడ్లగింజలో బియ్యపు గింజ.
వీపుమీద కొట్టినా ఫరవాలేదు గాని కడుపుమీద మాత్రం కొట్టకూడదు.
విరిగే దాని కంటే వంగేదే మేలు.
విస్సన్న చెప్పిందే వేదం!
శంఖంలో పోస్తేగాని తీర్థం కాదు.
శివుని అజ్ఞలేనిదే చీమయినా కుట్టదు.
సముఖాన రాయబారమేల?
సిరిరా మోకాలొడ్డినట్టు.
సొమ్మొకడిది సోకొకడిది.
స్థానబలిమి గాని తన బలిమి కాదు.
హనుమంతుడి ముందా నీ కుప్పి గంతులు!

ఖగోళశాస్త్రపదములు – వివిరణ

అరోరా బొరియాలిస్ : ఉత్తరధృవ ప్రాంతాల్లో రంగు రంగుల కాంతులు కన్పించే ఘట్టాలు. అరోరా ఆస్ట్రియాలిసిస్ అంటే దక్షిణ ధృవ ప్రాంతాల్లో కన్పించేవి.

ఈక్వినాక్స్ : భూమధ్యరేఖపై సూర్యుడు ఉన్న క్షణం(రాత్రి, పగలు సమానం) మార్చి 21, సెప్టెంబరు 23 న సంభవిస్తుంది.

ఉపగ్రహం : ఖగోళం చట్టూ సహజంగా గాని లేదా కృత్రిమంగా గాని పరిభ్రమించు ఖగోళ విశేషం.

ఉల్క : ఖగోళ విశేషం. విశ్వంలో మండుతూ భూమికి చేరిన గండశిల. (ఉదా : నమీబియాలో కన్పించిన ఉల్క బరువు 66 మెట్రిక్కు టన్నుల బరువు ఉంది.

కక్ష్య : ఒక ఖగోళం చుట్టు మరోక ఖగోళం పరిభ్రమించు తారాపథం.

కాంతి సంవత్సరం (లైట్ ఇయర్) : ఒక సంవత్సరంలో కాంతి పయనించిన దూరం (9.46×10^{12} కి.మీ) ఖగోళాల మధ్య దూరం కొలిచే ప్రమాణం.

క్వాసర్ : విశ్వంలో బహు దూరంలో క్వాసర్ కాంతివంతమైన గాలక్సీ కంటే వందరెట్లు ప్రకాశవంతమైన ప్రసిద్ధి 60 కోట్ల కాంతి సంవత్సరాల దూరంలో క్వాసర్ 3సి272 అనేది మనకు అతి సమీపంలో ఉన్న క్వాసర్.

గాలక్సీ : కోటానుకోట్ల తారల కూటమి, లక్షల కొద్ది గాలాక్సీలు విశ్వంలో ఉన్నాయి. సర్పిలాకారంలోగాని అండకారంలోగాని ఇవి ఉంటాయి.

గ్రహణం : ఒక ఖగోళం మరోక ఖగోళాన్ని కన్పించకుండా చేయడం ఉదా : సూర్యగ్రహణం, చంద్రగ్రహణం.

గ్రహములు : సూర్యునిచుట్టూ పరిభ్రమించే తొమ్మిది గ్రహాలు, బుద్ధుడు, శుక్రుడు, భూమి,కుజుడు, గురుడు,శని, యురేనస్,యురేనస్, నెప్ట్యూన్, ప్లూటో.
తోకచుక్క : తలాతోకగల ఖగోళ విశేషం, తలవైపు నక్షత్ర కేంద్రకము,వాయుధూళితో నిండిన కొన్ని లక్షల కి.మీ పొడవైన తోక సూర్యునివైపు కనిపిస్తుంది. ఇవి కన్పించేతరచుదనం రెండు ఏళ్ళనుండి వేల సంవత్సరాలు ఉండుట కద్దు.
ధృవనక్షత్రం :సూర్యోదయానికి ముందు తూర్పువైపు కన్పించు తారా విశేషం.
నక్షత్రం –తారా: వేడిమినిగాని కాంతిని గాని స్వయంగా ఉత్పత్తి చేసుకొనె ఖగోళ విశేషం.సుమారు 5000తారలు కంటికి కనబడతాయి.
నెబులా : విశ్వమందు కన్పించు వాయు, కణమయ నీహారికా విశేషము.
పల్సార్ : క్రాబ్‌నెబులాలో వున్న ఈ పల్సార్ విస్ఫోటన సూపర్ నోవా పరిశిష్టాల భ్రమణం. కాంతి పుంజము రేడియో తరంగాలుస్పందాలుగా(పల్స్)తిరుగుచుండే లైట్ హైస్ కాంతి పుంజంవలె వెలువడతాయి.
పాలపుంత (మిల్కీవే) : మన భూమండలం చెంది గాలక్సీ సర్పిలం. ఇవందు 200 శతకోటి తారలున్నట్లు అంచనా
సూర్యుడు : మన నక్షత్రం సౌరకుటుంబంలో మండుచున్న హైడ్రోజన్, హీలియం వాయుగోళం.
సోలిస్టిన్ : భూమధ్యరేఖ నుండి సూర్యునికి కదు దూరంగా ఉన్న క్షణం, (పగలు ఎక్కువుగా గాని తక్కువుగా గాని ఉండే) – జూన్ 21, డిసెంబరు21.

తెలుదు అంకెలు – సంఖ్యామానం

అంకె	స్థానం	సంఖ్య
౧	ఒకటి	1
౧0	పదవ	10^{1}
౧00	నూరు	10^{2}
౧000	వేయి	10^{3}
౧0000	పదివేలు	10^{4}
౧0,0000	లక్ష	10^{5}
౧0,00,000	పదిలక్షలు	10^{6}
౧00,00,000	సహస్రకోటి	10^{10}
	అర్బుదం	
౧0000, 00,000	న్యర్బుదం	
౧00000,00,00,000	ఖర్వం	10^{11}
౧000000,00,00,000	మహాఖర్వం	10^{12}
౧0000000,00,00,000	పద్మం	10^{13}
౧00000000,00,00,000	మహాపద్మం	10^{14}
౧00000000,00,00,000	క్షోణి	10^{15}
౧000000000,00,00,000	మహాక్షోణి	10^{16}
౧000000000000000000	శంఖం	10^{18}
౧0000000000000000000	మహాశంఖం	10^{19}
౧000000000000,00,00,000	క్షితి –	10^{20}

ఇలాగ 1 పక్కన సున్నాలు చేరిస్తే 10^{21} మహాక్షితి; 10^{22} – క్షోభం; 10^{23} –మహాక్షోభం; 10^{24} –నిధి; 10^{25} –మాహానిధి; 10^{26} – పరతం;10^{27} –పరార్ధం; 10^{28}–అనంతం; 10^{29} –అనంతం; 10^{29} –సాగరం; 10^{30} – అవ్యాయం; అమృతం; 10^{32} –అచింత్యం; 10^{33} –అమేయం; 10^{34} –భూరి; 10^{35} –మహాభూరి.

సమాన సంఖ్యలు

అరెబిక్	రోమన్	బైనరీ	అరెబిక్	రోమన్	బైనరీ
1	I	1	50	L	110010
2	II	10	60	LX	111100
3	III	11	64	LXIV	1000000
4	IV	100	90	XC	1011010
5	V	101	99	XCIX	1100011
6	VI	110	100	C	1100100
7	VII	111	128	CXXVIII	10000000
8	VIII	1000	200	CC	11001000
9	IX	1001	256	CCLVI	100000000
10	X	1010	300	CCC	1001011000
11	XI	1011	400	CD	110010000
12	XII	1100	500	D	111110100
13	XIII	1101	512	DX11	1000000000
14	XIV	1110	600	DC	1001011000
15.	XV	1111	900	CM	1110000100
16	XVI	10000	1,000	M	1111101000
17	XVII	10001	1,024	MXXIV	10000000000
18	XVIII	10010	1,500	MD	10111011100
19	XIX	1011	2,000	MM	11111010000
20	XX	10100	4,000	MV	111110100000
21	XXI	10101	5,000	V	1001110001000
30	XXX	11110	10,000	X	10011100010000
32	XXXII	100000	200,000	XX	10011000100000
40	XL	101000	100,000	C	11000011010110000

దశాంశ గుణిజాలు

ఉపవర్గ	సంకేతం		గుణిజాంకం
తేరా	T	10^{12}	1,000,000,000,000
గిగా	G	10^{9}	1,000,000,000
మెగా	M	10^{6}	1,000,000
కిలో	h	10^{3}	1,000
హెక్టా	da	10^{2}	100
డెకా	d	10	10
డెసీ	c	10^{-1}	0.1
సెంటీ	m	10^{-3}	0.01
మిల్లీ	μ	10^{-6}	0.001
మైక్రో	n	10^{-9}	0.000,001
నానో	p	10^{-12}	0.000,000,001
ఫైకో	f	$10-^{15}$	0.000,000,000,000,001
అట్టో	a	10−18	0.000,000,000,000,000,001

అసెంబ్లర్ : అసెంబ్లి భాషను తాంత్రిక భాషగా మార్చుట.

అసెంబ్లీ లాంగ్వేజి : సంకేతాన్ని, పదాల్ని కంప్యూటర్‌లో ఉపయోగించే పద్దతి.

ఇ – మెయిల్ : E - Mail పూర్తిరూపం ఎలక్ట్రానిక్ మెయిల్ , భిన్న దూర ప్రాంతాల్లో ఉన్న కంప్యూటర్ నెట్‌వర్క్ (టెలిఫోన్) ద్వారా సందేశాలు, ఉత్తర్వులు, ఉత్తరాలు, వినిమయం చేసుకొనే వ్యవస్థ.

ఎమ్.ఎస్‌డి.ఓ.ఎస్. :(MS. Dos) : మైక్రోసాఫ్ట్ – డిస్క్ ఆపరేటింగ్ సిస్టమ్ (Micro Soft Disc Operating System) పి.సి.ల.లలో వాడుక చేసే కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థ.

ఏ.ఐ.(AI) : కృత్రిమ మేధ ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటిలిజెన్స్ – దీనిని సాఫ్ట్‌వేర్‌లో ఉపయోగిస్తారు.

ఏక్సస్ (Access) : దూరాన వున్న కంప్యూటర్‌కు తీగద్వారాగాని రేడియో ద్వారాగాని డాటా బేస్‌ను కులపుట.

కంపాటిబిలిటీ : రెండు కంప్యూటరుల మధ్య అయోధ్య / సయోధన్య – సాద్యాసాధ్యాలను సూచించునది.

కంపైలర్ : కంటిన్యూస్ స్టేషనరీ పుట లుగా మడత పెట్టే అఖండ పత్రం.

కర్సర్ : పర్సనల్ కంప్యూటర్ (పి.సి)లలో మానిటర్‌పై ఏదైనా భాగాన్ని నియంత్రించే చిరుసాదనం.

కీ – బోర్డు : కంప్యూటర్‌లోనికి సమాచారాన్ని (డాటా) ఎక్కించేందుకు ఉపయోగించే సాధనం. చూడటానికి టైపు రైటింగ్ కీ –బోర్డులాగనే ఉంటుంది. ఇందులో 'కీలు' 106 మాత్రం ఉంటాయి.

కె: (K) : కిలో బైట్ – 1024 బైట్‌లు.

కోబాల్ (Cobol) : కామన్ బిజినెస్ ఓరియంటెడ్ లాంగ్వేజీ (Common Business Oriented Language) – వర్తక వ్యాపారాలలో వాడుక చేసే ప్రొగ్రామ్ లాంగ్వేజి.

గ్రాఫిక్స్ : పి.సి సహాయంతో ముద్ర ణాకార్యాన్ని చిత్రాలను చక్కబెట్టుట, కంప్యూటరు ద్వాఆరా రేఖా చిత్రాలను బొమ్మలను తయారు చేయట.

చిప్ : సిలికాన్ దిమ్మ (మైక్రో చిప్)

డాటా బేస్ : ఏదైనా ఒక విషయంపై సమాచారాంశాన్ని ఒక చోట (కంప్యూటర్‌లో) చేర్చి భద్రపరిచే విధానాన్ని 'డాటాబేస్' అంటారు. దీన్ని ఎలక్ట్రానిక్ డాటా బేస్ అని కూడా అంటారు. ఉదా : చిరునామాలు, నిఘంటువులోని పదజాలాం మొదలగున్నవి.

డి.టి.పి. D.T.P.: దీని పూర్తి రూపమే 'డెస్క్ టాప్ పబ్లిషింగ్' పర్సనల్ కంప్యూటర్' సాయంతో ముద్రణా కార్యక్రమాన్ని చక్కబెట్టే వ్యవస్థ. భిన్నమైన ఫాంట్ సైజులలో ఏభాషాలోనైనా పాఠ్యాంశాన్ని(టెక్స్‌ట్) ముద్రించే విధానం, వెంచురా, పేజిమేకర్, వంటి సాఫ్ట్‌వేర్ సాధనాలు దీనిలో ప్రయోగిస్తారు, సమాచారాన్ని, చిత్రాలను కూడా పుటలో ఇష్టమైన సైజులో ఇమిడ్చి డిజైన్ చేయవచ్చు. ఉదాహరణకు ఈ పుస్తకం డి.టి.పి ద్వారానే కూర్చబడింది.

నెట్‌వర్క్ : భిన్న ప్రాంతాల్లో వున్న కంప్యూటర్‌లు అనుసంధానం చేసే వ్యవస్థ. ఎల్.ఏ. ఎన్ (LAN) అంటే లోకల్ ఏరియా నెట్‌వర్క్, ఒకే భవనంలో భిన్నమైన గదుల్లో వున్న కంప్యూటర్‌లను కలిపే వ్యవస్థ. భిన్న దూరప్రాంతాల్లో వున్న కంప్యూటర్‌లను కలిపే వవస్థను వైడ్ ఏరియా నెట్‌వర్క్ (|WAN డబుల్ యు.ఏ. ఎన్) అంటారు.

పిక్సెల్ : ఫిక్చర్ ఎలిమెంట్ దీని పూర్తి స్వరూపం. కంప్యూటర్ మానిటర్‌పై కన్పించే అతి సూక్ష్మమైన చుక్క

పి.సి : (P.C) : పర్సనల్ కంప్యూటర్. ఇది చిన్న పరిమాణం గల కంప్యూటరు.

ప్రింటవుట్ : (Print Out) : పి.సి నుండి కంప్యూటర్ ద్వారా వెలువడే ముద్రిత పత్రం.

ప్రింటర్ : కంప్యూటర్ నుండి డాటాను బయటకు నెట్టి ముద్రించే టైపు రైటరు వంటి సాధనం. వీటిలో రకాలు డాట్‌మాట్రిక్స్,లైన్ ప్రింటర్, ఇంక్ జెట్ ప్రింటర్, లేజర్ ప్రింటర్.

ప్రొగ్రామింగ్ : (Programming) : ఏదైనా ఒక ప్రత్యేక కార్యనిర్వహణకై కంప్యూటరను సిద్ధపరచు పద్ధతి.

ఫార్మాట్ డిస్క్ : (Format Disc) : డాటాను స్వీకరించుటకు వీలుగా ఫ్లాపీని ఎలక్ట్రానిక్‌గా గుర్తుపెట్టుట.

ఫైలు : డాటా – సమాచార సంచయం

ఫోర్ట్రాన్ : (Fortron) ఫార్ములా ట్రాన్స్‌లేషన్.

ఫ్లాపీ / డిస్క్ : సమాచారాన్ని (డాటా) నిల్వ చేసే సాధనం ఇవి గుడ్రంగా 3.5 లేదా 5.25" సైజులలో లభిస్తాయి. ఇందులో డబుల్ డెన్సిటీ/ హైడెన్సిటీ రకాలుంటాయి. డబుల్ డెన్సిటీ కన్నా హై డెన్సిటీ ఫ్లాపీలలో ఎక్కువ సమాచారాన్ని నిల్వ చేయవచ్చు. వీటిలో ముద్రించిన సమాచారాన్ని చెరిపి కొత్త సమాచారాన్ని ఎక్కించే అవకాశం ఉన్నది.

బేసిక్ (Basic) :బేసిక్ ఆల్ పర్పస్ సింబాలిక్ఇన్స్‌ట్రక్షన్ కోడ్ (Basic All purpose Instruction code)

బైట్ : (Byte) : కంప్యూటర్ ధారణలో ఒక సంకేతం ఆక్రమించే జాగా.

బైనరీ : బిట్ బైనరీ అంకె ఆధారంగా ఏర్పడిన 0/1 సంకేతాలు. కంప్యూటరు అన్/ ఆఫ్ ద్వారా సాధించవచ్చును.

మల్టీమీడియా : ధ్వని, చిత్రం, ఏనిమిషన్, గ్రాఫిక్స్ వంటి భిన్న మాధ్యమాల్ని ఏదైనా నిర్ధిష్ట శీర్షికలో వినియోగించుట, సి.డి. రామ్ (కాంపాక్ట్) డిస్క్ రీడ్ ఓన్లీ మెమెరీ)లో మల్టీ మీడియా ప్రధానమైన భూమిక నిర్వహిస్తుంది. విద్యాబోధన, శిక్షణ వినోద రంగాల్లో సాయపడుతుంది.

మానిటర్ : ఇది టెలివిజన్ (టివీ) తెర స్క్రీన్ లాగా ఉండేది. ఇది డాటాను ప్రదర్శించే సాధనం దీనిని వీడియో డిస్‌ప్లే యూనిట్ (విడియూ) అని కూడా అంటారు.

మెమొరీ : కంప్యూటర్‌లో భద్రపరచగల సమాచార పరిమాణాన్ని 'మెమెరీ' అంటారు. దీన్ని బైట్, కిలో బైట్, మెగా బైట్ (ఎమ్‌బి), గిగాబైట్ (జి.బి)..లలో కొలుస్తారు. అతిచిన్న మెమొరీ యూనిట్. 'బైట్' కిలో బైట్‌లో '1024'బైట్‌లు ఉంటాయి.

మైక్రోచిప్ : అతిచిన్న సిలికాన్ దిమ్మ – దీని ద్వారానే కంప్యూటరుకు నిల్వచేసే ధారణశక్తి వస్తుంది.

మోడెమ్ : (మాడ్యులర్ డిమాడ్యులర్) : రెండు కంప్యూటర్‌ల మధ్య పరస్పర వినిమయం టెలిఫోన్ ద్వారా చేయవలసి వచ్చినప్పుడు వాడుక చేసే మధ్యంతర సాధనం.

మౌస్ : (Mouse) : పి.సిలో మానిటర్ స్క్రీన్ మీద కర్సర్‌ను కావాలసిన చోటుకు నియంత్రించే సాధనం.

రామ్ (Rom) (ఆర్.ఓ.ఎమ్) : రీడ్ ఓన్లీ మెమరీ (Read only Memory) కంప్యూటరులో ఉంచిన సమాచారం (డాటా) స్విచ్చ్‌ను ఆఫ్ చేసినా చెరిగి పోదు. కంప్యూటరులో పనిచేసే సాఫ్ట్ వేర్ ప్రొగ్రాములు – డిస్క్ ఫ్లాపీ రూపంలో లభిస్తాయి.

రేమ్ :(Ram) : ఆర్.ఏ.ఎమ్. రాండమ్ ఏక్సస్ మెమెరీ కంప్యూటరు ఎలక్ట్రానిక్ మెమెరీ. దీన్ని కంప్యూటరు ధారణ శక్తిగా పిలుస్తారు. కంప్యూటరు స్విచ్‌ని ఆఫ్ చేస్తే నిల్వ చేసినది తుడిచి పెట్టుకు పోతుంది. ఎంత ఎక్కువ రేమ్ ఉంటే అంత ఎక్కువ రామ్‌గా గుర్తింపు.

విండోస్ : డిస్ ఆపరేటింగ్ సిస్టమ్‌ను చిత్రాల సాయంతో ఉపయోగించడాన్ని తేలిక చేసే నూతన (1955) సాధనం. ఈ సాధనం ఉపయోగిస్తే ప్రతిదానికి కమాండ్‌ను కొట్టక్కరలేదు.

సాఫ్ట్‌వేర్ :Software : కంప్యూటరును అనేక విధాలుగా ఆయా ప్రయోజనాలకు వీలుగా ఉపయోగించే సాధన వ్యవస్థ. ఇది ఫ్లాపీ డిస్క్‌లలో లభిస్తుంది.

సి.డి.రామ్ : కాంపాక్ట్ డిస్క్ రీడ్ ఓన్లీ మెమురీ (Compact Disc Read only Memory) సమాచారాన్ని (డాటా) ను భద్రపరిచే సాధనం గుండ్రంగా 4.6 వ్యాసం కలిగి ఉంటుంది. ఇందులో ఎక్కువ సమాచారాన్ని భద్రపరచవచ్చు. చిత్రాలు, కదిలే బొమ్మలు, పాఠ్యాంశాలు, శబ్దం వంటి అన్ని మాధ్యమాలను కలిపితే మల్టీమీడియా గా దీనిపై ముద్రించి భద్రపరచవచ్చు. చిత్రాలు కదిలే బొమ్మలు , పాఠ్యాంశాలు, శబ్దం వంటి అన్ని మాధ్యమాలను కలిపితే మల్టీమీడియాగా దీనిపై ముద్రించి

భద్రపరచవచ్చు. వీటిపై ముద్రించినది కంప్యూటరు సాయంతో చదవడానికి మాత్రమే కుదురుతుంది. ఫ్లాపీ /డిస్క్‌లో వలె ముద్రించినది చెరిపి వేసి మరళ కొత్త డాటాను ముద్రించే వీలు ఇందులో లేదు.

సి.పి.యు. (C.P.U) : సెంట్రల్ ప్రాసెసింగ్ యూనిట్ (Central Processing Unit) కంప్యూటరు టోని మేధ, దీనినే మైక్రో ప్రాసెసర్ అని కూగా అంటారు. దాని శక్తి సామర్ధ్యాలపై కంప్యూటర్ సామర్థ్యం ఆధారపడి ఉన్నది. ఇందులో సిలికాన్ ముక్కలు వేలాది సూక్ష్మ ట్రాన్సిస్టర్ రూపంలో ఉంటాయి.

స్కానర్ : ఫోటోలను చిత్రాలను కంప్యూటర్ లోనికి ఎక్కించడానికి ఉపయోగించే సాధనం.

స్క్రీన్ : మానిటర్ మీద కనిపించే తెర

హార్డ్ డిస్క్ : (HardDisc) : ప్రతి కంప్యూటర్‌లోను తప్పనిసరిగా (చిన్న, పెద్ద) అంతర్భాగంగా ఉండే ఎలక్ట్రానిక్ యంత్ర వ్యవస్థ. ఇది సమాచారాన్ని (డాటా) లోగొని భద్రపరిచే సాధనం. రేమ్‌లో వున్న సమాచారం కంప్యూటర్‌ను ఆఫ్, చేస్తే వెంటనే తుడిచి పెట్టుకు పోతుంది. హార్డ్ డిస్క్‌ల మీద ముద్రించ బడిన 'డాటా' భద్రపరచు బడుతుంది. హార్డ్ డిస్క్ ,ప్రింటరు, మోడెమ్, స్కానర్‌లు, హార్డ్‌వేర్‌గా పరిగణ.

	బైట్‌లు			
కిలోబైట్kb	కిలోబైట్	కిటో బైట్‌లు		
మెగా బైట్mb	1024	1024	మెగా బైట్‌లు	
గిగాబైటgb	1,048,576	1048576	1024	గిగా బైట్‌లు
టెరాబైట్tb	1099511627776	1099511627776	1048576	1024

పర్సనల్ కంప్యూటరు (పి.సి) వినియోగం – సూచనలు

1. తల ముందుకు వెనుక్కు జరగకుండా భుజాల మీద నిటారుగా ఉండాలి.మానిటర్‌కు 60సెం.మీ దూరంలో ఉండాలి ఉండాలి.

2. మెడ బిగుసుపోకుండా పైకి పెట్టాలి.

3. భుజస్కంధాలుదిగువన ఉంచాలి ఛాతీ బిగుసుకు పోకూడదు.

4. నీవు నిటారుగా ఉండాలి, తుంటికి ముందుగా వంగి ఉండాలి. వీపు క్రింది భాగం కొద్దిగా సాధారణమైన వంపు ఉండే లాగా చూచుకోవాలి.

5. మోచేతులు సమకోణంలో వదలి వేయాలి.

6. మణికట్టు క్రిందికి పైకి ఆడకుండా వదిలివేయాలి.

7. మోకాళ్లు తుంటికంటే దిగువన ఉండాలి.

8. మోకాళ్లు సరిగా పెట్టుకోవడానికి అనువుగా సీటు ముందుకు వాలి ఉండాలి.

9. తెర (స్క్రీన్) కంటికి తిన్నగాను కొద్దిగా దిగువుగాను ఉండాలి.

10. చేతి వేళ్ళు కొద్దిగా వంపు తిరిగి ఉండాలి.

11. నేల మీద నుంచి దాదాపు75 సెం.మీ ఎత్తున 'కీ' బోర్డును ఉంచాలి.

12. కీ – బోర్డును చదును ప్రదేశంపైన ఉంచితే శ్రేష్ఠం లేదా మోచేతికి దిగువనున్నా ఫరవాలేదు. కంప్యూటర్‌లో దూరాన ఉన్న 'కీ'లను చేరాలంటే భుజాలనుండి ప్రారంభించి మోచేతినంతటినీ కదపాలి. మని కట్టును తిప్పవలసి వస్తుంది. ఇందువల్ల కీబోర్డు ఆపరేషన్‌లో చేతివేళ్లకు విశ్రాంతిని ఇవ్వాలి.

13. నేలమీద కాళ్ళను అదిమి ఉంచాలి. పొట్టివారు కాలిక్రింద మెత్తను పెట్టుకోవాలి.

14. మానిటర్ నుంచి 75 సెం.మీ దూరంలో దృష్టి ఉంచాలి.

ఆరున్నర సంవత్సరాల క్రితం కడసారపు డైనోసార్ అస్తమయింది. కోకో అనే పక్షి కూడా ఎప్పుడో కనిపించకుండా పోయింది. ఇంకా ఎన్నో జంతువులు త్వరలోనే లుప్తమయ్యే తరుణం ఆసన్నమయిందని విజ్ఞుల అభిప్రాయం. అయినా భూమండలం మీద ఇంకా ఇరువై లక్షల రకాల జంతు జాతులు మనలుతున్నాయి. వీటిలో చెంగున పరుగెత్తే చిరుత పులి ఉంది. నెమ్మదిగా పాకే నత్తా ఉంది. ఇవి కాకా గుడ్లు పెట్టే ప్లాటిపస్సు అనే జంతువు నైపుణిగల చెదపురుగూ ఇంకా మనగలుగుతున్నాయి.

సన్తన జంతువుల గర్భిణీ కాలం (రోజుల్లో)			
ఆవు	280	పంది	113
ఉడుత	44	గుర్రం	33
ఎలుక	21	గొర్రె	337
ఏనుగు	640	చింపాంజి	237
ఒంటె	406	సింహం	105
ఓరాంగ్ ఉటాన్	245-75	గినీ పిగ్	68
కంగారూ	40	చుంచు	21
కుక్క	62	హైనా	110
కుందేలు	32	పిల్లి	62
జిరాఫీ	395-425	మేక	151
తిమింగలం	365	పులి	62
నక్క	52	మనిషి	266-270

భూమండలం మీద జంతు సంపద ప్రభావం చాలా ఉంది. 460 కోట్ల ఏళ్ళ నాడు భూమి ఆవిర్భవించిన 60 కోట్ల ఏళ్ళనుండియే ప్రాణి కోటి జాడలు కన్పిస్తున్నాయి. ఒకప్పుడు స్థూలంగా ఇరవయి లక్షల జంతుజాతులుండవచ్చని ఒక అంచనా, ఇందులో ఉపజాతులెన్నో ఇంకనూ లెక్క కట్టవలసి ఉంది.

జంతువుల జీవయాత్రకు అత్యంత అవసరమైన ఆక్సిజన్ అనే ప్రాణవాయువు భూమి మీద సమతూకంలో ఉన్న నాటి నుండీ జీవకోటి మనుగడ సాగుతూ వచ్చిందని చెప్పవచ్చు. మాట వరుసకు చేపవంటి జలచరాలు నదుల్లోనూ సముద్రాల్లోనూ ఉండే నీటిలో కరగివున్న ఆక్సిజన్ పైనే ఆధార పడి బతుకుతూ ఉంటాయి. మిగతా జంతుకోటికి అవసరమైన ఆక్సిజన్ వాతావరణమే ఆధారం. ప్రత్యక్షంగా కాని పరోక్షంగా కాని జంతు మనుగడకు అవసమైన ఆహారానికి ఆధారం వృక్షకోటియే, మాట వరుసకు జింక, లేడి శాకాహారులు ప్రత్యక్షంగానే గడ్డివంటి వృక్షజాతుల్ని తింటాయి. పులి వంటి మాంసాహారులు పరోక్షంగా జింక, లేడి వంటి శాకాహారుల్ని తిని బతుకుతాయి. అంటే శాకాహారులయిన, మాంసాహారులైనా తమతమఆహార అవసరాలకు వృక్షాలపైన ఆధారపడుతూ ఉంటియి అన్నది సత్యం.

సకశేరుకాలు – అకశేరుకాలు : జంతువుల్ని సకశేరుకాలు అకశేరుకాలు అని రెండు స్థూల వర్గాలుగా విభజించారు. సకశేరుకాలు అని రెండు స్థూల వర్గాలుగా విభజించారు. సకశేరుకాలు అంటే వెన్నెముక గల జంతువులు. అకశేరుకాలు, అంటే వెన్నెముకలేని జంతవులు. అకశేరుకాలు అంటే వెన్నెముక లేని జంతువులు, మొదదు బాగా అభివృద్ధి చెందినవే సకశేరుకాలు. వాటిని ఉన్నత స్థాయిలో ఉన్న జంతువులుగా పరిగణిస్తారు. పరిణామక్రమంలో ఇవి మత్స్య, ఉభయచర, సరీసృప, పక్షి, సన్తనాలు ఆరోమణక్రమంలో ఉండుట గమనార్హం. ప్రపంచంలో ప్రముఖ జంతువులన్నీ ఈ భారీ జంతుగణంలోకి చేరినవే. ఇక మిగిలిన జంతుగణం అకశేరుకాలు సరళజాతికి చెంది మరీ చ్నివిగా ఉంటాయి. ఆమిబావంటి ఏకకణ జీవులు, స్పాంజి మరీ సరళమైనవి. మరి అకశేరుకాలు కొన్ని ముఖ్యంగా కీటకాలు క్లిష్ట జీవులు. నేల మీద వున్న జీవులన్నిటి కంటే కీటాకాలెన్నో ఎక్కడ పడితే అక్కడ కాన రావడం విశేషం. ఏదో ఒక జీవి కీటకాల్నే భక్షించి వేసే ప్రమాదం లేక పోలేదు. భూమండలంలో నాలుగింట మూడోవ వంతు ఆక్రమించిన సముద్రాలు ఎక్కువ జంతుజాలానికి ఆలవాలంగా ఉన్నాయి. నీటిలో కరగివున్న ఆక్సిజన్ మీదనే ఇవన్నీ

ఆధారపడి వున్నాయి. ఇంకా కొన్ని జల జంతువుల్లో సస్తనాలయిన తిమింగళం, సీల్ వంటివి కూడా చేరి వున్నాయి. ఇందులో కొన్ని జలచరాలుగా ఉండి గాలినే పీలుస్తాయి. జంతువులకూ వృక్షాలకు ప్రధాన వ్యత్యాసమేమి ? వృక్షాలకు స్థావరంగా ఒక చోట నుండి మరొక చోటుకు కదలలేవు. కాగా కొన్ని జంతువులు దూర ప్రదేశాలకు వలస స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా కొల్లేరు సరస్సుకు శీతల ఋతువుల్లో సుదూర ప్రాంతాల నుండి పెలికన్ గూడ కొంగలు వలస వచ్చి గుడ్లు పెట్టి పొదిగి పిల్లలు చేసి రెక్కలు రాగానే మరల ఆది స్థానాలకు మరలి పోతూ ఉంటాయి.

జంతువుల వేగం : కి.మీ/గం			
చిరుత పులి	170	ఎలుగు (గ్రిజ్లీ)	113
సింహం	80	పిల్లి	48
కుందేలు (అడవి)	72	ఏనుగు	40
జీబ్రా	64	తేనెటీగ	18
పందెగుర్రం	64	పంది	18
సొర (షార్క్) చేప	64	కోడి	14
వేటకుక్క	63	సాలీడు	2
కుందేలు	56	గుండుతేలు	0.27
జిరాఫీ	51	నత్త	0.05

కొన్ని సస్తనాలు కూడ వలసపోతూ ఉంటాయి. ఉదాహరణకు తూర్పు ఆఫ్రికా నుండి ఒక రకం జింకలు, జీబ్రాలు జిరాఫీలు వగయిరా మందలు మందలుగా వచ్చి మేతను వెతుక్కుంటూ పోతూ ఉంటాయి. ఉత్తర ధృవమండలి నుండి కారిబో, రెయిన్ డీర్ వంటి జంతువులు శీతాకాలంలో దక్షిణానికి వేసవిలో ఉత్తరానికి వలస యాత్రలు చేస్తూ ఉంటాయి. సముద్రాల్లో చేపపిల్లలు మంద మందలుగా ఆహారాన్ని వెతుకుతూ ఒకచోటునుండి మరోక చోటుకు పోతూ ఉంటాయి. వాటి వెంట బారీ జలచరాలైన సొరలు, తిమింగళాలు,పోతూ ఉండటం కద్దు.

వెన్ను ముఖలేని జంతు జాతులు : జంతువులకు వెన్నముకలేకపోతే వాటిని అకశేరుకాలని అంటారుకాదా! అకశేరుకాలు అసలు అస్థిపంజరం అంటూ ఏమీ ఉండదు. కటిల్ ఫిష్, వంటి కొనాఇ్న మత్స్య జాతులకు మాత్రం లోపల గుల్ల వంటిది ఉంటుంది. చాలావాటికి బాహ్యాస్థి పంజరాలు ఉండడం కూడ కద్దు, చిన్న చిన్న స్పాంజి, పురుగులు మొదలు నత్తలు, కీటకాలవరకూ అకశేరుకాలనే పిలవబడతాయి. చాలావరకూ జలచరాలు అకశేరుకాలు ఇరవయికి పైగా కూటాలుగా పగడాలు సీలెంటరేట్స్ జాతికి చెందుతాయి. శంకుజాతులకు గల్లలు ఉంటియి. నత్తలు ముత్యపు చిప్పల, ఆక్టోఫస్, స్క్విడ్ ఈ జాతికి చెందుతాయి. అన్నీ లిడ్ అనేవి పురుగు జాతికి చెందినవి. సాలెపురుగులు, జెర్రులు, రోకలి బండ, ఇంకా పీత , పెద్ద రొయ్య జాతులు కీటక్ జాతి (ఆర్త్రపొడా)కి చెందుతాయి. నక్షత్రాచేప, (స్టార్ షిప్) అర్చిన్ అనునని కవచధారి (ఎక్నోడెర్మ్) జాతికి చెందినవి, 1300 రకాల అకశేరుకలు ఉన్నాయి. కీటకజాతులులెన్ని ఉన్నాయో జీవకోటిలో మిగతా జంతు జాతుల్ని ఉన్నాయని అంటారు. ఒక్కొక్క జాతి కీటకాల సంఖ్యను లెక్క పెట్టడమనేది అలవి కాని పని.

ఎదిగిన కీటకానికి ఆరు కాళ్లు ఉంటాయి. శరీరం మూడు భాగాలుగా విభజింపబడి ఉంటాయి. బాహ్య భాగం గట్టి పెంకు కొన్నిటికి రెక్కలు ఉండి ఎగరగలుగుతాయి. వాటి కళ్లు క్లిష్టమైన అనేక బుల్లి బుల్లి కటకాలతో నిండి ఉంటాయి. వాటికి వాసన, రుచి, తెలుస్తాయి. కొన్నిటికి వినికిడి జ్ఞానం కూడా ఉంటుంది. వీటి రక్తం శీతలం – రంగు ఉండదు. ఉన్నా ఆకుపచ్చ పసుపు రంగుల్లో ఉంటుంది.

సకశేరుకాలు

వెన్నెముక గల జంతువుల్ని సకశేరుకాలు అంటారు కాదా! సకశేరుకాల్లో మత్స్యజాతులు ఎక్కువ. వాటి సంఖ్య వేల సంఖ్యలో ఉంటుందని ఒక అంచనా, వీటిని మూడు రకాలుగా విభజించారు. దౌడలు లేనివి రెండు రకాలు కొన్నిటికి గుండ్రని నోరు ఉంటుంది. మెత్తటి ముళ్లు ఉండే రకాల్లో సొరచేప చెప్పుకోదగ్గది. వీటిలో 575 రకాలు ఉన్నాయి. ఎముకలు ఉండే మత్స్య జాతుల సంఖ్య అపారం. బొమ్మిడాయి. కట్ట చేప, కొర్రమీను, గండుమీను, దవ, పండుగొప్ప మొదలయిన ఆహార యోగ్యమైనవి. ఈ కోవ

క్రిందకు వస్తాయి.

ఉభయచరాలు

ఉభయచరాలు నేలమీద నీటిలోనూ కూడా సంచరించే సకశేరుకాలు వీటి రక్తం శీతలం. అంటే వాటి శరీర ఉష్ణోగ్రత పరిసరాలకు అనుగుణంగా ఉంటుంది. ఉభయచరాల్లో 3000 జాతులు ఉన్నాయి. కప్ప, గోదురు కప్పలవంటి ఉభయచరాలు నీటిలోనే గుడ్లు పెడతాయి. అవ పొదిగితే తోక కప్పలు పుడతాయి.

సరీశృపాలు

సరీశృపాలు గాలి పీల్చి బతికే సకశేరుకాలు వీటి రక్తం కూడా శీతలమే. ఒకప్పుడు భూమిమీద అత్యంత ప్రభావం చూపిన డైనోసార్ వంటి రాక్షస బల్లులు పుట్టి జీవించి లుప్తమవగా ఇప్పటికి 5000 వేల రకాలు సరీశృపాలున్నట్లు అంచనా ఇప్పుడు వీటిపరిమాణం అతి తక్కువ. 15 సెం.మీ నుండి భారీగా 9 మీటర్ల ఉండటం కద్దు. వీటి చర్మం సాధరణంగా పొలుసులు ఉంటాయి. సరీశృపాలు అన్నీ (కక్కడో తప్ప) అండజాలే. అంటే గుడ్లు పెట్టి పిల్లలు చేసే రకాలే సస్తనాలాలో వలె వీటికి ఊపిరితిత్తులు ఉంటాయి. దాదాపు సరీశృపాలన్నీ మాంశాహారులక్రింద లెక్క. సరీశృపాల్లో ఇప్పటికీ ఉన్నవాటిని నాలుగు రకాలుగా గుర్తించారు. 1. మొసలి. 2. టొటరా (న్యూజిలాండ్ లో ఉండేది); 3.తాబేలు; 4. బల్లి, సర్పం.

పక్షులు

ఈకలు, రెక్కలు, ముక్కులు ఉండే జంతుజాతుల్ని పక్షులు అని అంటారు. కొన్ని తప్ప (నిప్పుకోడి, పెంగ్విన్, ఈమూకివి) మిగతా రకాల పక్షులు ఎగుర గలవు. పక్షులన్నీ ఉష్ణ రక్తం గలవే. ఉంటే అవి తినే ఆహారం మంచి ఉష్ణాన్ని సిద్దపరచుకోగలవు. పక్షుల్లో పదకొండు వేల రకాలున్నాయి. వీటిని 27 వర్గాలుగా గడించారు. పక్షుల వర్గీకరణ అనేకరకాలుగా చేయవచ్చు. నీటి తీరాల్లో ఉండే వాటిని జలపక్షులుల అని అంటారు అవి : బాతు, హంస, కొంగ, పెంగ్విన్, సీగల్.

కొన్ని నేలమీద తిరుగుతూ చెట్లమీద గోపురాల మీద కాపురాలు ఉండేరకం – పావురం, కాకి, చిలుక మరికొన్ని వేట పక్షులు – కోడి, గిని,టర్కీ కోళ్ళు,మరోకరకం చిన్న చిన్న పక్షుల్ని, సస్తనాల్ని వేటాడి తినే రకం – ఉదా : గద్ద, రాబందు,డేగ. ఇక గుడ్లగూబ వంటి పక్షులు, రాత్రిళ్ళు మాత్రమే బయటకు వచ్చే నిశాచర జాతి.

సరీశృపాలనుండే, నేరుగా పరిణామం చెందినవే పక్షుల్ని, సస్తనాల్ని వేటాడి తినే రకం చిన్న చిన్న పక్షుల్ని, సస్తనాల్ని వేటాడి తినే రకం – ఉదా : గద్ద, రాబందు, డేగ, ఇక గుడ్ల గూబ వంటి పక్షులు రాత్రిళ్ళు మాత్రమే బయటకు వచ్చే నిశాచర జాతి.

సరీశృపాలనుండే నేరుగా పరిణామం చెందినవే పక్షులని విజ్ఞుల అభిప్రాయము. వాటి పూర్వీకులకు వీటికి సంబంధాలు ఉన్నాయి. సరీశృపాల్లో వలె కొన్ని పక్షులు కాళ్లమీద పొలుసులు గోచరిస్తాయి. పొలుసులు కెరాటిన్ గ

పక్షి శరీరం మీద ఉండే ఈకలు ఒకే విధంగా పెరగవు. కొన్ని శరీరభాగాలు ఈకలచే పుష్కలంగా కప్పబడి ఉంటాయి. మరికొన్ని శరీరభాగాల మీద ఈకలు అంతగా పెరిగి ఉండవు. ఎగరటానికి ఇవీలుగా రెక్కమీద బాగా ఈకలు ఉంటాయి. రొమ్ము మీద సన్నని ఈకలు ఉండడం విశేషం. ఒక పక్షి మీద కనీసం 1300 ఈకలు ఉంటాయి. పక్షి అస్థిపంజరం అతితేలిక. అందుచేతనే పక్షి గాలిలో అవలీలగా ఎగుర గలుగుతుంది.

సస్తనాలు

పిల్లకు పాలిచ్చి పెంచే జంతుజాతుల్ని సస్తనాలుగా పరిగణిస్తారు. దాదాపు సస్తనాలన్నీ తమ శిశువుల్ని గర్భస్థ పిండాలుగా తమ శరీరాల్లోనే ప్రసవసమయం వరకు ఉంచుకుంటాయి.ప్లాటిపస్ వంటి కొన్ని రకాల సస్తనాలు గుడ్లు పడతాయి. కంగారు వంటి జంతువులు పూర్తిగా పెరగని పిల్లలు బయటపడి తమ పొత్తికడుపు బయట సంచిలోకి చేరి పెరుగుతాయి. గుర్రం, జింక, ఆవు, వంటి జంతువులు, ఈనిన కొద్దిసేపటికే (గంటకే) లేచి నడవడం మొదలు పెట్టడం విశేషం. కుక్క, పిల్లి పుట్టిన కొన్నాళ్ళ వరకూ లేచి తిరగ లేవు. తమంతట తాము ఏమీ చేసుకొన లేవు.

సాధారణ సస్తనం చతుష్పాది. అంటే నాలుగు కాళ్లు ఉండి గాలి పీల్చుకుంటుంది. వీటి రక్తం ఉష్ణంగా ఉంటుంది. వీటికి కొన్ని మినహాయింపులు లేకపోలేదు. ఉప్పునీటి సస్తనాలు ఒక ఉదాహరణ. సీలు అనే సముద్రజీవులకు నాలుగు తెడ్డులు లాంటి కాళ్ళు ఉంటాయి. తిమింగలాలలకురెండు తెడ్డులు లాంఇ కాళ్ళు ఉంటాయి.

సమన్వయ విషయంలో మానవ శరీరం ఒక అద్భుతమైన యంత్రం. గుండె నిముషానికి 70 సార్లు కొట్టుకుంటూ ఈ క్రియ జరిగే టప్పుడు శరీరంలోని – సిరలలోను ధమనులోను రక్త ప్రసరణ జరుగతూ ఉంటుంది. ఈ రక్త ప్రసరణ పక్రియలో ధమనుల ద్వారా ప్రాణవాయువు (ఆక్సిజన్) ను మెదడు ఇంకా మిగిలిన శరీర భాగాలకు అందుతూ ఉంటుంది. అట్లే కణదహనం ఫలితంగా జనించు కార్బన్‌డైఆక్సైడ్ సిరల మీదుగా గుండె ద్వారా శ్వాస కోశాల్లో చేరి ఆక్సిజన్ ద్వారా రక్తం శుభ్రపడి మరల గుండెచేరి ధమనుల ద్వారా శరీర భాగాలకు మొదడుకూ చేరుతుంది. గమ్మత్తు ఏమిటంటే వ్యాధి సోకకుండా శరీరం తగు జాగ్రత్త తనంతట తానే తీసుకొన గలదు. శరీరం వ్యాధి నిరోధక శక్తి కలిగి ఉంటుంది. శరీరంలో నిముషానికి మూడు శత కోటి కణాలు హరించుపోతూ కొత్తవి ఎప్పటికప్పుడు పుడుతూనే ఉంటాయి. అయితే మెదడు లోని కణాలు మాత్రం చెక్కు చెదరక దాదాపు నూరేళ్ళు మన్నుతాయి. శరీరంలోని నాడీ మండలం 639 కండరాలకు సందేశాలను అందిస్తూ 206 చిన్న పెద్ద ఎముకలకు చలనం కలిగిస్తూ ఉంటుంది.

మానవ శరీరం ఒక క్లిష్టమైన వ్యవస్థ. సమతూకం కలది శరీరంలో అనేక బాగాలు ఉన్నాయి. అందులో ఒక్కొక్క విశిష్టమైన కార్యాన్ని నిర్వహిస్తూ ఉంటుంది.భాగాలు అన్ని సరిగా పనిచేసినపుడు శరీరం ఆరోగ్యంగా ఉంటుంది. మన శరీరం గురించి ఎప్పుడు శ్రద్ద వహిస్తూ ఉండాలి. సమయానికి శరీరానికి ఆహారం, నిద్ర, వ్యాయామం అందిస్తూ ఉండాలి. అయితే శరీరం దారికదే జాగ్రత్త పడుతూ ఉండడం కూడా సహజం. కొన్ని శరీర భాగాలు కలిసి వ్యవస్థగా ఉంటాయి. మన శరీరంలో సప్త మండలాలు ఉన్నాయి. 1. అస్థిపంజరం,2. జీర్ణమండలం,3.మూత్ర వ్యవస్థ, 4. శ్వాస మండలము, 5. గుండె రక్త ప్రసరణ మండలం, 6. నాడీ మండలం, 7. పునరుత్పత్తి మండలం.

శరీరం గురించి మనకు తెలియని విషయాలు చాలా ఉన్నాయి. చిన్న శిశువుల అభివృద్ధి చెంది వయోజనవులయిన తోడనే పెరుగుదల ఆగిపోవటానికి కారణమేమిటన్న సంగతి ఇంతవరకూ అంతు పట్టలేదు!

అస్థిపంజరం

శరీరానికి రూపునిచ్చే ఆధారంగా ఉండే చట్రమే అస్థిపంజరం. దీని నిర్మాణంలో అన్ని ఎముకలే. ఈ ఎముకలన్నీ ఒకే రకమైన పదార్థం – కాల్షియంతో నిర్మించ బడ్డాయి. బయటికి దృడంగా ఉన్నాలోపల డొల్ల. ఈ డోల్ల మెత్తటి మూలుగ అనే పదార్థంతో నింపబడి ఉంటుంది. రక్తంలో ఎర్రకణాలు తెల్ల కణాలు ఈ మూలుగులోనే తయారవుతాయి. అస్థిపంజరంలో అనేక రకాలైన ఎముకలు ఉన్నాయి. చేతుల కాళ్ళ ఎముకలు పొడవుగా ఉంటాయి. చీలమండ, మణికట్టు, అరచేతులు, పాదాలు పొట్టి ఎముకలు కలిగి ఉంటియి. ఎముకలు విరిగినచో మళ్ళీవాటని అతుక వచ్చు. యథాస్థలంలో పెట్టిజాగ్రత్తగా కట్టుకట్టి ప్లాస్టరు వేసినచో కొద్దికాలానికే చక్కగా అతుక్కుని స్వస్థత చేకూరుతుంది. ఈ ఎముకలన్నిటీని కీళ్లు జత పరుస్తాయి. అందు చేతనే అస్థిపంజరం సుళువుగా కదలగలుగుతుంది. మోకాలు ,మోచెయ్యి, 'మడత బందు' కీలు వల్ల కదల గలుగుతాయి. భుజం, తొడ 'బంతి' – గిన్నె' కీలు వల్ల కదల గలుగు తాయి.

చుట్టూ అస్థిపంజరపు చట్రంలోని ఎముకలను వెన్నెముక సంధాన పరుస్తూ ఉంటుంది. ఈ వెన్నెముకలో 33 ఎముకలు ఉంటాయి. మెత్తగా ఉండే ఉపాస్థితో తయారైన పదార్థం వీటికి ఆధారంగా ఉంటుంది. వెన్నెముకలలోని కీళ్ళు చేతి, కాలు కీళ్ల వలె ఎక్కువగా వంపు తిరగవు.

జీర్ణమండలం

శరీర ఇంధానావసరాల్ని సిద్దపరిచేది జీర్ణ మండలం, మనం స్వీకరించే ఆహార పానియాలు సూక్ష్మకణాలుగా విడివడి శరీరానికి అవసరమయ్యే కణాల్ని రూపొందించడానికి శక్తినివ్వడానికి ఉపయోగపడతాయి.ఎంజైములు అనబడే రసాయునిక పదార్థాల్ని శరీరం ఉత్పత్తి చేసుకుంటూ ఉంటుంది. వీటి సహాయం వలనే ఆహారం జీర్ణమవుతుంది. జీర్ణ పక్రియ నోటిలో

ప్రారంభమవుతుంది. నోటిలోని లాలాజలంలో చాల ఎంజైములు ఉంటాయి. జీర్ణాశయం (కడుపు)లో ఆహారాన్ని చిన్న చిన్న ముక్కలుగా కొట్టడానికి ఎన్నో రసాయన పదార్థాలు పనిచేస్తాయి. పాక్షికంగా

జీర్ణమండలం గురించి

❋ అన్న వాహిక 25 సెం.మీ. ఉండే గొట్టం, దీని వ్యాసం 12 నుండి 25 మి.మీ ఆహారాన్ని నోటినుండి కడుపు (జీర్ణాశయం) కు తీసికొని వెళ్ళుట దీని పని. ❋ కడుపులో శక్తివంతమైన హైడ్రోక్లోరికామ్లం ఉంటుంది. ఇది ఆహారపదార్థాల్ని విడగొడుతుంది. రోగక్రిముల్ని నాశనం చేస్తుంది అయితే ఈ ఆమ్లంవల్ల జీర్ణాశయం గోడలు దెబ్బ తినకుండా ఆ గోడలకు మ్యూకస్ అనే అస్తరు ఉంటుంది. ❋ **చిన్నపేగు :** ఇది ఆరు మిటర్లు నిడివి కలిగి ఉంటుంది నాలుగు సెం.మీ వ్యాసం ఇచ్చట ఆహారం జీర్ణమై శోషించబడుతుంది. మిగిలిన పదార్థం పెద్ద పేగుకు చేరుతుంది. ❋ **పెద్దపేగు :** మీటరున్నర నిడివి అయిదు సెం.మీ వ్యాసం కలిగి ఉంటుంది. చిన్నప్రేగు నుండి చేరిన జీర్ణంకాని పదార్థంలోని నీరు శోసించబడుతుంది మల ద్వారాల పురీషనాళం ద్వారా ఈ వ్యర్థం ఘన పదార్దం విసర్జించబడుతుంది.

జీర్ణమైన ఆమాశయ పాకం అప్పుడు పొడవాటి చిన్న పేగులోనికి ప్రవేశించగా అక్కడ జీర్ణ ప్రక్రియ పరిసమాప్త మవుతుంది. మూత్ర పిండాల్లో ద్రవపదార్దాలు విడివడతాయి. అందులో శరీరానికి పనికివచ్చే పదార్థాలు వేరు చేయబడి రక్తంలో కలుస్తాయి. వ్యర్థ పదార్దాలు మూత్రాశయంలో చేరి విసర్జింపబడతాయి.

కాలేయం : రక్తం నుంచి ఆల్కహాలు వంటి విషపదార్థాల్నివిడగొట్టి, శరీర రక్తలోనిచక్కెర స్థాయిని నియంత్రిస్తుంది. పైత్యం రసాన్ని తయారు చేసి జీర్ణ ప్రక్రియకు తోడ్పడుతుంది. చక్కెరను గ్లైకోజన్ రూపంలో నిల్వ చేస్తుంది.

వృక్వకం (పాంక్రియాస్): జీర్ణాశయం వెనుక ఉంగే గ్రంధి. జీర్ణ ప్రక్రియకు తోడ్పడే ఎంజైమ్ ద్రవాల్ని విడుదల చేస్తుంది. రక్త ప్రసరణలో చక్కెర స్థాయిని నియంత్రించే ఇన్సులిన్‌ను కూడా స్రవింప చేస్తుంది.

ప్లీహం :(స్ప్లీన్) : పొత్తి కడుపు పైన ఎడమ ప్రక్కన ఉండే ప్లీహం రక్తంలోని విష పదార్థాన్ని వడకడుతుంది. ఇది తెల్ల రక్త కాణాల్ని కూడా తయారు చేస్తూ రక&త ప్రసరణలో పోయిన ఎర్రరక్త కణాల్ని తీసి వేస్తుంది. శరీరంలో రక్తనిధి స్థాయిని పరిరక్షిస్తూ ఉంటుంది.

మూత్ర వ్యవస్థ : రక్తం అథో బృహత్సిర ద్వారా మూత్ర పిండం చేరి అక్కడ మలిన పదార్థం మూత్రకోశం చేరి అప్పుడప్పుడు మూత్రనాళం ద్వారా విసర్జింప బడుతుంది. శుభ్రపడిన రక్తం మరల శరీర భాగాలకు ప్రసరిస్తుంది. ఒక విధంగా శరీరంలోని ద్రవ స్థాయిని రసాయనాల స్థాయిని నియంత్రణ చేసేది మూత్ర వ్యవస్థయే.

శ్వాసమండలం

జీవి మనుగడకు అత్యవసర మైంది ఆక్సిజన్ అందుకే దీనని ప్రానవాయువు అని కూడా వ్యవహరిస్తారు. మనం పీల్చే గాలిలో నూటికి 21 వంతుల ఆక్సిజన్ ఉంటుంది. శరీరానికి కావల్సిన ఆక్సిజన్నఉ సరఫరా చేయడంలో శ్వాసకోశాలు ప్రముక పాత్ర వహిస్తాయి. ఊపిరి పీల్చినప్పుడు గాలి శ్వాసకోశంలోకి చొరబడుతుంది. అక్కడ చేరి రక్తంలోకి ఆక్సిజన్ ప్రవేశిస్తుంది. గుండె ఆ రక్తాన్ని శరీరంలోని అన్ని బాగాలకు చేరవేస్తూ ఉంటుంది. దానితో శరీరంలోని అన్ని జీవకణాలకు ఆక్సిజన్ చేరుతుంది.

ఊపిరి పీలుస్తునప్పుడు ముక్కు ద్వారాను నోటి ద్వారాను గాలి లోపలికి శ్వాస నాళం ద్వారా పోతూ ఉంటుంది. ఈ శ్వాసనాళం రెండు శాఖలుగా విభజింపబడి ఉంటుంది. ఒక శాఖ ఎడమ వైపు శ్వాసకోశాల్నే ఊపిరితిత్తులని కూడా అంటారు. శ్వాసకోశంలో శాఖోపశాఖలై చివరకు గాలిగదులుగా

ఏర్పడతాయి. వీటిని 'ఆల్వే యూలీ' అంటారు. పీల్చిన గాలిలోని ఆక్సిజన్ ఈ గాలి గదుల్లోకి శోషింపబడగా అది రక్త ప్రవాహంలోకి లోగొన

గుండె గురించి

- ❋ గుండె నిమిషానికి డెబ్బయి సార్లు కొట్టుకుంటుంది (స్పందనాలు) అంటే ఏడాదికి మూడుకోట్ల డెబ్బయి లక్షలసార్లు అన్నమాట, స్పందనాల మధ్య గుండె విశ్రాంతి తీసుకొంటుంది. అంటే డెబ్బయి ఏళ్ళ విశ్రాంతి.
- ❋ ప్రతిరోజు గుండె పంపు చేసే రక్తం దాదాపు పదమూడు మెట్రిక్ టన్నులు అంటే 13640 లీటర్లు అన్నమాట.
- ❋ హృదయం బరువు పురుషులది 310 గ్రాములు స్త్రీలది 260 గ్రాములు.

బడుతుంది.

గుండె – రక్త ప్రసరన మండలం

గుండె అతి సమర్థవంతమైన పంపు. ఇందులో నాలుగు గదులు ఉంటాయి.

పైన ఉన్నవి కుడి, ఎడమ జఠరికలు, క్రిందవి కుడి, ఎడమ కర్ణికలు, ఊపిరి తిత్తులలో తాజాగా ప్రాన వాయువు (ఆక్సిజన్)ను గ్రహించి రక్తం ఎడమ– జఠరికలోనికి ప్రవహిస్తుంది. ఒక వైపుకే తరుచు కొని వున్న కవాటం ద్వారా ఆ రక్తం క్రిందనున్న ఎడమ కర్ణిక లోనికి పంపు చేయబడి అక్కడ నుండి శరీర భాగలన్నిటికి ప్రసారమవుతుంది. శరీర భాగాలనుండి సిరల ద్వారా గుండెకు చేరే రక్తం ఆక్సిజన్ రహితంగా ఉంటుంది. అయితే కార్బన్ డైఆక్సైడ్ వాయు వ్యర్థ పదార్థంగా ఆ రక్తంలో ఉంటుంది. అందుకే అది నీలి రంగులో ఉంటుంది. ఈ నీలి రక్తం కుడి జఠరిక చేరి అక్కడనుండి ఒక కవాటం ద్వారా కుడి కర్ణికలోనికి చేరుతుంది. అక్కడినుండి ఊపిరితిత్తులను ప్రవేశించి కార్బన్ డైఆక్సైడ్ ఇచ్చి వేసి ఆక్సిజన్ గ్రహిస్తుంది.

అనేక రక్తనాళాల ద్వారా శరీరంలోని అన్ని భాగాలకు రక్తం చేరుతుంది. గుండెనుండి తాజారక్తం

రక్తం గురించి

❋ సగటు వ్యక్తిలో అయిదున్నర లీటర్లు రక్తం ఉంటుంది. ❋ పిన్న వయస్కులలో తక్కువ, స్థూలయాయుల్లో ఎక్కువ రక్తం ఉంటుంది. ❋ సగటు వ్యక్తిలో ఎర్ర రక్త కణాలు రెండున్నర లోల కోట్లు ఉంటాయి. ❋ సగటు వ్యక్తిలో రక్త నాళాల పొడవు ఒక లక్ష అరవైవేల కి.మీ.

ప్రవహించే రక్త నాళాన్ని ధమను అని అంటారు మొదట్లో ఈ ధమనులు పెద్దవిగా ఉంటూ క్రమం సన్నంగా మారిపోతూ చివరకు ఇవి అతి సూక్ష్మంగా కైశకనాళాల గోడలు అతి పలుచగా ఉంటాయి. ఇలా అతి పలుచగా ఉండడం వల్లనే ఆహార పోషకాలు ఆక్సిజన్ శరీరకణాల్లో చేరి అందలి వ్యర్థ పదార్థాలు, కార్బన& డైఆక్సైడ్ వాయువు సూక్ష్మకేశనాళాల ద్వారా నీలి రక్తంలోకి గ్రహింప బడి అది చివరకు సిరల ద్వారా గుండెను చేరుతుంది.

మెదడు : నాడీ మండలం : జ్ఞానేంద్రియాలు

శరీరసమాచార వ్యవస్థలో మెదడు నాడులు,

జ్ఞానేంద్రియాల గురించి

❋ మానవుని కన్నులు చాల రంగుల్ని గుర్తిస్తాయి. కొదరు మూడు లక్షల వివిధ రంగుల ఛాయల్ని గుర్తించ గులుగుతారు. ❋ మానవుని చెవి సుమారు పదిహేను వందల సంగీత స్వరాల్ని గుర్తించ గలదు. ❋ లోపిలి చెవిలోని సర్పిలాకార కాలువ బఠాణి గింజంత ఉంటుంది. నాలుక మీది రుచి బొడిపలె ప్రత్యేమైన పనులు చేస్తూ ఉంటాయి. ❋ నాలుక చివరలు తీపినీ ఉప్పునీ గుర్తిస్తాయి. నాలుక పక్కలు పులుపునీ

జ్ఞానేంద్రియాలు, ప్రముఖమైన నియంత్రన పాత్రను పోషిస్తూ ఉంటాయి. పుర్రెలోనే మెదడు ఆంటుంది. పంచేంద్రియాలు నుండి –చూపు, వినికిడి, వాసన, రుచి, స్పర్శకు సంబంధించిన సందేశాలు మెదడుకు చేరుతూ ఉంటాయి. శరీరభాగంలో ఏమి జరుగుతున్నదో ఎప్పటికప్పుడు మెదడుకు ఈ జ్ఞానేంద్రియాల ద్వార తెలస్తూ ఉంటుంది. ఈ సందేశాల్ని మెదడు గ్రహించి, వెంటనే ఆలోచన ప్రక్రియకు లోను చేసి సరియైన కార్యాచరణ ఆదేశాలను మిగిలిన శరీర భాగాలకు అందించి స్పందింప జేస్తాయి. కణ నిర్మితమైన పొడవాటి తంతువులు కట్టలుగా నాడులు ఉంటాయి. వెన్నెమకను చేరి మెదడు ఉంటింది. ఈ రెండింటిని కేంద్రనాడీ మండల వ్యవస్థగా వ్యవహరించడం కద్దు. శరీరంలోని అన్ని భాగాల్లోనూ విస్తరించివున్న నాడులు బాహ్యానాగా మండల వ్యవస్థగా పేర్కొంటారు. జ్ఞానేంద్రియాలనుండి సందేశాలను గ్రహించి మెదడుకు చేరవేస్తూ ఉంటాయి

నాడీ మండలం గురించి

❋ సగటు వ్యక్తి మెదడు బరువు ఒకటిన్నరఉంటుంది. ❋ మెదడులోని నాడీకణా(న్యూరాన్)లమొత్తం సంఖ్య 12 వందల కోట్లు ❋ పెరుగుదల పూర్తి అయితే రోజుకు వేల సంఖ్యలో నశిస్తూ ఉంటాయి. అవి మరల సమకూర్చబడవు. ❋ నాడీ (వార్తల) వేగం గంటకు సుమారు 320 కి.మీ. ❋ వెన్నుముఖ పొడవు43 సెం.వి. మందం రెండు సెం.మీ బరువు 43 గ్రాములు. ఇందులో 33 ఉంటాయి. ఇవి శరీర కండరాల్ని అదుపులో పెట్టడానికి ఉపయోగపడతాయి.

కండరాల గురించి

❋ మానవ శరీరంలో ఉన్న కండరాలు మొత్తం సంఖ్య 639. ❋ అతి పెద్ద కండరం :పిరుదు కండరం – దీనిపేరు గూటియస్ మాక్సిమస్. తొడనుండి మొండెం వరకూ ఇది విస్తరించి ఉంటుంది. ❋ అతి చిన్న కండరం : చెవిలోని స్టేపిడియస్. ఈ బుల్లి కండరం : రికాబు (స్టిరప్) ఎముక కదలికలను నియంత్రిస్తూ ఉంటుంది. ❋ శరీరం బరువులో నలభై శాతం కండరాల బరువే. మీరు నడిచేటప్పుడు రెండు వందల కండరాల అవసరం ఉంటుంది. నృత్యం చేసేటప్పుడు ఇంకను ఎక్కువ కండరాలు పనిచేస్తాయి.

మాటవరుసకు ఇప్పుడు ఈ పుటను మీరు చదువుత్నుప్పుడు మీమెదడులో జరిగే పక్రియ ఏమిటంటే – విడి అక్షరాలను గుర్తుపట్టి పదాలుగా కూడబల్కుని వాక్యాలుగా గుర్తించి అందులోని సారాంశం తెలుసుకోవడం – ఈ పని అంతా క్షణంలో ఏన్నో వంతులోనో జరిగపోతుంది. ఇలా గ్రహించిన కొంత సమాచారం జ్ఞాపకాలుగా మెదడులో ముద్రిత మవుతాయి. ఉచ్చ్వాస విశ్వాసాల ధృతిని నియంత్రించడానికి జీర్ణమండలంలోన ఇంకా ఇతర పనులు నిర్వర్తించడంలోనూ మెదడు మనకు తెలియకుండానే ఆదేశాలు జారీ చేస్తూ ఉంటుంది. నాడీ మండలం సహాయంతోనే మనం ఎక్కడ ఏమి చేస్తున్నదీ మనకు సతతమూ తెలస్తూ ఉంటుంది.

వినాళ గ్రంథులు :

వినాళ గ్రంథులు (డక్టలెస్ గ్లాండ్స్) శరీరానికి కావల్సిన కొన్ని ద్రవాల్ని తయారుచేసి సరఫరా చేసేవి వినాళ గ్రంథులు.

పిట్యూటరీ గ్రంథి : ఇది మెదడు పీఠంలో నేరేడు పడంత ఉంటుంది. హార్మోనుల తయారు చేసి విడుదల చేస్తుంది. ఇది మిగతా వినాళగ్రంథుల్ని నియంత్రించే ద్రవాల్ని విడుదల చేస్తుంది. ఇది మిగతా వినాళ గ్రంథుల్ని నియంత్రించే ద్రవాల్ని విడుదల చేస్తుంది.

హైపోతాలమస్ : (పిట్యూటరీ గ్రంథిని నియంత్రించేది) ఇదికూడా హార్మోన్‌లను తయారుచేసేదే.

పీనియల్ గ్రంథి : ఇది మెదడులోపల ఉంటుంది.

కండరమండలం

కీళ్ళు సహాయంతోనే ఎముకలు ఇటూ అటూ కదలుతూ ఉంటాయి. అయితే అసలు కదలికలకు కారణం కండరాలే! ఎముకలకు కండరాలను బంధించి పట్టేవి దృఢమైన స్నాయి బంధాలు. కండరాలు ముడుచుకున్నప్పుడు ఈ స్నాయి బంధాలు ఎముకల్ని లాగుతుంటాయి. కాగా స్నాయబంధాలు లాగడమే గాని గెంట లేవు. అందుచేత కండరాలు జతలు జతలుగా కలిసి లాగ బడతాయి. మెదడు అప్పుడప్పుడు పంపంచే సందుశాల్ని బట్టి అవి ముడుచుకుపోవడమో సడలించుకోవడో జరుగుతంది.

కండర కణాలు మూడింట ఒక వంతు మాత్రమే పొట్టిగా అవుతుంటాయి. కణాలన్నీ ఒకే సారి పొట్టి అయితే అప్పుడుగా కండరం వెలుపుడు కదద్దు. ఏదయినా గబుక్కున పట్టుకోబోతే అలా జరుగుతుంది. సాధారణంగా కండరాలు ఒక క్రమంలో సంకోంచించి మొత్తం కండరం అంతా బహు చక్కగా కదులుతుంది.

మీకు తెలుసా

❋ స్త్రీల గర్భాశయం జామకాయంత ఉంటుంది, గర్భిణీ సమయంలో 30 సె.మీ. సాగుతుంది. ❋ ముడుచుకొని ఉన్న పురుషులు ఎపిడిడైమస్‌ను విప్పితేఆరు మీటర్లు ఉంటుంది. ❋ పుట్టినప్పుడే ఆడపిల్ల అండాశయంలో కొన్ని అపక్వ అండాలు ఉంటాయి. వీటిలో కొన్ని మాత్రం ఆమె జీవిత కాలంలో బహిష్టు సమయంలో విడుదల అవుతూ ఉంటాయి. ❋ పురుషుల శరీరం బయటనే వృషణాశయంలో వృషణాలు ఉంటాయి. దీనికి కారణం వీర్యోత్పత్తికి చల్లటి వాతావరణం అవసరం. ❋ తల్లి అండంలోనూ తండ్రి వీర్యకణంలోనూ 23 డి.ఎన్.ఏ, క్రోమోజోములు ఉంటాయి. వీటికేంద్రకంలోఆయా మాతపితల అనువంశిక ముద్రలు గుర్తించి ఉంటాయి. ❋ పక్వమైన వీర్యకణం పొడవు మిల్లీమీటరులో ఇరవయ్యోవంతు ఉంటుంది. స్త్రీ సంపర్కంలో ఒక సారి విడుదల అయిన వేల లక్షల వీర్యకణాలలో ఒక్కటి మాత్రమే ఆ ❋ స్త్రీ అండంతో కలసి ఫలదీకరణకు దారితీస్తుంది. ఆడ, మ నిర్ధారించేది పురుష క్రోమోజోము మాత్రమే, స్త్రీ పాత్ర ఎంత మాత్రం ఉండదు.

మానవ శరీరంలో మూగు రకాల కండరాలున్నాయి. కండరాలలో చాలావరకు పొడవుగా ఉండి సన్నాగా ఉంటాయి. వీటి నార్మాణంలో కణాలన్నీ తంతుమయంగా ఉంటాయి. కాళ్ళు చేతులు కదిపే కండరాలను పట్టీ కండరాలంటారు. సూక్ష్మదర్శినిలో చూస్తే పట్టీగా కన్పిస్తాయని అలా అంటారు. ఇవన్నీ ఐఛ్ఛిక కండరాలు, ఇవన్నీ మస్తిష్క నియంత్రణకు లోబడి పనిచేస్తూ ఉంటాయి. మాటవరుసకు నడిచేటప్పుడు పనిచేసే కండరాలు ఇవియే.

డయాఫ్రమ్ పటలం అనబడే కండరాల పొర చదునుగా ఉండే కణజాలంతో నిర్మితమయి ఉంటుంది. ఇవి ఎటువంటి నియంత్రణ లేకుండా పనిచేస్తాయి. ఇలాంటివి శరీరంలో అనేక రకాల పనులు నిర్వర్తించడానికి ఉపయోగపడతాయి. మాట వరుసకు ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసాలు. జీర్ణప్రక్రియవంటివి మనం నిద్రపోతున్నా మెలుకువగా ఉన్నా పని జరిగిపోతూ ఉంటాయి. ఈ పనులు అనైచ్ఛికనాడుల వలనే నిర్వర్తింపబడతాయి. ఇక మూడవ రకం కండరాఉ హృదయంలోనే ఉంటాయి. ఇవి చాలా దృడంగా ఉంటాయి. పైగా చాలా ప్రత్యేకమైన కండరనాడి వీనిని హృదయ కండములని అంటారు.

పునరుత్పత్తి

తండ్రి నుంచి వీర్యకణం తల్లి నుండి అండం – ఈ రెండూ సంయోగమైనప్పుడే శిశువు జీవయాత్ర మొదలవుతుంది. అంటే స్త్రీ అండాన్ని పురుషుని వీర్య కణం ఫలదీకరించినప్పుడు ఆరెండు కనాలు ఏకమై ఒకేకణం గా మారుతుంది. ఆ ఒక్కకణం మరల మరల విభజింపబడి 64 కణాలు గల బంతిగా రూపొంది అప్పటి నుండి ఆ పిండం శీఘ్రంగా అభివృద్ధి చెందుతూ పన్నెండు వారాల్లో అన్ని శరీరావయవాలుగల శిశువుగా రూపొందుతుంది.

ఇలా గర్భందాల్సిన నాటతినుండి 9 మాసాల్లో (266 రోజుల్లో) శిశువు పూర్తిగా పెరిగి ప్రసవానికి సిద్ధమవుతుంది.

ప్రసవ సమయంలో స్త్రీ గర్భాశయ పరిసరాల్లో వున్న శక్తివంతమైన కండరాలు సంకోచవ్యాకోచాలకు గురియై బిడ్డను తల్లి యోని నుండి బయటకు నెట్టివేస్తాయి. దానినే పురుడు అంటున్నాం.

అవిభాజ్య భారత దేశానికి1946 డిసెంబరు6వ తేదిన రాజ్యంగ విధానపరిషత్తు ఏర్పడింది 1947 జూన్‌లో దేశబిభజన తీర్మాన ఫలితంగా ప్రత్యేక పాకిస్తాన్‌ను ఏర్పాటు జరిగిన తరువాతా పరిషత్తు భారత రాజ్యంగ నిర్మాణానికే పరిమితమైంది. పాకిస్తాన్ ప్రతినిధులు ఆ పరిషత్తు భారత రాజ్యంగ నిర్మాణానికే పరిమితమైంది. పాకిస్తాన్ ప్రతినిధులు ఆ పరిషత్తు నుండి వైదొలగారు. 1947 ఆగష్టు 14 నాడు రాజ్యంగ పరిషత్తు సచ్చిదానందసిన్హా అధ్యక్షతన సమావేశమైంది. కొన్నాళ్ళకు సిన్హా మరణించగా బాబూ రాజేంద్రప్రసాదు ఆ పరిషత్తుకు అధ్యక్షుడయ్యాడు. రాజ్యంగ ముసాయిదా ప్రతి ఫిబ్రవరి 1948లో సిద్ధమైంది. రాజ్యాంగానికి తుదిమెరుగులు దిద్దిన దానిని ఆమోదించారు (1949). 1950జనవరి 26 నాడు రాజ్యంగం అమలుఓకి రావడంతో భారత దేశం 'రిపబ్లిక్' అయింది అంటే భారదేశం ప్రజాసత్తాక గణతంత్ర్యరాజ్యంగా ప్రకటితమయిందన్న మాట. ఈ రాజ్యంగాన్ని నిర్మించిన ప్రముఖులలో వల్లభాయ్ పటేల్, జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ, ఎన్.జి. రంగా, కళావెంకట్రావు, కల్లూరి సుబ్బారావు మొసలి కంటి తిరుమలరావు, నీలం సంజీవ రెడి&, భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్య, మోటూరి సత్యనారాయణ, దుర్గాబాయి, బి. ఆర్. అంబేద్కర్, అల్లాడి కృష్ణస్వామి అయ్యర్, చక్రవర్తుల రాజగోపాలచారి (రాజాజీ) ప్రభృతులుఉన్నారు. రాజ్యంగం అమలులోనికి వచ్చిన తర్వాత రాజ్యంగ పరిషత్తే దేశంలో మొట్టమొదటిసారిగా సార్వత్రిక ఎన్నికలు)1952) లో జరిగే వరకూ పార్లమెంటు వ్యవహరించింది.

భారత రాజ్యంగంలో ప్రధాన అంశాలు ఏమిటంటే –ప్రాథమిక హక్కులు (ఫండమెంటల్ రైట్స్) ఆదేశ సూత్రాలు (డైరెక్టివ్ ప్రిన్సపుల్స్), కార్యనిర్వాహక శాక (ఎగ్జిక్యూటివ్) రాష్ట్రపతి (ప్రెసిడెంట్),ఉపరాష్ట్రపతి (వైస్ ప్రెసిడెంట్) మంత్రివర్గం (కేబినేట్), లోక్‌సభ, రాజ్యసభ, న్యాయవ్యవస్థ (జుడీషియరీ – సుప్రీంకోర్టు) ఎన్నికల సంస్థ (ఎలక్షన్ కమీషన్), ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల్ని ఎంపికచేసి వినియోగించే శాఖ (పబ్లిక్ సర్వీసస్ కమీషన్) – ఈ అంగాలు ఏర్పాటు – హక్కులు, విధులు, నిర్వహణ నిర్ధిష్టంగా రాజ్యంగంలో పొందుపరిచారు. ఇందులో లోక్ సభను దిగువ సభ అని లేదా ప్రజా ప్రతినిధుల సభ అని రాష్ట్రాల ప్రతినిధులతో కూడిన రాజ్య సభను ఎగువ సభ అని అంటారు. లోక్ సభ, రాజ్య సభ కలసి ఉమ్మడిగా పార్లమెంటు అవుతుంది. దేశ అవసరాలకు తగినట్టు ప్రజాహిత శాసనావళిని ఆర్ధిక వ్యవస్థను పటిష్టం చేసే శాసనాలను ఎప్పటికప్పుడు సిద్దపరచడం పార్లమెంటు విధులలో ప్రముఖమైనవి. రాజ్యాంగానికి మొట్టమొదటి సవరణ 1951లో జరిగింది. ఇప్పటకి 74 సార్లు (1995) భారత రాజ్యంగాన్ని సవరించారు.

రాష్ట్రపతి : భారతదేశానికి రాజ్యంగ రీత్యా అధిపతి'రాష్ట్రపతి' దేశపాలన అంతా రాష్ట్రపతి పేరుమీదనే జరుగుతుంది. పార్లమెంటు ఉభయ సభలు (లోక్‌సభ, రాజ్యసభ) రాష్ట్రాలలోని శాసన సభలోని సభ్యులు కలసి నియోజక వర్గ ఎలక్ట్రోరల్ కాలేజి వర్గంలో ఏర్పడి రాష్ట్రపతిని ప్రతి ఐదేళ్ళకొకసారి ఎన్నుకుంటారు. పరిపాలన అంతా రాష్ట్రపతి పేరుమీదనే జరిగినప్పటికి కేంద్ర మంత్రివర్గ సలహామేరకు మాత్రమే అధికారాలు చెలాయించవలసి ఉంటుంది.

ప్రపంచ దేశాలు నగరాలు : కొత్త పేర్లు – పాత పేర్లు

కొత్తపేరు	పాతపేరు	కొత్తపేరు	పాతపేరు
ఇండోనేషియా	తూర్పు ఇండియా దీవులు	నౌరు	ప్లెజెంట్ ఐలాండ్
	(డచ్ ఈస్ట్ ఇండీస్)	బంగ్లాదేశ్	తూర్పు పాకిస్తాన్
ఇరాక్	మెసపటోనియా	బంజూల్	బాతుర్స్ట్
ఇరాన్	పర్షియా	బీజింగ్	పెకింగ్
ఇస్తాంబుల్		బూర్కినోపానో	అప్పర్ వోల్టా
(కానిస్టాంటనోపిల్)	బైజాంటియమ్	బెలిజీ	బ్రిటీషు హొూండురాన్
కంపూచియా	కాంబోడియా	బోస్నియా, హెర్జ్‌వినా	పూర్వపు జెకోస్లొవేకి
			యా లోని బాగం
కిన్షాసా	లియోపాల్డ్‌విల్లీ		
కొరియా	దిహెర్మిట్ కింగ్‌డమ్	మాలవి	న్యాసాలాండ్
కొటే డీ ఐవరీ	ఐవరీ కోస్ట్	మలగాసీ	మడగాస్కర్
క్రోషియా (హ్రోవత్సకా)	యుగోస్లావయాలోని భాగం	మలాబ్	శాంతా ఇజబెల్
గయానా	బ్రిటిషుగయానా	మలేషియా	మలయా
గ్రేట్ బ్రిటన్ యునైటెడ్			
కింగడమ్ యు.కె	బ్రిటీషు దీవులు	యాంగాన్	రంగూన్
ఘనా	గోల్డ్ కోస్ట్	లావుస్	లాక్సగీ
జాంబియా	ఉత్తర రొడిషియా	లెస్తో	బసూటో లాండ్
జింబాబ్వే	దక్షిణ రొడీషియా	వనౌతూ	ది న్యూహెబ్రిడిస్
జీబేటి	ఫ్రెంచి సోమాలీ లాండ్	వయెత్నామ్	ఇండోచీనా
జెయిరీ (కాంగో0	కాంగో (జెయిరీ)	శ్రీలంక	సిలోన్
టాంజేనియా	ట్యాంగన్యీకా, జాంజిబార్	సాబా	ఉత్తర బోర్నియా
టాస్మేనియా	నాన్ డీ మాన్స్‌లాండ్	స్లావక్ రిపబ్లిక్	పూర్వపు జెకొస్లొవేకి
			యా లోని భాగం
టోగో	టోగాలాండ్		
తాయిలాండ్	సయామ్	సురినామే	డచ్చిగయానా
తునాలూ	ది ఎల్లిస్ ఐలాండ్స్	సెంట్‌పీటర్స్ బర్గ్	లెనిన్‌గ్రాడ్
తైవాన్	ఫార్మోసా	స్లొవేకియా	యుగోస్లొవేకియా
నమీబియా	సౌత్ వెస్ట్ ఆఫ్రికా	హరారే	సాలిస్బరీ
	(నైరృతి ఆఫ్రికా)	హొూచిమిన్ సిటీ	సైగాన్

ఐక్య రాజ్య సమితి (యం. ఎస్.ఓ) యునైటెడ్ నేషన్స్ ఆర్గ నైజేషన్

రెండవ ప్రపంచయుద్ధ సమయంలో మిత్ర పక్షాలుగా వ్యవహరించిన యునైటెడ్ స్టేట్స్, సోవియట్ రష్యా, బ్రిటన్ దేశాల చొరవతో 50 దేశాలను కూడగట్టుకుని 1945 లో ఐక్యరాజ్య సమితి నెలకొంది. ప్రస్తుతం ప్రపంచంలో 186 స్వతంత్ర దేశాలకు ఐ.రా.స సభ్యత్వం ఉంది. (1996). సాధారణ సభ (జనరల్ అసెంబ్లి) కు సభ్య దేశాలు తమ తమ ప్రతినిధుల్ని పంపుతాయి. వీరు మూణ్ణేళ్లకు ఒకసారి సమవేశమయ్యే సభలో పాల్గోంటారు. 15మంది సభ్య దేశ ప్రతినిధులతో ఉన్న భద్రతా మండలి. (సెక్యూరిటి కౌన్సిల్) అవసమైనన్ని ఎక్కువ సార్లు సమావేశమై ప్రపంచశాంతికై నిర్ణయాలు తీసుకుంటుంది. యునైటెడ్ స్టేట్స్,బ్రిటన్, ప్రాన్స్, చైనా, రష్యా, శాశ్వత సభ్యత్వం కలిగి ఉంటాయి. మగతా పదిమంది సభ్యులను రెండోళ్ళకొక సారి సాధారణ సభ ఎన్నుకుంటూ ఉంటుంది. అధిక సంఖ్యాక వోటు (కనీసం తొమ్మిది మంది)తో నిర్ణయాలు గైకొనబడతాయి. శాశ్వత సభ్యులు ఆరుగురు తీర్మాణం వీగిపోయేట్లు చేసే 'వీటో' అధికారం వారికి ఉంది. ఐ.రా.స.కు సుమారు22 ప్రధాన అంగాలు, ఉపాంగాలు ఆయా రంగాల్లో తోడ్పడతాయి.

ఐ.రా.స ఆమోదించిన పిల్లల హక్కుల సంగ్రహం

- ✯ తమ సొంత తల్లిదండ్రుల (కుటుంబం) తోనూ లేదా వారి శ్రేయస్సుకై శ్రద్ధ తీసుకొనే వారితోను ఉండే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ తగిన జీవన పోషక ఆహారమూ పరిశుభ్రమైన మంచినీటిని పొందే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ తగిన జీవన ప్రమాణాన్ని పొందే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ ఆరోగ్య భద్రతకు సంబంధించి హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ అంగ వికులురైన పిల్లలు ప్రత్యేక శ్రద్ధ, ప్రత్యే శిక్షణలు పొందే హక్కు వారికి ఉంది.
- ✯ తప్పనిసరిగా మాతృభాష మాట్లాడే అవకాశం పొందదము వారి మతమూ, సంస్కృతినీ పాటించే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ ఆడుకొనే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ ఉచిత విద్య పొందే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ క్రూరత్వం వల్లగాని, నిర్లక్ష్యం వల్లగాని, బాధకు గురికాకుండా సురక్షితంగా ఉండగలిగే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ బాల కార్మికులుగా, చౌక కూలీలుగా గాని, వెట్టి చాకిరీకి నౌకర్లుగా గాని, సైనికులుగా గాని వినియోగించుకూడని హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ అలక్ష్యం, క్రూరత్వం, అన్యాయం నుండి రక్షణ పొందే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.
- ✯ అందరితో కలిసి వారి సొంత భావాలూ ఆలోచనలూ ప్రకటించుకునే హక్కు పిల్లలకు ఉంది.

ప్రపంచ శాంతికి తారక మంత్రం

ప్రపంచ ప్రజలు ఇక తమ ఖడ్గాల్ని నేలను దున్నేనాగలి కర్రులుగాను తమ కరవాలాన్ని పంటను కోసే కొడవళ్ళు గాను మార్చి వేస్తారు. ఇకమీదట ఒక రాజ్యం వేరొక రాజ్యం పైకి కత్తుల్ని దుయ్యదు, దండెత్తుబోదు, ప్రపంచ ప్రజలు యుత్త విద్యను ఇక అభ్యసించబోరు.

న్యూయార్క్‌లోని (యు.ఎస్.ఏ) ఐక్య రాజ్య సమితి (యునైటెడ్ నేషన్స్ ప్రాంగణంలోని ఒక గోడపై చెక్కిన ఒక సుభాసితం – ఆ ప్రక్కనే ఉన్న ఈ శిల్పం ఈ సూక్తిని ప్రతిబింబిస్తుంది.

ఐ.రా.స వలెనే శాంతికాములూ ప్రవక్తలూ ప్రవచించిన సూక్తులు

ఒక్క మనిషి యుద్ధంలో వెయ్యి సార్లు అవలీలగా విజయం సాధించగలడు. కాని తన్నుతాను (అరిషడ్వార్గాలను) జయించినవాడే నిజమైన గొప్ప యోధుడు.

హింసా మార్గం ఆటవిక మార్గం : అహింసా పథమే మానవుడు నడవ వలసిన మార్గం – గాంధీ

శాంతికాములు ధన్యులు. అందుకే వారిని భగవంతుని బిడ్డలు అని అంటారు. –మత్యు5:9 (కొత్త నిభంధన)

అణచిపెట్టే తత్వం గలవారు తప్ప వేరొకరు యుద్ధాన్ని ఆయుధంగా వాడుక చేయరు. ఖురాన్ 2:193

సర్వేజనా సుఖినో భవంతు

పికాసో చిత్రించిన గూర్నికా వర్ణచిత్రం

స్పెయిన్‌లోని గూర్నికా – బాస్క్ పట్టణంపై (1969) జర్మనీవారు బాంబుల దాడి జరిపి ధ్వంసం చేశారు. ఈ దుర్ఘటనకు తీవ్రంగా స్పందించిన జగత్ప్రసిద్ధిగన్న స్పానిష్ – ఫ్రెంచి చిత్రకారుడు పికాసో (1881–1973) ఈ గూర్నికా వర్ణ చిత్రాన్ని చిత్రించి ప్రపంచానికి అందించాడు. మొట్ట మొదటి సారిగా అమాయిక పౌరజీవనాన్ని స్తంభింప చేసిన ఈ ఆధునిక మారన యుద్ధం పట్ల నిరసన వ్యక్తం చేయడమే పికాసో ప్రయోగించిన ఈ వర్ణ చిత్రంలోని ఇతివృత్తం. 1945లో హిరోసిమాపై ఆటబాంబు దాడివలల్ల ఇటువంటి మారణ కాండయే జరిగింది. అమాయిక ప్రజలు ఎటువంటి బాధలకు గురి అవుతారో పికాసో ఈ వర్ణ చిత్రంలో ప్రదర్శించి మనందరి కళ్లు చెమర్చేలా చేశాడు.

భారత – రాష్ట్రాలు, నగరాలు : కొత్త పేరు – పాతపేర్లు

కొత్త పేరు	పాతపేరు	కొత్తపేరు	పాతపేరు
అలంపుఝా	అలెప్పీ	ఛత్రపతి శివాజీ టెర్మినస్	విక్టోరియా టెర్మినస్
అలువా	అల్వాయి	తమిళనాడు	మద్రాసు రాష్ట్రం
కన్నూర్	కననూర్	తిరువనంతపురం	త్రివేండ్రమ్
కర్ణాటక	మైసూరు రాష్ట్రం	తూత్తుకుడి	టూటికోరిన్
కాంచీపురం	కంజీవరం	త్రిసూర్	ట్రిచూర్
కొచ్చి	కొచ్చిన్	పాండిచ్చేరి	పుదుచ్చేరి
కొడగు	కూర్గు	పానాజీ	పంజీమ్
కొల్లం	క్వయిలాన్	పూణే	పూనా
కొజికోడ్	కాలికట్	మడికేరి	మెర్కరా
ఖెడా	ఖైరా	మైలదుత్తురై	మాయవరం
చింతామణి దేశ్‌ముఖ్	చర్చిగేట్	విజయవాడ	బెజవాడ
టెర్మినస్ (సి.ఎస్.టి)			
(సి.డి.డి.టెర్మినస్)		వారణాసి	బనారస్
చైన్నై	మద్రాసు	వైజాగ్/విశాఖపట్నం	వైజాగ్‌పట్టం/వాల్తేరు

గాంధీ పేజీలు – గాంధీ పథం

కఠోరమైన క్రమశిక్షన గాంధీజీకి ఆరోప్రాణం. వ్యక్తిత్వ వికాసానికి ఆయన మర్గదర్శక సూత్రాలు పది :

1. మిత భాషి
2. వినదగు నెవ్వరు చెప్పిన
5. ఖర్చుచేసే ప్రతీ పైసా లెక్క పెట్టాలి, నీ సంపదకు నీవు ధర్మకర్తవు మాత్రమే
6. ప్రార్థనకు అలవాటు కావాలి.

వినినంతే వేగపడక వివరింప దగున్	7.	వ్యాయామం చేయాలి.
3. కాలయాపన చేయకూడదు	8.	మితభోజనం (బతకటానికే తినాలి)
సమయపాలన పాటించాలి	9.	దినచర్యను రాయాలి.
4. నిరాడంబరతను పాటించాలి	10.	మేధస్సు కంటె హృదయం గొప్ప.

గాంధీజీ దృష్టిలో సప్త పాపాలు

1. నీతిలేని రాజకీయాలు	4.	శీలరహిత శాస్త్రజ్ఞానం
2. పని చేయకుండానే (అధర్మ) సంపాదన	5.	ఉదార స్వభావం లేని వ్యాపారం
3. ఆత్మ తృప్తి (మనసు) లేని	6.	మానవత లేని విజ్ఞానం.
సుఖానుభూతి.	7.	త్యాగ రహిత ఆరాధన.

గాంధీజీ ఈ సప్త పాపాలను సామాజిక పాపాలుగా పేర్కొని ప్రజలను వాటికి దూరంగా ఉండమని బోధించాడు.

రఘుపతి రాఘవ...

రఘుపతి పావన సీతారాం

పతిత పావన సీతారం ॥ర॥

1. ఈశ్వర అల్లా తేరేనామ్

సబ్‌కో సన్మతి దేభగవాన్ ॥ర॥

2. సుందర విగ్రహ మేఘశ్యామ్

గంగా తులసి సాలగ్రాం ॥ర॥

రామ రామ రామ రామ రామ రామ

రామ రామ రామ రామ సీత రామ

రామ రామ్

గాంధీజీ తారక మంత్రం

మీకు నేకొక తారకమంత్రం ఉపదేశిస్తున్నాను. మీ మనస్సు ఊగిసలాడుతున్నప్పుడు గాని ఏదైనా సంక్షోభంలో ఇరుక్కున్నప్పుడుగాని క్రింది విషాయాన్ని గుర్తించుకోండి.

మీ జీవితకాలంలో మీకు తారసపడిన దరిద్రుణ్ణి బలహీనుణ్ణి ఒకసారి తలచుకొండి అప్పుడు మీరు వేయబోయే అడుగు అతనికేమైనా ప్రయోజనం ఉందా! అతని జీవితము, జీవిత ధ్యేయము సఫలీకృతమవుతుందా ? ఆకలిగా ఉన్న వానికి గాని నైరాశ్యం వల్ల క్రుంగి పోతున్న వారికి ఉపశమనం ఏమైనా కలుగుతుందా? అని ప్రశ్నించుకోండి. వీటికి సరైన సమాధానం లభించునపుడు మీ ఊగిసలాట సంధిగ్ధావస్థ మబ్బులా తొలగిపోయి మనసు కుదుట పడి మీకు ప్రశాంతత లభిస్తుంది. – గాంధీ.

వైష్ణవ జనతో ....

వైష్ణవ జనతో తేనే కహియే

జోపిడపరాయూబాణేరె ॥వై॥

1. పరందుంఖీ ఉపకారకరేతోయే
మన అభిమానవ ఆణేరె ॥వై॥
2. సకలలోకమా సహూని వందే
నిందానకరే కేణిరె
వాన కాఛ మన నిశ్చలరాజీ
ధన ధన జననీ తేనిరే ॥వై॥

2. సమ దృష్టినే తృష్ణా త్యాగి
పరస్త్రీ జానే మాతరె
జిహ్వాథకే అసత్యనబోలె
పరధన నవ ఝూలె హథ్రే ॥వై॥

భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో పాల్గొన్న కొందరు యోధులు

అంబేద్కర్	1891 - 1956	ఝూన్సీరాణి లక్ష్మీభాయి	1835 - 1858
అనంత శయనం అయ్యంగారు	1891 - 1978	టంగుటూరి ప్రకాశం	1872 - 1957
అరవింద ఘోష్	1872 - 1950	తాంతియా తోపే	మరణం-1889
రుణ ఆసఫాలి	మరణం-1996	తిరుమలరావు, మొసలికంటి	1901-1979
అల్లూరి సీతారామరాజు	1897 - 1924	త్రిపురనేని రామస్వామి	1886 -1943
అసఫాలి	- -	దయానంద సరస్వతి	1824 - 1883
ఆక్టేవియన్ హ్యూమ్	1829 - 1912	దాదాభాయి నౌరోజి	1825 - 1917
ఆచార్య నరేంద్ర దేవ్	1889 - 1956	దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య	1889 - 1928
అనిబిసెంట్	1847 - 1933	దుర్గాభాయి దేశ్‌ముఖ్	1909 - 1981
ఇందిరా గాంధి	1917 - 1984	నానాసాహెబ్	1821 - 1859
ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగార్	1820 - 1891	నీలం సంజీవ రెడ్డి	1913 - 1996
ఉద్ధామ్ సింగ్	1899 - 1940	పద్మజానాయుడు	1900 - 1975
ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ	1873 - 1958	పింగళి వెంకయ్య	1885 - 1963
ఎమ్. ఎన్. రాయ్	1886 - 1954	పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య	1903 - 1985
కల్లూరి సుబ్బారావు	1900 - 1959	పొట్టి శ్రీరాములు	1901 - 1952
కళా వెంకట్రావు	1900 - 1958	ప్రతివాది భయంకరాచార్యులు	1910 - 1952
కన్నెగంటి హనుమంతు	మరణం -1922	పెరోజ్‌షా మెహతా	1845 - 1915
కస్తూర్భాగాంది	1869 - 1943	బంకించంద్ర చటర్జి	1838 - 1894
కృపలానీ, జె.బి	1888 - 1982	బాలగంగాధర్ తిలక్	1856 - 1920
కామరాజ్ నాడర్	1902 - 1975	బిపిన్ చంద్రపాల్	1858 - 1920
కాలేల్కర్	1885 - 1981	బులుసు సాంబమూర్తి	1886 - 1958
కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు	1867 - 1968	బూర్గుల రామకృష్ణారావు	1989 - 1967
కొండా వెంకటప్పయ్య	1866 - 1948	బెజవాడ గోపాలరెడ్డి	1907 - 1997
ఖాన్ అబ్దుల్ గపార్ ఖాన్	1890 - 1993	బొనర్జీ డబ్ల్యుసి	
ఖాన్ సాహెబ్	1883 - 1958	భగత్ సింగ్	1907 - 1997
గరిమెళ్ల సత్యనారాయణ	1893 - 1952	భోగరాజ పట్టాభి సీతా రామయ్యా	1880 - 1959
గుల్జారీ లాల్ నందా	జననం - 1897	మదన్ మోహన్ మాలవ్య	1861 - 1946
గోపాలకృష్ణ గోఖలే	1866 - 1915	మహదేవ గోవిందరానడే	1842 - 1901
గౌతు లచ్చన్న	1909 - జననం	మహమ్మద్ ఇక్బాల్	1873 - 1933
చంద్రశేఖర్ అజాద్	1906 - 1931	మహమ్మద్ ఇక్బాల్	1873 - 1933
చిత్తరంజన్ దాస్	1870 - 1925	మాడపాటి హనుమంతరావు	1885 - 1965
చింతామణి సి.వై	1880 - 1941	మట్నూరి కృష్ణారావు	1879 - 1945

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం	1867 - 1946	మొరార్జీ దేశాయ్	1896 - 1995
జయప్రకాశ్ నారాయణ్	1889 - 1964	మోతీలాల్ నెహ్రూ	1861 - 1931
మోహన్ దాస్ కరమ్ చంధ్ గాంధీ	1869 - 1948	వల్లభాయి పటేల్	1873 - 1933
మౌలానా అబుల్ కలామ్ అజాద్	1888 - 1958	విఠల్ భాయి పటేట్	1873 - 1933
మౌలానా మహమ్మద్ ఆలీ	1878 - 1961	విజయలక్ష్మి పండిట్	1900 - 1994
రంగా ఎన్.జి	1896 - 1995	వినాయక్ దామోదరసావర్కర్	1883 - 1966
రమాభాయి రానడే	1862 - 1924	వినోబా భావే	1895 - 1982
రవీంద్రనాద్ ఠాగూర్	1861 - 1941	షౌకత్ ఆలీ	1873 - 1938
రాజ్‌గురు	1911 - జననం	సత్యమూర్తి	1887 - 1943
రాజ్‌గోపాలాచారి (రాజాజీ)	1878 - 1972	సరోజినీ నాయుడు	1879 - 1949
రాజారామోహన్ రాయ్	1772 - 1833	సయ్యద్ అహమద్ ఖాన్	1817 - 1898
రాజేంద్రపప్రసాద్	1884 - 1963	సానే గురూజీ	1899 - 1950
రామ్‌మనోహర్ లోహియా	1910 - 1968	సుబ్రమణ్య భారతి	1882 - 1921
రామ స్వామి వెంకట్రామన్	1911 - జననం	సుబ్రహ్మణ్యం, ఎర్నేని– దండి సత్యాగ్రహి	
లాల్‌బహుదూర్ శాస్త్రి	1904 - 1966	సుభాష్ చంద్రబోస్ (నేతాజీ)	1897 - 1945
లాలాలజపతి రాయ్	1865 - 1928	సురేంద్రనాధ్ బెనర్జీ	1848 - 1925
వరాహగిరి వెంకట గిరి	1894 - 1980	స్వామిరామానంద తీర్థం	1903 - 1972

ఆంధ్రప్రదేశ్ - జిల్లాల సంగ్రహస్వరూపం

శ్రీ కాకుళం జిల్లా

ఇది ఉత్తర కోస్తా జిల్లా, తీర ప్రాంతం మైదానాలు, పాలకొండ,పార్వతీ పురం, టెక్కలి కొండ ప్రాంతాలు, నాగావళీ, వంశధార నదులు ప్రధాన జలవనరులు , లాంగుల్యా, సువర్ణముఖి, గరీబుగడ్డె మహేంద్రతనయ బాహుద, వేగపతిఇతర జల ఆధారాలు. వరి ప్రధానమైన పంట, రాగులు కూడా పండుతాయి. జీడిమామిడి తోటలకు ప్రసిద్ధి. మాంగనీసు ఖనిజానికి చీపురు పల్లి ప్రసిద్ధి గరివిడి ప్రాంతంలో ఫెర్రొ మాంగనీసు కర్మగారం ఉంది, పలాసలో జీడిపప్పు పరిశ్రమ, తీర ప్రాంతంలో ఉప్పు కొఠారాలు ఉన్నాయి. ఆముదాల వలసలో పంచదార ఫ్యాక్టరీ ఉంది. శ్రీకూర్మం వైష్ణవక్షేత్రం, అరసవల్లిలో సూర్యనారాయణ దేవళం, ముకలింగంలో శివాలయం, శాలిహేండంలో భౌద్ధ స్థూపాలు చూడదగిన స్థలాలు.

విజయనగరం జిల్లా

విశాక జాల్లాలను విభజించగా ఉత్తర కోస్తా జిల్లా ఏర్పడింది. ఇది పూర్వం విజయనగరం సంస్థానం. ఈ జిల్లా గోముఖీ (గోస్తనీ) చంపావతి , జంఝావతి నాగావళీ, శారదా, సువర్ణముఖి నదులు పారేప్రదేశం. వరి, రాగులు, సజ్జ ఆహారపు పంటలు. ఉలవలు, చెరకు నువ్వులు, వేరుసెనగ వాణిజ్యపు పంటలు.

మండలాలు

1. ఇచ్చాపురం 2. కవిటి 3. కంచివి 4. సోంపేట,5. మందాస 6.పలాస 7. వజ్రపు కొత్తూరు 8. సంతబొమ్మాళి 9. పొలాకి 10. గార 11.శ్రీ కాకుళం 12. ఎచ్చర్ల 13. రణస్థలం 14.లావేరు 15. ఆమదాలవలస 18. వంగర 19. వీర ఘట్టం 20. సీతంపేట భామిని 21. కొత్తూరు 22. పాతపట్నం 23.పాతపట్నం 24. మెలియాపుట్టి 25. నందిగాం 26. టెక్కలి 27. కోట బొమ్మాళి 28. నరసన్నపేట 29. తిలారు 30. పొందూరు 31. సంతకవిటి 32. బూర్జ 33. పాలకొండ 34. సరవకోట 35. హీరమండలం 36. సారవకోట 37. జలుమూరు

శ్రీకాకుళం జిల్లా ముఖ్యాంశాలు

విస్తీర్ణం : 5837 చ.కి.మీ
జనాభా : 23,21,000
అక్షరాస్యత 36%
రెవిన్యూ డివిజనులు : 3
శాసనసభ నియోజక వర్గాలు : 12
లోక్ సభ నియోజక వర్గాలు : 1
జిల్లా కేంద్రం : శ్రీకాకుళం

కొందరు తెలుగు ప్రముఖుల జయంతి / వర్ధంతి వివరాలు

పేరు	జయంతి	వర్థంతి
విప్లవ నాయకుడు అల్లూరి సీతా రామారాజు	4-7-1897	7-5-1924
చిత్రకారుడు దమెర్ల రామారావు	8-3-1897	20-5 -1928
జాతీయనాయకుడు టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులు	23-8-872	20-5-1957
సంఘసంస్కర్త కందుకూరివేరేశలింగం పల్లి	16 -4 -1848	27 - 5-1919
మహాకవి గుఅజాడ వేంకట అప్పారావు	21-9-1861	30-11-1915
మహా కవి శ్రీశ్రీ (శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు	15-4-1910	15-06-1983
సంగీత కళానిధి ద్వారం వేంకటస్వామి నాయుడు	3-11-1893	25-11-1964
రంగస్థల నటుగు బళ్లారి రాఘవ	2-8-1880	17-4-1975
జ్ఞానపీఠ పురస్కార గ్రహీత విశ్వనాథ సత్యనారాయణ	06 -10-1895	18-10-1976
భారత రాష్ట్రపతి సర్వేపల్లి రాథాకృష్ణన్	05-09-1888	17-04-1975
సంఘసేవిక దుర్గాభాయి దేశ్‌ముఖ్	15-7-1909	09-05-1981
అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములు	16-03-1901	15-12-52

ఆరోగ్య సూత్రాలు

సాధారణంగా ఉండవలసిన నెత్తురు పోటు :
(బ్లడ్ ప్రెషర్)
100/60 నుంచి 140/90 (mm,/Hg)
(50 ఏళ్ళు పై బడ్డవారికి)
100/80 నుంచి 160/90 (mm,/Hg)
(ఏబై ఏళ్ల లోపలి వారికి)
రోజులో ఎల్లప్పుడు ఒకే లాగా ఉండు నాడీ రేటు 60-90
సాధారణ శరీర ఉష్ణోగ్రత 98.6^{0}F/ 37^0 C

అనారోగ్యానికి సూచనలు

శరీర సంబంధమైన, మానసిక సంబంధమైన నిత్యమూ చేసుకునే పనులు చేసుకోలేక పోవడం.

1. నైతిక విలువలను గూర్చి అజ్ఞానం,
2. వృత్తిపరమైన గాని గృహ సంబందమైన గాని విషయాలు
3. జీవితంలో తృప్తిలేక పోవడం
4. ప్రతిదాని గురించి శంకిచండం
5. అహం పెరుగుదల ఒత్తిడి లొంగిపోవుటకు దారి తీయును.

అనారగ్య సూచనలు కనిపిస్తే :

★ లంకణం పరమౌషధం (ఘనాహార48 గంటలు తనికుండా)
★ ద్రవరూప ఆహారం మీదనే ఆధారపడాలి.
★ 24 గంటలలో 8 గ్లాసుల (2 లీటర్లు) మంచి నీరు త్రాగాలి.
★ జ్వరం వస్తే తలనొప్పి మాత్ర
★ ఆరుగంటలకొకసారి తీసుకోవాలి.
★ 48 గంటల్లో జ్వరం తగ్గకపోతే వైద్యుణ్ణి సంప్రదించాలి.

జబ్బు చేసినపుడు ఏ జంతువు తిండి తినదు, మానవుడు తప్ప, ఎంత తిన్నది కాదు. తిన్నది జీర్ణించుకుంటేనే ఆరోగ్యం.

ఆరోగ్యం మంటే ?

★ రోజూ మంచి నిద్ర పడుతాందా?
★ సకాలానికి విరేచనమవుతాందా?
★ మంచి ఆకలి ఉందా?
★ రోజూ చేసే పనిలో ఆనందం ఉందా?
ఛాతీ కొలత పొట్ట కొలత కంటే ఎక్కువైనదా!

ఈ ఐదు ప్రశ్నల్లో ఏ ఒక్క దాని సమాధానం 'కాదు' అంటే ఆరోగ్యం దెబ్బతినే అవకాశం ఉంది. వైద్య సలహా పొంది జీవన విధానంలో మార్పు తీసుకురావాలి.

ప్రతీ రోజూ ఒడిదుడుకులు లేకుండా క్రమ పద్దతిలో జీవయాత్ర సాగాలి.

తినేటప్పుడు నీళ్లు తాగకూడదు.(గొంతుక అడ్డ ం పడినప్పుడు తప్పు) భోజనం చేసిన పది నిముషాల తరువాత నీళ్ళు త్రాగాలి.

కారణాలు :

★ నీళ్ళు తాగితే తినవలసినంత తినలేక పోవడం జఠరరసం పల్చబడిపోయి పనిచేయకపోవచ్చు (జీర్ణ శక్తి తగ్గిపోవడం)

★ రోజుకి అప్పుడప్పుడు కనీసం రెండు లీటర్ల నీరైనా తాగాలి.

అలా చేస్తే :

★ నోటిలో పుండ్లురావు. పొట్టలో పుండ్లు రావు. ఆమ్లత తగ్గుతుంది.

★ కడుపులో మంట ఉండదు.

★ అజీర్ణం, కడుపుబ్బరం రాదు, మల బద్ధకం రాదు.

★ అజీర్ణానికి నాలుగు కారణాలు :

★ వేళ తప్పి తిండి తినడం

★ భోజనాలకు మధ్య చిరుతిళ్ళు తినడం

★ భోజనంతో నీళ్ళు తాగడం.

★ రోజులో త్రాగవలసినంత మంచినీరు సేవించక పోవడం.

ఎత్తును బట్టి సాధారణంగా ఉండవలసిన వ్యక్తి బరువు

పురుషులు		స్త్రీలు	
ఎత్తు సెం.మీ	బరువు కి.గ్రా	ఎత్తు సెం.మీ	బరువు కి.గ్రా
160	44-64	147	37 53
163	44-64	150	37-54
165	46-66	152	38-55
168	48-69	155	39-57
170	49-71	157	39-58
173	51-73	160	40-58
175	52-74	163	41-59
180	55-79	168	44-64
183	58-80	170	45-65
185	59-82	173	45-66
188	62-86	175	46-67

జన్మమాసం మణిరత్నాలు : బర్త్‌స్టోన్స్

ఆయా మాసాల్లో పుట్టిన వ్యక్తులు ధరించతగ్గ జాతి రత్నాల సంప్రదాయ వివరాలు

వరుససంఖ్య	మాసం	జాతిరత్నం పేరు	ధరించడం వల్ల ఫలితం
1.	జనవరి	కెంపు -గార్నెట్	కదురు
2.	ఫిబ్రవరి	కురువవిందం - ఎమతిస్ట్	చిత్తశుద్ధి
3.	మార్చి	పగడం - విద్రుమం -కోరల్	ధైర్యసాహసాలు
4.	ఏప్రిల్	వజ్రం - డైమండ్	అమాయకత్వం
5.	మే	మరకతం -ఎమరాల్డ్	విజయం
6.	జూన్	ముత్యం -పెర్ల్	ఆరోగ్యం
7.	జూలై	మాణిక్యం -రూబీ	సంతృప్తి
		దాంపత్యం సౌఖ్యం	
8.	ఆగష్టు	పచ్చ -పెరిడాట్	దాంపత్య సౌఖ్యం
9.	సెప్టెంబరు	నీలం -సెఫైర్	స్పష్టమైన ఆలోచనా సరళి
10.	అక్టోబరు	వైడూర్యం -ఓపాల్ : కేట్స్ -ఐ టూర్మలీన్	ఆశ
11.	నవంబరు	గోమేథికం - పుష్యరాగం : టోపాజ్	అన్యోన్యం
12.	డిసెంబరు	ఫిరోజారాయి - టార్క్వాజ్ :జిర్కాన్	ఐశ్వర్యం

తులా కొలమానములు

భారత దేశంలో మెట్రిక్ పద్ధతి పార్లమెంటు శాసనం ద్వారా 1957లో అమలులోనికి వచ్చింది. ఇది దశాంశ పద్ధతి పై ఆధారపడి ఉంది. యునైటెడ్ స్టేట్స్ తప్ప ప్రపంచంలో పెక్కు దేశాల్లో మెట్రిక్ పద్ధతినే పాటిస్తున్నారు.

దైర్ఘ్య (దూర) మానం

రెండు స్థల బిందువుల మధ్య దూరములను కొలుచుట దూరమానం, దూరమును కొలుచుటకు స్కేలు, టేపు, సర్వే గొలుసు ఉపయోగపడతాయి.

10మిల్లీ మీటర్లు	=	1 సెంటిమీటరు
10 సెం.మీ	=	1 డెసీ మీటరు
10 డెసి మీటర్లు(100సెం.మీ=1 మీటరు		
10 మీటర్లు	=	1 డెకా మీటరు
10 హెక్టామీటర్లు	=	1 కిలో మీటరు/కి.మీ

మార్పిడి గుణాంకం

1 హెక్టారు	=	2.471 ఎకరాలు
1 ఎకరం	=	0.4047 హెక్టారు
1 అంగుళం	=	2.54 సెం.మీ
1 సెం.మీ	=	0.3937 అంగుళం
1 మీటరు	=	39.3701 అంగుళాలు
1 అంగుళం	=	3.2808 అడుగు
1 గజం	=	0.9144 మీటరు
1 మీటరు	=	03936 గజములు
1 మైలు	=	1.6093 కి.మీ
1 మిల్లీ మీటరు	=	0.03936 అంగుళం
1 గ్రాము	=	0.3553 ఔన్సు
1 ఔన్సు	=	28.35 గ్రాములు
1 కి. గ్రా	=	2.2046 పౌనులు
1 మీ.మీ	=	0.03937 అంగుళం
1 చ.మీ	=	10.7639 చ.అ.1.1960 చ.గ
1.చ.కి.మీ	=	0.386చ.మె, 2.59 చ.కి.మీ .
1 చ.అ.	=	0.4516 చ.కి.మీ
1 చ.అ	=	0.0929 చ.మీ
1 చ.గ	=	0.18361 చ.కి.మీ.
1 లీటరు	=	2.11 అమెరికన్ పైంట్

=0.22.(0.28.4 మి.లీ. = ద్రవనౌన్సు)

1 ఘన సెం.మీ	=	0.0610 ఘ.అం.
1 ఘనపు సెం.మీ	=	0.0610 ఘజ అం.
1 ఘన అం.	=	16.387 ఘ. సెం.మీ
1 ఘ. మీ	=	35.3146 ఘ. 1.3079 ఘ.గ
1 ఘనపు గజం	=	0.7646ఘనమీటరు
1 గాలను (బ్రిటీషు)	=	4.54461 లీటరు
1 గాలను (అమెరికన్)	=	3.7854 లీటరు

బంగారు తూకం – కొత్త

బంగారు తూకంలో 5,10,50,100,200,500 మిల్లీ గ్రాములు, 1,2,4..కిలో గ్రాములు తూకములు వాడుక చేస్తారు

1000 మిల్లీ గ్రాములు	1 గ్రాము
1000 గ్రాములు	1 కిలో గ్రాము
11 మిల్లీ గ్రాములు	1 గురిగింజ ఎత్తు
11.664 గ్రాములు	1 తులం
8 గ్రాములు	1 కాసు (సవరము)

బంగారం తూకం – పాత

1.వీసం	వడ్ల గింజ ఎత్తు
2 వీసములు	1 పరక
2 పరకలు	1 పాతిక
2 పాతిలకలు	1 అడ్డిగ
2 అడ్డిగలు	1 చిన్నము
2 చిన్నములు	1 తులం

రత్నాల తూకం

ఒక కారట్టు = 200 మిల్లీ గ్రాములు

బరువు – తూకం

1000 గ్రాములు = 1 కిలో గ్రామం

ద్రవమానం

రూపాయికి నూరు పైసలు, అర్ధరూపాయికి 50 పైసలు , పావలాకు 25 పైసలు

కాలమానం

సెకను (")

60 సెకనులు	=	1 నిముషం
60 నిముషాలు	=	1 గంట
24 గంటలు	=	1దినం
7 దినములు	=	1 వారం
4 వారాలు	=	1 మాసం/ నెల
12 మాసాలు	=	1 సంవత్సరం
10 సంవత్సరాలు	=	1 దవాబ్ది
100 సంవత్సరాలు	=	1 శతాబ్ది
1000 సంవత్సరాలు	=	1 సహస్రాబ్ధి
25 సంవత్సరాలు	=	రజతవర్షం
50 సంవత్సరాలు	=	స్వర్ణ వర్షం
60 సంవత్సరాలు	=	వజ్ర వర్షం
75 సంవత్సరాలు	=	అమృత వర్షం
100 సంవత్సరాలు	=	శత వర్షం (శతాబ్ధి)

అంతర్జాతీయ కాగితం (పేపరు)
ప్రమాణములు

	మి.మీ.	అంగుళాలు
A0	841X1189	33.114X46.81
A1	594x841	23.39x33.11
A3	297X420	11.69X16.54
A4	210X297	8.27X11.69
A5	148X210	5.83X8.27
A6	105X148	413X5.83
A7	74X105	2.91X4.13
A8	52X74	2.05X8.27
A9	37X52	1.02X1.146

గమనికి : 1:2 నిష్పత్తి భుజాలు గల దీర్ఘ చతురస్ర విస్తీర్ణం ఆధారంగా గణించబడినది.

వ్రాయడానికి పనికి వచ్చే కాగితం (పేపరు)

24 తావులు = 1 దస్తా

కాగితం (పేపరు) ముద్రణ

500 తావులు (షీట్లు) = 1 రీము

ముద్రణ

1 పాయింటు = 1/12 అంగుళం.

1 పెకా = 12 పాయింట్లు

ముద్రణ కాగితము
ప్రింటింగ్ పేపరు
గ్రాములు/చ.మీ .

డబుల్ క్రౌన్	డబుల్ డెమీ
20" ×30"	23"×36"
51.8×76.2cm	56.9×91cm

బౌఫార్ట్ పవనమానం

నేలమట్టం నుంచి 10 మీటరుల పైన పవనద్రుతి 1805లో నిశిత పరిశోధనలు నిర్వహించి ఫ్రాన్సిస్ బౌఫార్ట్ పవనవేగాన్ని 0 –12 స్థాయిలలో ప్రమాణీకరించాడు.

స్థాయి	పవనవేగం కి.మీ/గం.				పైకి కనిపించే
0.	2 కంటె తక్కువ	ప్రశాంతత	కామ్	–	పొగ నిటరుగా పోతుంది
1.	2–5 మధ్య	చిరుగాలి	స్లైట్ ఎయిర్	–	పొగ ఏదో ఒకవైపుకు పోతుంది
2.	6–11 మధ్య	పిల్లగాలి	స్లైట్ బ్రీజ్	–	ముఖం మీద గాలి పడి అలికిడి తెలుస్తుంది.
3.	13–19 మధ్య	మందపవనం	జెంటిల్ బ్రీజ్	–	ఆకులు, రెమ్మలు, కదులుతాయి, దుమ్ము, దూళి, ఎగురుతాయి.
4.	21–29 మధ్య	ఒక మాదిరి గాలి	మోడ్రేట్ బ్రీజ్	–	కాగితాలు ఎగురుతాయి; చిన్న కొమ్మలు కదులుతాయి
5.	31–39 మధ్య	పైరు గాలి	ఫ్రెష్ బ్రీజ్	–	చిన్న మొక్కలు ఊగుతాయి.
6.	40–50 మధ్య	ఈదురు గాలి	స్ట్రాంగ్ విండ్	–	పెద్దకొమ్మలు ఊగుతాయి, జెండాలు కొట్టుకుంటాయి,

7. 51–61మధ్య	పెనుగాలి	మోడ్రేట్ గేల్	–	పెద్దచెట్లు ఊగుతాయినడక కష్టం
8. 63–74మధ్య	గాలి దుమారం	ఫ్రెష్ గేల్	–	కొమ్మలు విరాగిపోతాయి; నడక దుర్లభం
9. 76–87 మధ్య	ప్రచండ వాయువు	స్ట్రాంగ్ గేల్	–	ఫ్యాక్టరీ చిమ్నీలు దెబ్బతింటాయి; కొద్ది నష్టం
10. 88–101మధ్య	ప్రచండ వాయువు	హోల్ గేల్	–	కూకటి వేళ్లతో సహా చెట్లు లేచిపోతాయి; నష్టం అపారం
11. 103–115 మధ్య	తుఫాను –స్టార్మ్		–	విద్యుత్ స్తంభాలు వంగిపోతాయి, ఎలక్ట్రిక్ ఎచ్.టి. టవర్లు దెబ్బతింటాయి. ధ్వంసం ఎక్కువ
12. 115 కంటె ఎక్కువ	ఉప్పెన	హరికేన్	–	భవనాలు కూలుతాయి; సర్వనాశనం.

కరెంటు ఖర్చు – విద్యుత్ వాడకం

నెల (30రోజుల)కు ఖర్చయ్యే యూనిట్లు

విద్యుత్ పరికరం	వాట్టేజి	రోజుకు ఎన్ని గంటల వినియోగం						
		1/2	1	2	3	4	5	6
బల్బు /ట్యూబు	25	0.38	0.75	1.5	2.25	3.0	3.75	4.5
బల్బు/ట్యూబు	40	0.6	1.2	2.4	3.6	4.8	6.0	7.2
బల్బు/ట్యూబు	60	0.9	1.8	3.6	5.4	7.2	9.0	10.8
బల్బు/ట్యూబు	100	1.5	3.0	6.0	9.0	12.0	15.0	180.
సీలింగ్ ఫ్యాన్								
36" / 48"								
56"	50	0.75	1.5	3.0	4.5	6	7.5	9.0
60"	60	0.9	1.8	3.6	5.4	7.2	9.0	10.8
టేబుల్ ఫ్యాన్								
12" / 16"								
ఇస్త్రీ పెట్టె (ఎలక్ట్రిక్ ఐరన్)	40	0.6	1.2	2.4	3.6	4.8	6.0	7.2
దోభీ ఐరన్	550	8.3	16.5	33.0	49.5	66.0	82.5	99.0
గీజర్	2000	30	60	120	180	240	300	360
గీజర్	3000	45	90	180	270	360	450	540
రైస్‌కుక్కర్	500	7.5	15	30	45	60	75	90
గ్రైండర్ (పెద్దది)	200	3	6	12	18	24	30	36
గ్రైండర్ (చిన్నది)	50	0.8	1.5	3	4.5	6	7.5	9
వాషింగ్ మెషిన్	200	3	6	12	18	24	30	36
ఎయిర్ కండీషనర్ 1 టన్ను	1400	21	42	84	126	168	210	250
ఎయిర్ కండీషనర్ 1.5 టన్ను	1800	27	54	108	162	216	270	324
ఫ్రిజ్ చిన్నది 160 లీ.	200	3	6	12	18	24	30	36
పెద్దది 300 మి.లీ	300	4.5	9	18	27	36	45	54

రేడియో	50	0.8	1.5	3	4.5	6	7.5	9
టి.వి.	150	2	5	9	14	18	23	27
నీటి పంపు (బోరు)	1.0ఎచ్.పి11	22	44	66	88	110	132	
నీటి పంపు	2.5ఎచ్.పి. 28	56	112	168	224	280	336	
నీటి పంపు	5.0 ఎచ్.పి56	112	224	336	448	560	672	
నీటి పంపు	7.5 ఎచ్.పి84	168	336	504	672	840	1008	

ఉదా :1. ఒక ట్యూబు, బల్బు 40 వాల్టులు రోజుకి 3గం॥లు వాడితే నెలకు 3.6 యూనిట్లు ఖర్చు అవుతుంది.

2. ఒక ఎచ్.పి. నీటి పంపును రోజుకు 1 గంట వాడితే నెలకు 22 యూనిట్లు ఖర్చు అవుతుంది.

గ్రీకు వర్ణములు

A	∝∝	alpha	అల్ఫా	N	ν	nu	న్యూ (నూ)
B	β	beta	బీటా	Ξ	ξ	xi	క్సై
r	γ	gamma	గామా	0	0	omicron	ఓమిక్రాన్
∇	δ	delta	డెల్టా	Π	π	pi	పై
E	∈	epsilon	ఎప్సిలాన్	P	ρ	rho	రో
Z	ζ	Zeta	జీటా	Σ	σ	Sigma	సిగ్మా
H	η	eta	ఈటా	T	τ	tau	టౌ
θ	θ ϑ	theta	తీటా	Υ	ν	upsilon	అప్సిలాన్
I	ι	iota	అయోటా	Φ	ϕ	Phi	ఫై
K	κ	kappa	కప్పా	X	χ	chi	కై
Λ	λ	lamda	లామ్డా	Ψ	ψ	psi	సై
M	μ	mu	మ్యూ, (మూ)	Ω	ω	omega	ఓమేగా

గణిత బోధిని – ఎక్కాల జంత్రి : 2×2 నుంచి 25 × 25 వరకు ఎక్కాలు

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48	50
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36	39	42	45	48	51	54	57	60	63	66	69	72	75
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	44	48	52	56	60	64	68	72	76	80	84	88	92	96	100
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100	105	110	115	120	125
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72	78	84	90	96	102	108	114	120	126	132	138	144	150
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84	91	98	105	112	119	126	133	140	147	154	161	168	175
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96	104	112	120	128	136	144	152	160	168	176	184	192	200
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108	117	126	135	144	153	162	171	180	189	198	207	216	225
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	190	200	210	220	230	240	250
11	22	33	44	55	66	77	88	99	110	121	132	143	154	165	176	187	198	209	220	231	242	253	264	475
12	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144	156	168	180	192	204	216	228	240	252	264	276	288	300
13	26	39	52	65	78	91	104	117	130	143	156	168	182	195	208	221	234	247	260	273	286	299	312	325
14	28	42	56	70	84	98	112	126	140	154	168	182	196	210	224	238	252	266	280	294	308	322	336	350
15	30	45	60	75	90	105	120	135	150	165	180	195	210	225	240	255	270	285	300	315	330	345	360	375
16	32	48	64	80	96	112	128	144	160	176	192	208	224	240	256	272	288	304	320	336	352	368	384	400
17	34	51	68	85	102	119	136	153	170	187	204	221	238	255	272	289	306	323	340	357	374	391	408	425
18	36	54	72	90	108	126	144	162	180	198	216	234	152	270	288	306	324	342	360	378	396	414	432	450
19	38	57	76	95	114	133	152	171	190	209	228	247	266	285	304	323	342	361	380	399	418	437	456	475
20	40	60	80	100	120	140	160	180	200	220	240	260	280	300	320	340	360	380	400	420	440	460	480	500
21	42	63	84	105	126	147	168	189	210	231	252	273	294	315	336	357	378	399	420	441	462	483	504	525
22	44	66	88	110	132	154	176	198	220	242	264	286	308	330	352	374	396	408	440	462	484	506	528	550
23	46	69	92	115	138	161	184	207	230	253	276	299	322	345	368	391	414	437	460	483	506	529	552	575
24	48	72	96	120	144	168	192	216	240	264	288	312	336	360	384	408	432	456	480	504	228	552	576	600
25	50	75	100	125	150	175	200	225	250	275	300	325	350	375	400	425	450	475	500	525	550	575	600	625

ఉదాహరణకు పదిహేను పదిహేడులు (15×17) ఎంతో తెలుసుకోవాలంటే వరుసలోని 15 ఎదురుగా అడ్డువరుసలోని 17 క్రింద సంఖ్య 255 (15×17=255) అని తెలుసు కొన వచ్చును